

**PUBLICATIE SAPTAMINALA EDITATA DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL I • NR. 42 • 2 NOIEMBRIE 1990

De ce speranțele noastre sunt atât de amarne înșelătoare? Evenimentele care au dus la căderea lui Ceaușescu nu au coincis cu demolare comunismului. Televizunea care ne-a capturat și acțiunile "teroristilor" (singularicii desesperați și coordonați și instalații automate de tragere ca la zidul Berlinului!) – au fost primele mutări dintr-un joc complicat, menit să tină lumea acasă. Orice revoluție se desfășoară în răbulniri succesive și duce în cîteva săptămâni la trecerea puterii dintr-o mină într-altă de multe ori. La București revoluția a început la 17.40, cind dl. Iliescu a ieșit în balconul C.C. al P.C.R. În piață, 200 000 de oameni au strigat ca și altor lideri comuniști care se prezentaseră la microfon: „Fără comuniști!”. În același timp, în clădire aşteptau zeci de fruntași ai P.C.R. cărora li se distribuaseră carnate și creioane pentru a primi sarcini de la „noi conducători”. Aceste puține minute vor marca decisiv derularea evenimentelor de atunci pînă astăzi. Indată după retragerea precipitată a d-lui Iliescu din balcon și a celor care-l însoțeau, au început rafalele ucigașe în Piața Palatului. Este aici un mister adinc care nu va fi poate deslegat niciodată.

Aș vrea să depășim anecdotul pentru a întregi și înțelege fenomenul. În fapt, se adjudeca atunci o victorie, într-un proces ce avea să ducă la multe ieșiri în stradă de mari proporții, la o crasindă nemultumire a mai multor categorii sociale, dar și a mai multor organizații de culise între armată, securitate, rămășitele oparătorului P.C.R. și ale forței administrației. În aceea seară de decembrie s-a încheiat un pact. Tacit sau explicit, nu știm. Dar distribuirea rolurilor în drama românească de la acest sfîrșit de secol este și astăzi o ceeașă. Cu mici repieri și cîstiguri/pierderi de tempă.

În înclăștarea dintre revoluția populară care l-a răsturnat pe dictator și „profesioniștii puterii” (comuniști „fără ideologie comunistă”, după o expresie consacrată), revoluția a pierdut pos cu pas. Din declaratio de principii cîștă la TV pe 22 decembrie nu a rămas aproape nimic în viață. Începînd cu separarea puterii în stat, continuind cu libertatea presei și încheind cu drepturile omului, toate principiile enunțate au fost și sunt respectate.

DE CATIFEA

Tot aproximativ, numai conditionat, și numai sub presiunea străzii ori ceea internațională. Astăzi amintesc de acordurile de la Gdańsk între grevîști și guvernanti, cînd ultimii au făcut totul pentru ca nu le respectă și să le anuleze în fapt. Au trebuit lupte pentru ca unele puncte să fie totuși respectate. Dar hotărîrea nominală de a nu ceda a fost atât de mare încît a dus la lovitura din 13 decembrie 1981.

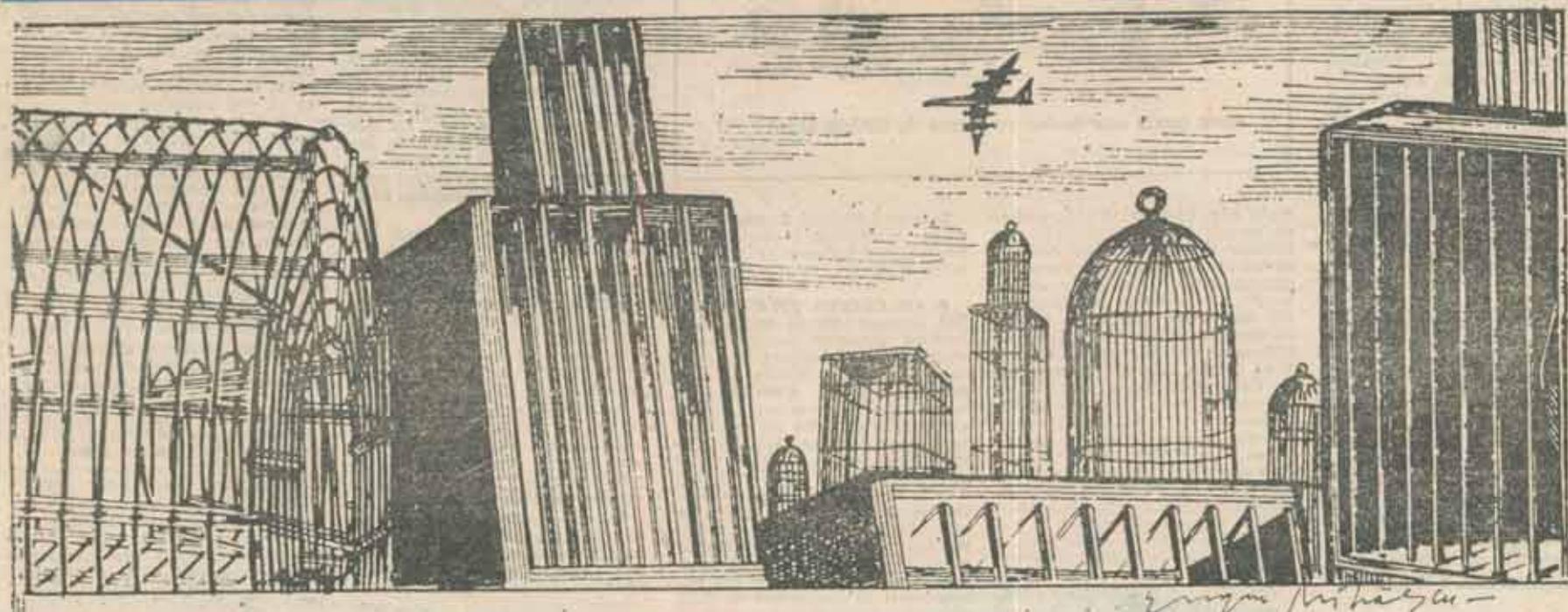
Tot pe 13, dar în iunie 1990, s-a încercat o lovitură asemănătoare, în context complet schimbat și cu rezultat diferit. La București pulerea nu a reușit distrugătoare.

- ECONOMIA LA RĂSCRUCE – privatizare, liberalizare, convertibilitate (fragamente de la o masă rotundă realizată de G.D.S.; articole semnate de MIHAI KORNE, IHOR LEMNIJ) • TIMIȘOARA : Conferința internațională DEMOCRAȚIE ȘI DREPTURILE OMULUI • Raport al Grupului pentru Dialog Social și al Comitetului Helsinki pentru România asupra evenimentelor din 13–15 iunie 1990. Cronologia zilei de 13 iunie (III) • EUGEN MIHĂESCU în dialog cu STELIAN TĂNASE • RODICA PALADE : Mizerile unui spital de lux • AGNES HELLER – eseu politic • Accente semnate de PETRE TUȚEA, DAN DEŞLIU și ANDREI CORNEA.

gerea opoziției. Dar puterea își are victoriile sale în încercarea repetată de a limita și anula revendicările din decembrie. Cum se explică aceste victorii? Raportul de forțe l-a fost favorabil și îl este încă. Distrugerea cvasicompletă a societății civile în România, inexistența unei perioade reformiste (de tip NEP sau perestroika), ca în celelalte țări din blocul sovietic, au făcut ca fortele democratice să nu fie în stare să ofere o alternativă în chiar ziua căderii lui Ceaușescu. Masele n-au avut lideri și grupuri care să defacolizeze energia. Pe structurile goale ale dictaturii s-au instalat destul de repeede rămășitele vechilor clase politice. Nu numai pentru că instinctul le mină să umple acest vid de putere, dar și pentru că nu au găsit o rezistență organizată, capabilă să le impiedice în a recăștișa puterea pierdută cîteva ceasuri.

Asistăm astăzi, parțial neputințiosi, deocamdată, la o resturărie de catifea, consecința unui „război de uzură” declansat de fosta clasă politică, o operație de lungă durată, în care, contînd pe nebogareea noastră de seamă, dar și pe un raport de forță care îl este încă favorabil, supraviețuitorii vechilor structuri se instalează nestingeriți pe pozițiile dinainte. Atât în vizită – la date diferite – la G.D.S., dl. Virgil Măgușanu deplinându apărut în jurul puterii, faptul că nu se reașemă pe nimic, iar dl. Claudiu Iordache spunea, aparent paradoxal, că F.S.N. nu definește puterea, că nu controlează administrația, armata etc. Cine definește atunci puterea? Nu văd aici decât un simptom al fenomenului descris mai sus. O dublă realitate care s-a instalat în seara zilei de 22 decembrie 1989, între 17.30 și 18.00.

STELIAN TĂNASE

„Nimeni nu pune un petec de postav nou la o haină veche, căci petecul acesta trage din haină și ruptura se face și mai rea. Nici nu pun oamenii vin nou în burdufuri vechi, căci burdufurile crapă și vinul se varsă; pun vin nou în burdufuri noi!“

MATEI 9, XIV–XVI

Cotidiene

• UNA DIN PROBLEMELE DESPRE care se vorbește rău sau deosebit este aceea a arhivelor. De la sfîrșitul anilor '40 Ministerul de Interne a confiscat în milioanele de percheziții efectuate tone de manuscrise. Ele au fost depozitate în diferite locuri și arhive, altfel distruse în mod condamnat, fie pentru a nu lăsa urme, fie din inconștiință.

Totuși o parte din aceste documente se păstrează și astăzi, ele fiind depozitate în diferite unități militare cum ar fi UM 023.

Si Ministerul de Justiție detine

o parte a arhivelor. Să ne gîndim

că aici se află un urias tezaur de spiritualitate românească:

cărți în manuscris: (filozofie,

romane, jurnale), scrisori ale

unor mari personalități, relieve

istorice, mărturii. Unde se află

ele? Cine se ocupă de inventa-

rirea lor? Cum se poate ajunge

la aceste arhive? Familile celor dispărui, ale acelor cărora

l-s-au luat prin jaf și abuz hir-

titile de familiile pot să coară în-

poeră lor? Ce părere are Academiei Română despre ele? A

făcut demersuri pentru a le se-

tauriza în propriile depozite?

Pentru a le cerceta? Dar Uni-

anica Scriptorilor? În depozitele

Ministerului de Interne, Arma-

tel, Ministerul de Justiție trebuie

să se afle scrierile lui Pe-

tre Tutea, Mircea Vulcanescu,

Constantin Noica, Vasile Voicu-

lescu. Să îlata și prea lungă.

Există astăzi vreun organism in-

sărcinat cu cercetarea acestui

fond care sigur va duce la des-

coperiri importante atât pentru

istorici ci și pentru literatură?

Cum facem să nu se piardă aceste mărturii? Ministerul de Interne, rămășitele Securității (mulți, se află azi rotiți, reprezentați cu onor în diverse servicii guvernamentale) au distrus după revoluție multe arhive pen- tru a-și ascunde și sărge urmele. E momentul să înceapă o ac- tione pentru a salva ce se mai poate salva. (S.T.) •••

• IN ULTIMELE LUNI, G.D.S. a dus o activitate de contactare a tuturor forțelor politice, dar și a grupurilor apărute în cadrul Societății civile. Astfel am pri- mit vizitele domnilor Radu Căm- peanu, liderul Partidului Na- cional Liberal, Sergiu Cunescu, li- derul Partidului Social Demo- crat, Cornelius Coposu, liderul Partidului Na- cional Tărănesc Creștin și Democrat, a domnului Ion Ratiu, deputat. De asemenea, la sediul din Calea Victoriei 120 s-a discutat în august cu delega- ti de la Vatra Românească și reprezentanți ai sindicatelor. În ultima vreme ne-am vizitat și personalități aferente Guvernu- lui ori partidelui de guvernă- ment, domnii Adrian Severin și Virgil Măgureanu, precum și o delegație a F.S.N., condusă de dl. Claudiu Iordache, vice- președinte.

Toate aceste consultări sunt menite să faciliteze o cunoaștere mai exactă a punctelor de vedere, aparținând celor care se manifestă în viața socială. Menirea G.D.S.-ului este de a încerca prin toate mijloacele să aducă un dialog absolut necesar pentru instaurarea unui climat demo- cratic. În fapt, se simte nevoie de a umple un gol, de a anula lipsea unui dialog real, bazat pe argumente, într-un moment în care dialogul este singura noastră posibilitate de a debloca situația în care ne aflăm. Nu am spune că aceste întâlniri au dus la rezultate concrete (texte con- mune, angajamente, acțiuni etc.), dar schimbul de informații, de

puncte de vedere și fost util în- totdeauna, pentru toute partie. G.D.S.-ul își propune să continue întâlnirile sale în speranță că numai o cunoaștere mai exactă a parționerilor va face impos- sibile, pe viitor, derapările re- gretabile produse în ultimele luni în viața socială. (S.T.) •••

• MICA SCRISOARE ADRE- SATĂ FIDELILOR REVIS- TEI 22. Dragi prieteni, cîiva re- dactori nu au pur și simplu lo- cuință. Doi dintre ei dorm în redacție, în condiții cu totul im- proprii. Pînă la rezolvarea acces- terii dramatice soluții, redactia doreste să închirieză mai multe camere (garsoniere, apartamen- to). Vă rugăm să ne sprijiniți, oferindu-le ghidurile. Contra cost, bineînțeles. Vă mulțumim. Telefonul nostru este cel cunos- cut: 11 17 76. (S.T.) •••

• RAFT 22 continuă să prî- mească multe cărți poștale în care cititorii ne anunță prefe- riințele de lectură din acest an- tulbur. Interesant este că be- letristica ocupă un loc periferic, singurul titlu notat fiind romanul *Corpu de Iluminat de Ste- phan Tanase*. Să indice aceasta o scădere a interesului pentru ro- man și un mai mare succes al cărții document, al amintirilor și jurnalilor, al eseului? Asa să- se pare, dacă citim lista din ultî-

• O VIZITĂ LA REGE. Prof. Mihai Rădulescu publică, în pro- pria sa colecție „Domnitate Ro- mânescă” o narîjune avînd ca subiect întîlnirea cu acela care a fost izonit de pe tron de Dei Groza și de rușii, sub titlul „O vizită la regele Mihai I”. Pein includerea unei schițe memoria- listice de sine stătoare, două lumi sint puse fată în față: democrația și totalitarismul de tip cenușă. Autorul avântă înzâ- astrel subiectul, apropiindu-mi- l. „Sufletul este singurul care poa- te convinge sufletelor” (p. 19). Importanță este „nu întîlnirea cu un rege, ceea ce, în anumite impreguri, poate să însemne- destul de putin, ci observarea modestiei înseși, la ea oscă” (p. 8). Amănuntele privitoare la vestimentație, mobilier, gestică, mimică, fel de a vorbi, trădările vechile preocupări de stilistică antropologică ale autorului.

Scriitorul cu toate că nu face o politică statuiană o idee esen- tială conform căreia este și u dă- scrierii cetățean român. (p. 17).

Cea mai de seamă contribu- tivă a cărții este primul și unicul mesaj al regelui Mihai I adresat scriitorilor români: „Admir curajul scriitorilor români, do- vedit în opera lor opunându-se tiranilor totalităre (...)”.

Buna chibzuință ce respîră în ultimul paragraf al acestui me- saj — „Să ne iubim, tara noastră cum este și să ne luptăm să devină aşa cum trebuie să fie” — este un admirabil indemn la respect față de patric.

• SĂRACH BAIETI, care s-au luptat și luptă pentru idealurile revoluției. Care, ni se spune că au dat chiar numărul cel mai mare de victime. 53 din 129 militari morți. 53 din cîte sute, milii sau zeci de milii de securiști? Nu putem spune, pen- tru că cifra globală nu s-a dat publicității. Preșa străină susține că aparatul securității ro- mânești coprindea în jur de 70.000 de oameni. Deci 53. Despre care nici nu știm bine cum su murit, poate au căzut pur și simplu într-o capcană, una ca atîtele din acele zile. Deci se încercă ce? Reabilitarea securității în memoria celor elita- vii ușlași morți. Să-i ierte Dum- nezeu, dar e prea de tot!

Ca și cum securitatea ur- fi avut în dotare numai acel băieță vinjorii cu scuturi, basoane și puști, care ne-au batut și impuscat pe 21 decembrie și mai apoi. Sau numai specialiști în contra- spionaj. Si personal tehnic. Tur- nărilor, anchetator, informator și mai știm noi care, s-au vola- tilizat. Sau și au schimbat men- tilitatea, încreză că nu convină- di, profesor Măgureanu. Poate că l-am și fizat, dacă transparența de care vorbește dinușul nu- ar petrece în adăpostul docu- mentelor și dosarelor distruse sau dispărute. Pentru că și noi, ca și dinuș, suntem convinsi că într-o vorbă și faptă este o distanță foarte mare, mai ales cînd ne referim la securitate. Iar dacă din început încep să simtă din nou nevoia „sprînjinului populației”, ar fi trebuit să vină în față el cu fapte. Care să le susțină buna-credință. Adică cu liste de informatori, cu numele celor implicați în mecanismul de an- chezare sau de represiune. Acum este prea tîrziu. Nu-i mai crede nimic. Nici chiar cel care a volat cu dl. Iliescu, în a cărui administrație directă se află securitatea. Păi cum să-i crea- dă cînd „incidente nepăcute”, cum le numește dl. Măgureanu, ca răcolarea de informatori, în- că se mai petrec. Se mai petrec și altie, de care dl. Măgureanu îi să mai pomenescă, scriro- rile sosește desfăcute sau nu so- sesc deloc, convorbirile telefo- nice interurbane sint intrerupe- te... fostele figuri tunse caron, de pe Calea Victoriei, se plimbă cam tot pe acolo...

Zadarnică propaganda de la televiziuni! Vă chinuim degeaba, tovarăși! (A.P.) •••

• STUDENȚI BASARABENI IN INSTITUȚIILE BUCURE- STENE. În cadrul programului de burse elaborat de Statul român pentru anul 1990-1991 au fost repartizate în Instituția de In- vățămînt Superior din București un număr de 260 de locuri pen- tru studenții din Republica Moldova.

Candidații au susținut un concurs de admitere. Odată admisi, demersurile administra- tive nu au ridicat probleme și studenții s-au prezentat cu totul la facultățile pentru care au optat. Deși bine primiți, nu toti s-au acomodat cu realitățile con- crete și mai ales cu fenomenele sociale.

In ceea ce privește programul de burse acordate de stat, el este limitat în prezent la un mi- nim necesar pentru studiu, ur- mind a fi completat în funcție de disponibilități.

De un real ajutor ar fi con- tribuțile independente sau pri- vate care să permită o autono- mie adecvată studiului. Ideea unor burse particolare pentru studenții basarabeni este în prezent studiată și în reacția 22- cu mări sanse de finalizare. (L.C.) •••

• VINERI, 26 OCTOMBRIE, gazeta Societății „Timisoara” anunță un miting de solidaritate cu populația din Republica Moldova. Organizațiori sunt C.A.D.U. (7) și Societatea Timi- soara-Chisinau, iar participan- ti... nemulțimi (P.N.L., P.I.D., P.N.T.-c.d., Societatea Timisoara, Asociația Deportaților din Bărăgan, Asociația Fostilor De- ținuți Politici, Vatra Românească și altele).

La ora 16,00 (ora de începere a mitingului) mă aflu în plată

Clevea grupuri razlețe comen- tează evenimentele din Basarabia. Îmi atrage atenția un grup compact și relativ numeros situat în imediata apropiere a tribunei. În mijlocul lui, o fe- meie simplu îmbrăcată critică autoritățile locale. Cel din jur o susține. Din cînd în cînd se aud lozinci scurte care sparg linistea monotonă a pieței. Pe linii gru- purile de manifestanți — unei cu lozinci și steaguri în mîni — se alătură și numeroși gură-cesă: „Bine le face Poliția că nu-i la- să să strige!”, „Niste hanamale!”, „Ce treabă aveam noi ca Basarabia?”, Intru în vorbă cu doi participanți la assu-zul miting: De la ei aflu că cei cîiva contestatori ai mitingului care împătrînd la Timisoara. De la ei aflu că nefiind legal, respectiv anunțat la Prefec- tura, nu poate avea loc și că, în mod firesc cele cîteva sute de demonstranți adunati în piață vor trebui să plece la casele lor. Tot de la ei aflu că cei cîiva contestatori ai mitingului care împătrînd la Timisoara. La tribuna improvizată apar un tînăr, reprezentant al Societății Timisoara, care le cere scu- ze coporilor pentru proastă organizare și le promite că mi- tingul va fi reprogramat. Înfer- binatii, acestia pornește printre străzi de acces către o arteră principală a Timisoarei. Peste 10 minute urmăresc, pierdută în multimea străzii 200 de demon- stranți ce se deplasă în grup compact, obținând carosabil. Sunt aconeriți de zgromotul ma- sinilor, iar pentru treceatori sunt un spectacol inedit. În spatele meu mud o voce: „Așa ce mai vor?” (A.O.) •••

• 10.000 DE ROMANI AU CERUT IN ULTIMUL TIMP AZIL POLITIC în Austria. În urma discuțiilor dintre repre- zentanții guvernului celor două țări acestia vor fi trimisi înapoi. Să ei și noi suntem de acord că și rău că se pleacă. Dar mai rău și că se pleacă cu un senti- ment de dezamăgire. 10.000 de oameni se vor întoarce ponte, descriind un anabasis corupt.

De fapt ne-am oferit singuri argumentele ca să părăsim țara. Varianta oficială a revoluției a sfîrșit lamentabil în propriile-mincinii. Economia și în derivă, iar dollarul a intrat în țară nu sub formă investițiilor, ci ca un tarpe șispititor. Cel mai multă dintre noi suntem ca niste copii săraci cu nasurile lipite de geamurile de la Garuclu. Trident sau De Fonseca, România au în- vățat că trebuie să pleci afară ca să poți cumpăra acasă.

Cind li s-a dărâmă templul evreii l-au părăsit pe cel lăun- tric și l-au asternut pe unde nu trecut ca un Dr. Kien, din „Orbi- rea” lui Canetti, care alungă de acasă își orinduia cărtile într-o cameră de hotel. Cărti ima- ginare, dar altă de bine apro- piate îngrijorătoare. Înțele- păsării fizice. Să grecii să- se răspindă, odată prin secolele VIII- VIJII dar au făcut-o ca să im- pună lumii barbare chipul lor.

Dar noi plecăm și căutăm adă- post în templele altora. Să nu luăm cu noi decât amintiri urte pe care le povestim în speranță, iluzorie, că ne-ar putea ajuta alții să reconstruim ceea ce nu putem singuri. (H.P.) •••

• PRESA, DIN NOU AME- NINTATA! Pe vremuri, în zi- rele care publicau reclame a apărut la un moment dat o pagi- na mare, complet albă! Jos, cu litere minuscule se afișa textul: „La fel de albe ca această his- torie, vă face minile săpănum Bob Gérmandrée!”

Da, hîrtia era pe atunci albă și înălță că azi e murdară: după o scumolire exorbitantă. Înăl- tă că acum ea este scumpă din nou cu 233%! Tinind seama că în ultima vreme am ajuns să am uferit atacurile furibunde ale vechii birocrații comuniste împotriva pressei independente (tăcău care au escut), putem considera că această nouă „liberalizare” a preșului hîrtiei face parte din același plan de stran- gărire a opiniei libere.

Deocamdată, cerem Guvernu- lui (și acest lucru neînțîrziat) să dea publicitatea modul și amâ- nuntele concrete care au stat la baza stabilirii noilor prețuri ale hîrtiei. (H.G.) •••

ERATĂ

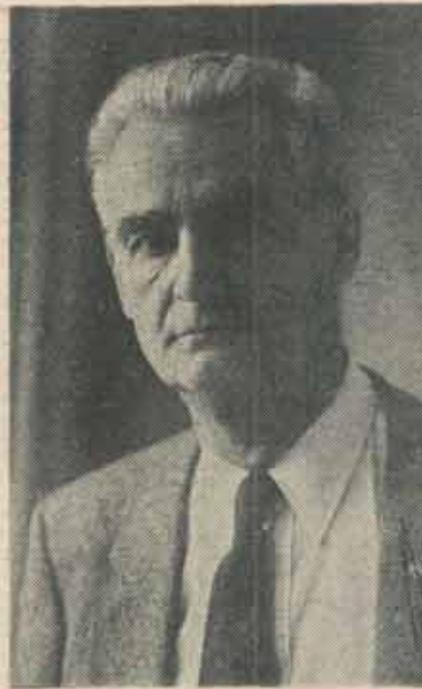
„No mă refer doar la situația minorității maghiare, care de-alțfel, nu-și poate găsi o rezolvare, decit într-o Românie a democrației. Facem cunoscute rectificare, eu scuzele fărăvate, de rigoare (red.)

„În cîteva zile în urmă, într-un interviu acordat Associated Press a declarat că în cadrul Serviciului Român de Informații există 6.000 de fapte securiști, adică mai mult de 1/3 din totalul cadrelor de securitate. A mai declarat fără altă explicație că numele celor 70.000 de informatori nu vor fi publicați. Ne amintim că la începutul anului se născu o nouă oară de puritate morală care tinuse chiar loc de program politic și care a determinat pe cîțiva colaboratori ai securității să facă singuri mărturisiri. Dar ceilalți s-au temut și s-au adunat în- stințiv în jurul grupărilor care- a acordat protecție. Iar în 14-15 iunie aplaudau și jubilau, poate, la spectacolul violenței. Discretia S.R.I. nu face decit să deschidă posibilitatea refolosirii vehicilor delatorii, fie și indirect prin speculația complexului de vinovătă.

Duminică Măgureanu a făcut însă și o promisiune: numele securiștilor care au făcut abu- zuri și crime vor fi publicați. Așteptăm în speranță că publicarea numelor — dacă nu e cumva vorba de numele morților și dispărătorilor — va fi simula- tă cu acionařii vinovătorilor în justiție. (H.P.) •••

MINUNI ECONOMICE NU EXISTĂ

- Convertibilitatea leului poate fi realizată? ● Aminarea hotărîrii sporește inflația ● Reforma monetară și schimbarea banilor ● Reforma economică și lipsa de numerar a întreprinderilor ● Salariul și traiul decent ● Controlul contabil realizat de sindicat și comitet ● Calitatea și cantitatea mărfurilor ● Beneficiile și prețurile ●

Fotografie de OVIDIU BOGDAN

MIHAI KORNÉ

Convertibilitatea leului este o necesitate. Astăzi guvernul cit și opozanții săi o consideră indispensabilă pentru că România să-și poată ameliora situația economică internă și să poată beneficia pe deplin de posibilitatea schimbărilor economice internaționale. Ritmul și modul de a o realiza au dat naștere unor controverse care își se par depășite în măsură în care amânarea să nu ușurează, ci dimpotrivă îngreunează situația economică a țării.

In curînd sistemul de schimbări din cadrul C.A.E.R.-ului va apartine trecutului. R.D.G. a fost deja absorbită de Germania de Vest, iar Uniunea Sovietică, principalul client și furnizor al României, ceea ce îl vorbările de energie și materii prime să fie plătite în valută. Astfel vom fi oricum alături de efectuarea evazi-totătății plăților externe în valută. În aceste condiții moneda neconvertibilă nu mai prezintă niciun avantaj, ci doar inconveniente. Deacă vrem ca leul să fie la adăpostul fluctuațiilor din primăvară cind cererea de dolari ocasionată de plecarea în Turcia, Iugoslavia și Ungaria a cîtorva zeci de milioane de oameni, „să facă afaceri”, urcăse cursul devizului american la peste 100 de lei, convertibilitatea nu mai poate fi amintată.

Intrebarea este dacă poate fi realizată și cum. Desigur, ar fi fost de dorit să dispunem de rezerva în valută sau de credite internaționale, pentru că să putem asigura plățile externe pe cîteva luni. Din păcate, rezervele de care dispunem la începutul anului său topit și dacă obținem credite, ele vor trebui folosite spre a compona, cel puțin în parte, pierderile din Irak. Nu putem conta pe ele pentru a face leul convertibil. Nu putem însă să speră că vom putea ameliora balanța plăților în valută în condiții actuale ale economiei române. Dimpotrivă, pe zi cu trece, deficitul plăților se măreste.

Crescerea deficitului nu poate fi stopită, să continuă la nesfîrșit și va trebui orientată străvîntă prin măsuri energetică care vor impune sacrificii grele.

Din momentul în care aceste măsuri nu vor putea fi evită, este preferabil ca ele să fie luate în aşa fel ca să se poată trece totodată și la convertibilitatea leului. Opinia publică, ar accepta cu atât mai mult sacrificiile care își vor crea, cu cît va înțelege că este vorba de un plan de ansamblu care va restabili valoarea leului și totodată pe cea a muncii, fără de care nu putem ieși din criza în care ne aflăm.

În schimb, amînarea hotărîrilor nu poate deci să accentueze criza, sporind inflația care a rămas pînă în prezent în limite suportabile, cu repercuțiile sale sociale și politice, nefaste pentru cel care nu vor fi avut cursul politic să ia măsuri împopătare, dar mai cu seamă pentru țară.

Convertibilitatea nu se poate realiza printr-o simplă devalorizare care să stabilească un nou curs al leului la o treime sau un sfert din cel actual, ci implică măsuri care, pe de o parte să absorbe excedentul de bani de pe piață internă și pe de altă parte să pună ansamblul economic pe baze viabile. În acest domeniu, reforma radicală monetară și economică făcută după război de Germania de Vest s-a dovedit mult mai eficace și în cele din urmă mai profitabile tuturor, deci devalorizările succese care au avut loc în Franță după 1945. În ambele țări, convertibilitatea monedei

fuse să precedată de reforme monetare interne și de schimbarea banilor.

În condiții actuale, cind economia mondială funcționează pe baza monedelor convertibile, faptul de a avea o monedă neconvertibilă este un inconvenient mult mai mare decât poate fi după razboi. Convertibilitatea leului trebuie deci realizată concomitent cu reforma monetară și nu după mai mulți ani. Cele două operații pot reuși simultan dacă în afara de măsurile financiare se iau măsuri sociale și economice care să completeze efectele reformei monetare privitor la reforma economică de ansamblu.

Reforma monetară

Operațiunea presupune schimbarea unui număr limitat din bani în circulație și blocarea sau anularea sumelor suplimentare. Pentru a nu lovi pe cel mai defavorizat, societatea că schimbă banilor ar trebui limitat la trei luni de salariu mediu, ceea ce reprezintă cca 10 000 lei de persoană. Plata acestei sume ar trebui escalonată pe cinci pînă la sase luni, în aşa fel încât fiecare persoană să fie sigură că va avea bani necesari traiului, fără ca masa monetară internă să crească în acest timp mai repede decât creșterea producției.

In cazul întreprinderilor, schimbă banilor să se limiteze la trei luni din masele salariale care ar fi și ele deblocate în trei rate. În schimb, plățile dintre diferitele întreprinderi să se efectueze prin po-

stabiliză după cîteva luni. De indată ce cursul se va fi stabilizat, leul poate deveni convertibil iar vinzarea valutelor se va putea face liber, prin bănci sau oficii de schimb, fără a se mai proceda la licitații săptămânale.

Reforma economică

Măsurile enumerate nu pot reuși decât dacă se procedează, în același timp cu reforma monetară, la reforma economică.

Schimbarea banilor și lipsa de numerar care vor urma pot să ducă, temporar, la punerea pe piață a unor mărfuri care au fost stocate, dar, în tîrziu, numai mărirea producției poate stabiliza prețurile și viața leului.

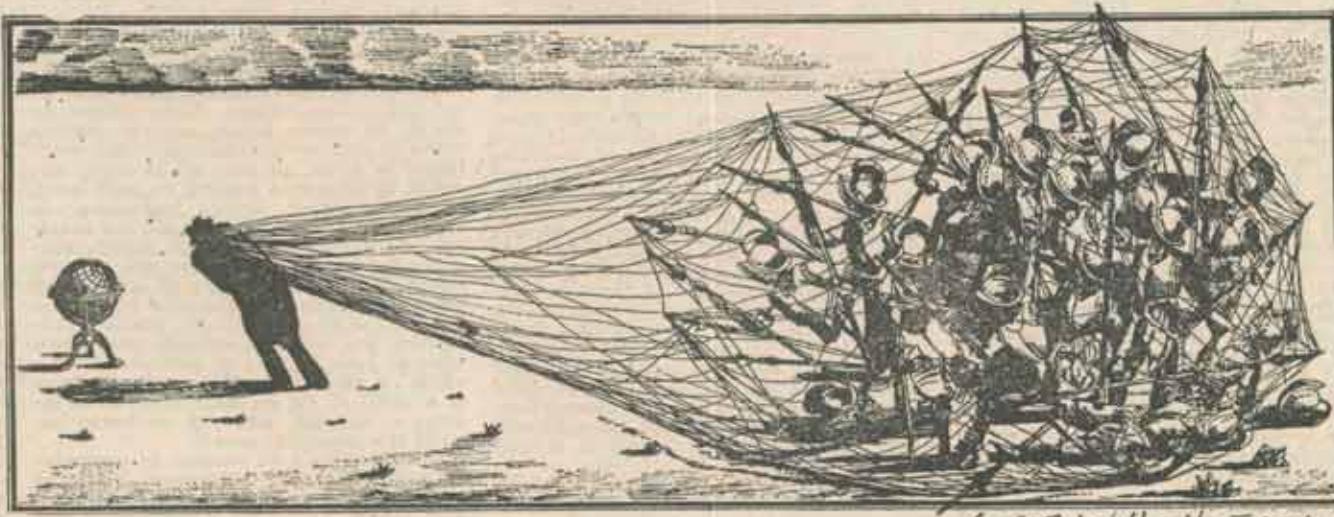
Lipsa de numerar va avea repercușiuni grele asupra multor întreprinderi care să fie menținute în mod artificial de planificarea centralizată. Vor urma deci licitații mari ale căror neajunsuri sociale nu pot fi înălțate prin măsurile actuale de ajutor de somaj. Din acest motiv, societatea că ajutorul de somaj trebuie să mărească la 100 la sută din salariul mediu al ultimului an și extins la 12 luni spre a permite reorientarea persoanelor licențiate. În schimb, întreprinderile trebuie să aibă posibilitatea de a inchide activitățile neînrentabile și de a licenta personalul incompetent, care lipsește, nu lucrează sau pe care nu îl pot folosi.

Este regretabil că problema somajului nu a fost rezolvată deja acum șase luni, dar este iluzor să se credă că poate fi escamotată prin ajutorare de somaj li-

Legislația privind întreprinderile a mentionat adesea, dar a ignorat în fond avantajele pe care le oferă pentru personal și pentru întreprindere un sistem real și onest de cointeresare. În opinia noastră, salariul de bază trebuie să asigure un trai decent, iar cointeresarea să fie elementul de progres pentru întreprindere și pentru fiecare individ. Politica salarială trebuie să aibă două obiective: pe termen scurt, să satisfacă nevoile salariatilor prin mărirea productivității în toate întreprinderile care își vor continua activitatea, iar pe termenul mediu al viitorilor cinci, săptămâni treptată dar continuă a salariatilor, spre a ajunge în medie cel puțin la nivelul minim al salariilor din Piața Comună. Aceasta nu înseamnă că toți salariații pot fi plătiți la fel. Nu trebuie să ne fie frică de disparitățile de salarii dintre diferite brâzne și nici măcar între diferitele întreprinderi ale aceleiași branže, dacă ele se justifică prin mărirea productivității. Salariații trebuie să poată fi siguri că vor primi la sfîrșitul fiecărui an, și eventual chiar de fiecare semestrul, o participare la rezultatele perioadei de lucru, în afară salariaului de bază. Cointeresarea trebuie calculată proporțional cu mărirea beneficiilor realizate și care pot dubla salariul de bază.

Această lucru presupune ca sindicatele său un comitet ales prin vot secret în cadrul întreprinderii să poată controla contabilitatea pentru a se asigura de veracitatea cifrelor. În afară de beneficiul, calculul cointeresării trebuie să țină seama și de absentismul, scăzând un procentaj, în funcție de absente, pentru a redistribui celor care au lucrat ore suplimentare. În acest fel, fiecare salariaț este consient de necesitatea unei discipline colective astăzi în ce privește prezența și stenția la lucru, pentru asigurarea producției și a calității, pentru economisirea materiilor prime și a energiei etc., cît și de vinzarea la prețuri cînd mai favorabile întreprinderii, ceea ce nu înseamnă cele mai ridicate. De multe ori, la prețuri joase, mărirea cantităților vinădute mărește profitul total mai mult decât o producție limitată la prețuri ridicate.

Disparitatea dintre salarii, calitatea mărfurilor și productivitatea muncii sunt astăzi pieptile principale pentru intrarea României în Piața Comună. Ele nu pot însemna creșterea valorii globale a producției românești și mărirea salariatilor, ceea ce va folosi atât salariaților cît și consumatorilor din România. Astăzi, în Franță, Italia și Germania, salariul minim este de peste 1 000 dolari pe lună, în timp ce în România, salariul mediu calculat la cursul oficial este sub 200 de dolari. Calculat pe baza cursului pieței negre, salariul mediu scade la 40 dolari pe lună. Pentru a ajunge la nivelul salariului minim din țările occidentale, creșterea valorii produse și deci a veniturilor (salarii plus cointeresare) ar trebui să fie în viitorul săptămâni între 30 și 50 la sută pe an. Procentajul este extrem de ridicat și nu are precedente însă și societatea cînd tinem seama de salariile deosebit de joase din Centru și Estul (U.R.S.S.) Europei și de disparitatea artificială, și de

lucrările săptămânale la cîteva luni și numai la jumătate de salariu.

Mutarea economică pe care o efectuează întreaga Europă de Centru și U.R.S.S.-ul este de așa amploare, încât în viitorii ani pot fi în jur de 20-30 de milioane de someri în statele fostului C.A.E.R., din care 2 pînă la 3 milioane în România. Numărul va fi cu atât mai mare cînd vom amâna mai mult măsurile de redresare ce trebuie luate, deoarece statele care vor rezolva problema mai devreme, vor fi primele care să cucerească piețele externe, al căror acces va deveni cu atât mai greu celor veniți ulterior.

altele fictivă, dintre prețurile românești și cele ale Pieței Comune.

Că să ajungem la același numitor cu restul Europei, nu putem evita ca prețurile, producția, cîstigurile și salariile să crească. Astăzi, disparitatea cînd mai mare o constată la salarii. Va fi deci necesar cînd, pe viitorii ani, beneficiile să crească mai mult decât prețurile, producția decit beneficiile și salariile decit producția. În tîrziu, principaliii beneficiari ai reformelor vor fi salariații.

Nu vom realiza acest lucru vizând la distribuirea avutului național cetățenilor. Minunea este inginozitatea, munca și perseverența fiecărui în parte și a tuturor împreună. ■

ACENTE

Dan Deșliu

● Recviem pentru o nuntă

In seara de 22 octombrie, fix zecă luni de la Revoluție (vorba vine, pentru că Revoluția a inceput pe 17 la Timișoara, la instigarea elementelor bulgărești și a agentilor străini, conform României Mari și Zig-Zag-ului), publicații eminențiale patriotice, private cu zimbet simpatetic de „foile fesenișe” aşadar, luni 22 octombrie, Televiziunea română nu-a oferit un adevărător regat, un spectacol de neuitat. Vreau să zic că și era și crește să le nișă!

Precum se zice, a vorba de reabilitarea serviciului S.S. — securitatea sechului — instituție faimoasă nu de azi, de ieri, ale cărei merite acuzare au fost, în sfîrșit, scoase la lumină reflecțoarelor. Un fotoliu de orchestra în acest „show” l-a rezervat nu mai puțin faimosului poet cenzurat, Adrian Păunescu. Aferintă — ca să zicem așa! Păt, în afară (sau în dependentă) de Eugen Barbu, C.V. Tudor și Eugen Florescu, cine ar fi fost mai în temă?

E drept că suntele de îndrepătrire a greșelii înțelegeri se ivisează mai demult. Si e la fel de adevărător și de regretabil că unii, mai grei de cap și mai puțin supli — Adrian Păunescu este încă în stare să spriinteze superb, la nevoie și au îndărâtnele să refuze astă, de-al drauei, o vizionă radical diferită asupra gestaționului comunisto-ceaușist, care, la urma urmelor, a lucrat de cind lumina falală pentru binele nostru. Scriindu din colți, în petru, sărmâni băleți au pus la cale unul din cele mai diabolice sisteme de supraveghere, intimidație și terorizare a populației, an arăstat, amețiat și schingiul, pînă la exitus, zeci și sute de mil de trai și de suroci, vesechio însă în gindul la ziua Z, cind vor putea să-si dea, în fine, arama pe fată. Fiindcă se vedea și mai ales, simțeam, mai toți ceițalii, nu era decât o măscă: el, securiștili, tineau, de fapt, eu noi!

Az il vrut să se manifeste ea atare imediat după eveniment — dar, deoarece nu au fost autorizați... Din rațiuni tactice, firește. Az il vrut să ne destăinuie, de pildă, că ei, și nu cine să fie ce derbedei și spioni, și au puș pielea la bătaie și la Timișoara, și la Sibiu, și la București, demolând finalmente Urala, pe care o desteașa sincer. El erau dispusi și domnici să ne dovedească urgent atașamentul (vechiul ba chiar con-simțirea cu cei prizonieri (nu de ei, desigur) — frenădă de nerăbdare să elimine gîndii asasinători din locuințe, să deosebeze telefoanele din centrala din Aristide Brălan, să ne pună în posesia doarelor întocmit de-a lungul timpului — foarte voluminoase, mai ales în ceea ce priveste pe disidenți declarați. Eu însumi am primit chiar un semn direct, în acest sens, de la un fost căpitân S.S., care m-a invitat să lău legătura cu el, dar neglijent cum săn, n-am făcut-o. Așa că și eu, ca și alii, sună și aș tot cu asemănare în domiciliu și la telefon, tot fără doară sub ochi (angrenat, poate, între timp) fără unele verieri confiscate la percherizii s.a.m.d. Pentru că, cine să fie, toate aceste sănăde folos, iar băile băleți de treabă vor fi nevoiți să-si vadă de la feră, în condiții radical diferite, cu același constringere de înimă ca și ieri-abîlări.

Mincarea ce rămîne de la praznic, Va fi și pentru multă încredință. Săia el te săia. Printul din Helsingør — doar nu degeaba suntem să se conchidă că e ceva putut în Danemarea!

Prin urmare, băleți au lăsat și se lăsă noi, în continuare — ca și răzvrătitul de profesie, Adrian Păunescu.

Dată vorbe, apropio — ca și n-o lărgim. Debutând în Zig-Zag — continuând cununa, filindă răzgântă a fost mai mare, și cu pricina ne informă, între altele deoarece tragedie unui om închis în forță în seara comunității din România, și aflat pe un pat de sufat, în sfârșit. Omul acela era fatal săn. A decedat anterior. L-am cunoscut personal și am zis — Dumnezeu să-i ţeară. Nu pot să-mi adorm, pentru bărdul de la Bîrca. Deo — comunistul săi schimbătoare fatal, nu moștenea înfrumusețată existență, iar tu... Un bob zăbavă — să cătim!

Acest vapor și-a găsit, în partidul comunistilor, garanția de durată și prospetime, omul prin care se exprimă și unitatea națională, și hărnicie, și îndrăznea și înțeleperinea, și puterea de a înțelege și de a purta misiua noastră în lume. Acest om este tovarășul Nicolae Ceaușescu. Realitatea sa în fruntea partidului face parte din viața noastră cum sau orice Munții Carpați din geografia României”.

„Auzi, auzi! Si, mai departe: „Pemite-mi, tovarăși, să vă mai spun ceva. Suntcă dumneavoastră însă cu vorba mea: -In ora de sorginte milenară, / A unei noi renasceri românești... / Trăiescă-n sănătate cîrmaciul țării noastre, / Conducător de țară, conducător de oaspețe, / Trăiescă omul țării, eroul ei viitor, / Cău grăja lui se astă poporul nostru azi!-“ (Din intervenția lui Adrian Păunescu la Congresul al XIII-lea al P.C.R.)

Dar, mai stii, securiștili, apărători cu fervoare de Păunescu, n-oar fi fost comuniști, nici măcar ceaușisti. Acum, la această nuntă și tirzie și pretempuri a venitul rezistenței cu instituția care î-a terorizat copilăria și adolescența, care î-a schingiul — fără de voie, designer, părinție, revăzindu-l în postură de apărător al agresorilor — l-as întreba, nu pe poețul debordind de similitudine patriotică — cum vine astă? L-as întreba mai degrabă, pe răposantul Constantin Păunescu. Din păcate, nu mai am cum. Restul, e lacere. ■

ACENTE

Petre Tuțea

● Cetatea românească

Rep.: Care ar fi domnule profesor, soluția pentru depășirea crizei în care ne aflăm?

Petre Tuțea: Singurul sistem este democrația liberală: cu gîndirea democrația liberală ca un elan util, în care religia să se desfășoare nelimitat și în care Biserica să fie asezață principală deasupra statului — simplu instrument protector al ei.

Rep.: Vă gîndiți la un proiect de ceteate românească. Cum ar fi constituită?

P.T.: Sunt două comune — cea agrară și cea urbană. În comuna agrară limite proprietății pînă la 50 de hectare, mică exploatație-model agricol; pentru a impiedica pulverizarea micii proprietăți, introduc dreptul de primogenitura. Nu admit apariția latifundiarilor, care sunt sterilizante biologie. Meditațiile asupra ceteații moderne românești se bazează pe trei termeni — comuna agrară, cea urbană, cu structurile lor, și statul, îndărâtul celor două comune și al statului se plasează două instituții fizice de care nu e posibil progresul: familia, care asigură biologic specia, neamul, și proprietatea privată — această insularitate a României primitive.

Rep.: O privatizare absolută?

P.T.: O privatizare globală, cu consecuții necesare. Regia mixtă, de exemplu, însă numai în întreprinderile industriale. În agricultură nu se poate. Regia mixtă nu aplică-tăranisul, pe vremuri, parțial la căile ferate. În Cehoslovacia, niste cizmarii să ajunsă replici lui Ford în pleșuire și încălțămintă, luind coproprietate statul, care avea venituri îndolele, inclusiv fiscale. Statul asigura procurarea de materii prime și materiale, acorda prioritate pe căile ferate, iar întreprinderile mîșcă mașina cu forță și inițiativa lor. În comuna urbană admit deci regia mixtă. Am însă un doază al meu, pe care urmează să-l discut, pentru că morfologie, normativ, pot glădi corect. Din punct de vedere tehnic și organizatoric, în statul meu major vreau să convin Institutul German de Rationalizare. Asta sunt năprăznici. Nu mută o hîrtie de coale pînă coale fără un principiu care să o deplineze. Cu sprijinul lor și organiza Ministerul Industrial să înceli statutul său juridic să fie inclus în construcția arhitecturală, iar funcționarul, din birou, să fie legat cu naționala română, cu totă planetă. Asta nu o pot face decât ei. Cind erau director de studii în Ministerul Economic, exista un serviciu de rationalizare. Avenu o masină atricată și o băbăboiană de înimă. În manualul de rationalizare al institutului german găseai înălțări ministrerelor românești; participam și noi la ordinea mondială.

Un fost subaltern al meu, Radu Paul, mi-a spus odată: „Am intrat și noi români, în criza mondială”. „Zău, cine, noi?... Fugi de-aici! Păi, noi nu facem economie, noi suntem în natură, cu vrăbile“. Economia e o construcție ratională, nu e nici suranaturală, nici naturală, cum credeau Rousseau. E construcția românească aproximativă ceeașa social, cu tendința de a-i guverna rational. Așa sunt posibile crizele. Ele se datorează imperfecțiunilor rationale ale structurii. De aceea trebuie să-l gîndesc ca toți conjuncturisti moderni, buzinându-ne pe doi termeni: structură și conjunctură. Structura e constantă — capitalismul — iar conjunctura e variabilă. Structura cînd e plană și sterilizantă, cînd e firească rămîne, iar conjunctura evoluționă. Astă l-a făcut pe Karl Kautsky să spună că, dacă legă adaptările guvernează și corporul social, atunci și capitalismul se orientează și se adaptează, creând un supracapitalism.

Să zicem că eu și dumneata sintem mi-

liardari, patroni ai unor uzine. Dăm statutul 25%, dăm capitalului străin 25%, dăm muncitorilor acțiuni pe care le pot negocia; noi putem păstra doar 10%, cu care se poate cumpăra o strânsă anual. Ce să faci cu un venit mai mare? Capitalul modern cere două lucruri: beneficiul, care să fie din ce în ce mai rational, și securitatea capitalului. Dacă e implicit statul, capitalul e sigur, statul nu dă faliment. Dacă investitorul român și cel străin se unește, tehnica de virf vine cu viteză de rindunica, iar statul să se binefacă. E un fel de Hapless...

Rep.: Cum aprovizionăm Bucureștiul, domnule profesor?

P.T.: Foarte simplu. Lăsăm mină liberă cîtoror negustori, dar să nu fie prea mulți, academia comercială îl incurcă teoretic. Dacă sunt analișabili, au înșinut lupului, care se duce sigur la apă, la hrana. Si vezi minciu cîrcea la Craiova.

Rep.: Explicați, vă rog.

P.T.: Nu sunt în stare. Explicația nu există în istoria omului de cînd a apărut. Cîtim explicatiile și în ziare... Explicabil” zice ziaristul, sări-în ochi din cap. El a văzut niște fapte, se duce cu ele și ia leafă. Omul nu-a explicat niciodată nimic, a constată util sau nociv. Explicația se cheamă Dumnezeu. Omul singur e inexplicativ, el constată ce e util, ce e gratuit, ce e placut sau erogat. ■

A consensul
SORIN FAUR

ACENTE

Andrei Cornea

● Ilegitimitatea reformelor

Printre principiile logice există două care se formulează în felul următor: 1. Adevărul implică intîndeaua numai adevărul, 2. Falsul implică fie falsul, fie adevărul. Aceasta vrea să spună că, în timp ce din premise adevărătoare nu se poate obține decât concluzii adevărătoare (raționalul este presupus a fi corect), din premise false se poate obține și o concluzie adevărătoare, nu doar una falsă, fără înălcărare regulilor de inferență. Iată, spre pildă, un silogism cu premise false și cu concluzie adevărătoare: Toți oamenii sunt nemuritori; dar Să. Duh e om; deci Să. Duh este nemuritor.

Așadar, la adevărul pulem ajunge pe două căi: pe calea adevărului, dar și pe calea falșului. Pentru logica omăi, dacă regulile sale formale de deducție sunt respectate, nu există vrea doșciori înțre natura adevărului obtinut în cîrlările fei. Pentru că, adevărul rămîne identic cu sine, orico fel de istorie l-ar fi condiționat și orice accidente de parcurs să-ri petrecă pe drum. Am puțea afirma, în această situație, că adevărul dedus din premise false rămîne totuști legal, căci el are înălvit și o fraudă. Să ne mai mirăm atunci că reformele întîmpină altă rezistență? Se poate spune că el care rezistă, pasiv sau activ, nu au dreptate, dreptatea lor de alegători păcălit? Nu au dreptate să se simtă frusări și îngelați și munclorii naveliști, și funcționari, și pensionari, și gospodinii? Au, desigur.

Fapt este că mulți oameni au votat Frontul în temelii unor bazuță întărită și să au tratat acum în față unui program guvernamental, prea puțin diferit de cel propus de opozitie și pe care ei îl au respins. Din punctul lor de vedere, ceea ce se-a săvîrșit e o fraudă. Să ne mai mirăm atunci că reformele întîmpină altă rezistență?

Se poate spune că el care rezistă, pasiv sau activ, nu au dreptate, dreptatea lor de alegători păcălit? Nu au dreptate să se simtă frusări și îngelați și munclorii naveliști, și funcționari, și pensionari, și gospodinii? Au, desigur.

Dar ceilalți, trăim din electorat care a votat cu opozitie? Paradoxal, aceștia săi disponă să inducă privatizările pe care reformele raportează preconizate de Guvern în presupun. Nomă că ei au și memorie și nu le este indiferență natura adevărului pronunțat de către Guvern.

Căci, după cum se vede, ceea ce se-a întărit se poate formula ca un silogism politic cu premise false, din care rezultă o concluzie adevărătoare. Majora: Frontul întră în alegeri asigurind că va oferi „liniste”. Minoră: actualul Guvern prelimidează să impună programul de reforme rapide și dure. Concluzia — adevărătoare — Guvernul lucrează la impunerea unor reforme absolute și inevitabile.

Rezultă că acest silogism este mai înțit că adevărul guvernamental, desigur legal din punct de vedere politic, este nelegitim, din pricina istoriei sale, în ochi unui mare număr de oameni. Reformele însele sunt, în același fel, nelegitime, oricără de autentică necesare rămîne. Să, în fine, Guvernul însuși, desigur legal, riscă să rămîne în criza de legitimitate politică. Un guvern ilegitim care a dispus, eu cîteva luni înainte, de două treimi din electorat — iată o situație care poate părea bizarră și chiar absurdă. Să totuși, ea nu este de cîtăție plauzibilă, din motivele arătate mai sus.

Să-ri puțea, firește, sustine că, totuși, un adevăr, fie că și numai legal, este preferabil unei minciuni pur și simplu. Astă este. Contrar ceea ce se crede indeobște, adevărul poate fi elădit și pe fals sau pe minciună. Numă că edificiul astfel construit rămîne fragil și puțin credibil. Să ar mai putea însă invoca și pilda lui Risipitor: nu este oră mai prețiosă, nu în ordinea logicii, el în ea și omul, adevărul obținut în capătul unor rătăciri, decit cel posedat de-a dreptul, printre-o nicioță rămîne în preajma-i? Astă este, din nou, dar cu o condiție: rătăcirea, falsul să fie asumată și recunoasute puțile și cu onestitate. Căcel după lungul rătăcitorilor, adevărul legal poate fi legitimat numai printr-un act de constituție. Nu doar revenirea acasă, singură, vivifică, ci și (mai ales) plinul dinamitea fatală. Că politica, chiar și la noi, învață în sfîrșit să „revină acasă” — pare adevărat. Dar oare să se plină?

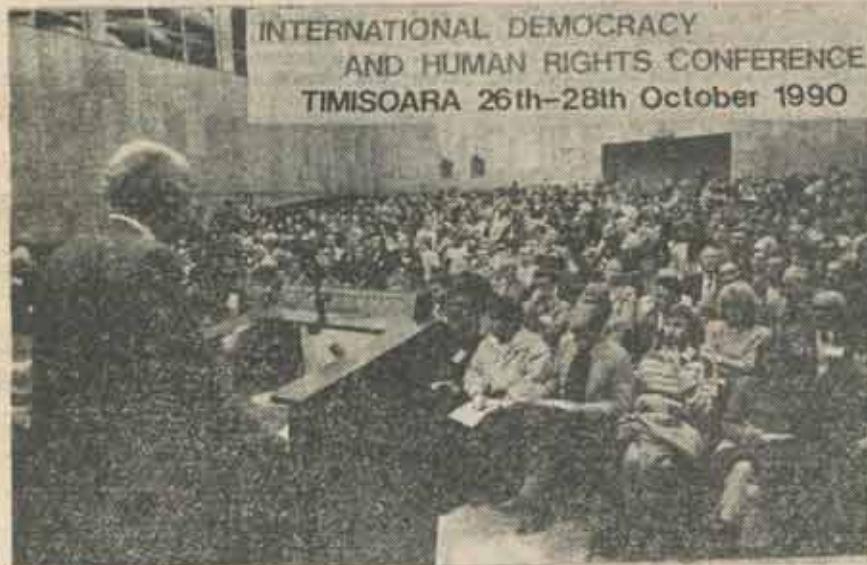
TIMIȘOARA ÎMPOTRIVA FRICII

Sfîrșit de octombrie la Timișoara. O suita de manifestări reunind personalități din țară și străinătate dezbat problemele democratice într-un stat de drept. 25 Octombrie: în Aula Magna a Universității din Timișoara are loc simpozionul DEMOCRATIE, RESPONSABILITATE, SOLIDARITATE organizat de Societatea Solidaritatea Universitară Timișoara.

25–28 octombrie: Conferința internațională DEMOCRATIE și DREPTELE OMULUI organizată în colaborare cu Grupul pentru Dialog Social, Institutul Universitar Timișoara, Societatea „Solidaritatea Universitară”, Societatea „Timișoara”, Liga Studenților de la Facultatea de Mecanică Timișoara, cu sprijinul Federaciei Internaționale Helsinki penitru Drepturile Omului. Lncărările conferinței sunt deschise de Helmut Franzendorfer, co-fondator al Comitetului pentru drepturile omului în România, din cadrul Fundației Heinrich Böll. (Materialul didactic oferit Conferinței de Ministerul de Interne: la punctul de granită Nădlac, celățeanul Doru Braia, invitat la Conferință, î se interzice intrarea în țară).

Secțiunile Conferinței, referență: 1. Democrație și drepturile omului: dr. Ulrich K. Preuss (R.F.G.), Gabriel Andreeșcu (România), 2. Psihiatria și abuzul psihiatric: dr. Ion Vianu (Elveția), dr. Valentin Tuculescu (România), 3. Procedura penală: dr. Siegfried Lammrich (R.F.G.) – Institutul Max Planck, Renate Gavrilă-Weber (România); 4. Analiza legislatiei: dr. Rudolf Machacek (Austria), Nicolae Cerveni (România); 5. Poliția și serviciul secret: Jürgen Roon (R.F.G.); 6. Situația minorităților într-un vîtor stat democrat român: Victor Neuman (România), Niclaș Gheorghe (România), Vladimir Solonar (Chișinău). 29–31 octombrie: Sub genericul „ARC PESTE GENERAȚII” Senatul Institutului Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, GENERATH – Senatul Institutului Politehnic, în Liga Studenților din Centrul Universitar Timișoara și cu Asociația Fostilor Detinuți Poliției din județul Timiș, organizează o serie de manifestări în vederea rememorării mișcării studențești din octombrie 1956, care au avut loc la Timișoara și în alte centre universitare.

(Vom reveni cu detalii asupra manifestărilor care au avut loc la Timișoara între 25–28 octombrie a.c.)

• Timișoreni par să fi înțeles mai bine decât mulți alii că nu putem refațe coeziunea morală a societății civile, atenuată de regimul totalitar, decât pe baza unui singur principiu: respectarea drepturilor omului. Este unicul model viabil al unei lumi secularizate. De aceea poate că Timișoara găsește mereu resurse pentru a protesta împotriva recidivelor unui sistem reprezentativ care, după o perioadă initială, tinde să se reorganizeze.

In 10 octombrie, Piața Unirii s-a umplut într-o zeci de mii de oameni, cu prilejul unui miting organizat de Societatea „Timișoara”. S-a pus problema Securității și a nouului Serviciu Român de Informații, a violențelor corespondenței, a amenințărilor oculte. S-a cerut clarificarea statutului S.R.I. care n-a fost în stare, în ciuda declaratiilor de bună intenție, să adunge suspiciunile care-l încorajă.

După ce megaafonile instalate pe scările au amutit, timișorenii s-au întrebat spre Operă, de unde să-sau audiu, pînă într-o zi, spre noapte, cîntecile bine-cunoscute din Piața bucureșteană a Universității.

Forma acuzație de comunicare, simplă și directă cu strada a fost un preambul la o altă manifestare, cu auditoriu inevitabil mai restrîns, dar care conține posibilitatea unei mai ample deschideri: prima Conferință Internațională asupra drepturilor omului organizată în România.

• O coincidență ciudată, care lasă, în fel ca în luna lunie, impresia că Puterea se autodiscreditează, a făcut ca organizația însăși a acestei Conferințe cu participare internațională să prilejuiască o înălțare flagrantă a articolelor 13 din Declarația universală a drepturilor omului.

Pînă invitații se află și Doru Braia căruia, în noaptea de 26–27 octombrie, la

punctul de frontieră Nădlac î s-a interzis intrarea în țară. Situația nu era cu totul imprevizibilă căci ar fi venit ca o consecință a expulzării din aprilie care nu se sprijinise, de astfel, pe o hotărâre judecătoarească, ci doar pe o decizie a fostului ministru de interne. În fața acestui abuz o seamă de referire devineau, practic, superflue.

Pe tot timpul conferinței, George Serban și alții membri ai Societății Timișoara, la care s-au adăugat și cîțiva reprezentanți străini, au intrat în greva foamei în semn de solidaritate cu Doru Braia, cîțărion român, împediat de a să exercite dreptul fundamental de a se reîntoarce și de a trăi în propria sa țară.

Înfinal lucrările a fost marcat de un moment dramatic: Petre Moldovan, de la Cluj, membru al redacției revistei AGORA, a declarat în plenul conferinței, dacă repetă cererile adresate ministrului de Interne de a se rezolva această situație nu vor fi soluționate, e formă hotărâtă să recurgă la o formă de protest extremă și să-si dea foc într-o piață publică. În aceste momente, calitatea acestui gest, oportunitatea sau sincrinitea lui erau în afara de orice evaluare. S-a stabilit o comisie de reprezentare a Conferinței care să înceapă, în cel mai scurt timp, un dialog cu ministrul de Interne. Luni, 29 octombrie, comisia să坐ă în grabă în București obține din partea ofițerilor promisiunea de a se re-examina și rezolva cazul Doru Braia.

HORATIU PEPINE

F.S. Din comunicatul delegației Conferinței afișam că d-lui Doru Braia î s-a confirmat cîțărnia română. Mai bine mal tîrziu decît niciodată!

GABRIEL ANDREEȘCU

Sensul democrației

Astăzi în Aulă nu-am adunat pentru a trage concluzii și pentru a formula evenimente critice. În acest sens, dă-i-mi voie să fac un scurt comentariu. Este vorba despre o distincție de conținut și una de extensie în legătură cu noțiunile care dau titlu acestor secțiuni.*) Aș vrea să amintesc că democrația și drepturile omului sunt, pe de-o parte, concepție și, pe de altă parte, sunt fenomene sociale. Sunt deoarece concepție legată de fenomene sociale mult mai complexe decât reușim să sugerăm prin cele cîteva enunțuri explicative ori normative. Democrația și drepturile omului sunt, apoi, fenomene sociale și fenomene spirituale pe care urmărează, în primul rînd, să le explorăm, să le împlinim. O înțîlndere ca cea de astăzi este, mai ales, în beneficiul problematizării decit în cel al găsirii unor soluții. Următoarea distincție, de ordin extensional, se referă la democrație, ca mecanism care face o societate în realitatea decizională în raport cu societatea ca atare, în integritatea ei. Cred că este una dintre confuziile cele mai curente și care complica cel mai des luările de cîntăru. În general, noi cerem de la democrație tot, ultimul că, pe de-o parte, condiția umană, pe de altă parte condiția socială nu sunt rezultatul unui mecanism decizional pur și simplu, ci sunt rezultatul funcționării unei întregi structuri, unei întregi realități, care depășesc componentele lor, oricât de importante ar fi ele. Apăr situații puțin surprinzătoare pentru noi, ca de pildă declarația ale unor reprezentanți occidentali, care vorbeau despre caracterul nondemocratic al unor societăți occidentale. Democrația nu refletează – sau nu definiște, mai bine-zis – existența unui sistem social în care toate lăcurile au fost rezolvate, în care nu există conflicte și manifestări ale unor interese partizane. Democrația există tocmai pentru că, într-o societate, apar astfel de interese partizane și apar conflicte. Mecanismul democrației este reacția de răspuns a societății care tinde spre o stare superioră de echilibru și nonviolență. În acest sens, cred că experiența de două milenii a reușit să creeze în anumite spații sociale – Europa occidentală, în primul rînd, America de Nord etc. – o soluție: a găsit o cale de rezolvare a problemelor sociale și afirmă, conștient că există un permanent pericol al apogeiei, există o anumită perfecționare a acestor soluții democratice, a mecanismului democratic pe care noi, români, avem nevoie să o repetăm. Noi nu avem nevoie de democrație originală, deci o perfecționare specială a raportului mecanismelor democratice vestice, ei avem nevoie, în primul rînd, de integrarea principiilor fundamentale ale acestei democrații.

Alcătuină rostită duminică, 28 octombrie în Aula Magna a Universității Timișoara

*) Democrație și drepturile omului, secțiune a Conferinței Internaționale

ION VIANU

Întreaga țară era un lagăr de concentrare

• Formularea obiectivului unui proces juridic nu este în sine un lucru indiferent. Procesele care se desfășoară azi în România par să sărbătorească perioade a istoriei noastre recente. Se tinde să se acrediteze următoarea idee: crima fundamentală a incriminării este reacția fostei puteri la răscoala populară din 16–22 decembrie. În același timp, se construiește scenariul unei revolte populare condusă de un grup de luptători – cărora de altminteri îi se neagă orice antecedente conspirative. Din acest punct de vedere, plătim într-o deplină incoerență. Recunoaștem astfel schema istoriografiei comuniste: accesă a insurecției armate populare condusă de avangarda clasei muncitorești, bineînțeleș, o teorie revizuită și adăugită în perspectiva ultimelor dezvoltări istorice.

• Popoarele nu se pot despărții de epoci sumbre ale trecutului lor fără să tragă o linie sub ele. Vorba poetului: „aduceți cerneala să facem societatea”. Cum ne-am putut imagina Germania de azi, una din cele mai democratice societăți pe care le cunoaștem lumea, fără mari probleme împotriva nazismului? Unul din argumentele pe care le auzim în România este că noi nu am avut un lagăr de concentrare ca Dachau, camerele de gazare și crematoriile. Obiceiul procesului ar fi chinurile greu de definit. Dar am aflat de curind că Grupul pentru Dialog din Piatra Neamț a descoperit cadavarele unor oameni impușcați de comuniști și îngropati într-o pădure. Sunt indicii că astfel de gropi comuni sunt foarte numeroase. Există astfel mărturii clare asupra muncii forță, în Delta Dunării și altrove. Intoxicarea ideologică, prin propagarea minciunilor și contra-adverșarilor, este și ea un delict inteligențial de mare anvergură. Exemplul se pot înmulți. Eu cred că nu numai aceste procese sunt necesare, dar pur și simplu nu văd cum ne putem despărții de ocazia fără ele. Transformarea țării risca să avorteze cu toate consecințele care decurg dintr-o astfel de eșare.

• O societate, oricât de liberă ar fi ea, își prescrie anumite limite în libertatea ei. În Germania, în Franță și în toate societățile europene cu adevărat înaintate, propaganda nazistă și rasistă este interzisă prin lege. Cum tolerăm noi elogii asasinilor libertății, al celor care ne-au dus la ruină, al celor care au corupți menitențiale colectivă în modul său? Acestea sunt fapte delictuale care trebuie interzise cât mai de timp, cât timp nu se va instala un fel de culpabilitate amnistică și amnezie față de odioasa perioadă.

• Lenin, se stie, a creat conceptul „comunismul de războli” prin care înțelegea un comunism extrem de dur, punctat de masacre datorat sărăcii de asediul în care se găsea Rusia Sovietică. Sub Stalin, și apoi pînă la Brejnev, „comunismul de războli” a continuat chiar în absența unei conflagrații. Ceaușescu a creat o subcategoriă a comunismului de războli pe care eu am denumit-o altă dată drept un „comunism de lagăr”. Înțeaga țară era un lagăr de concentrare, cu mase imense, amoroșe care plecau incoloneate la muncă, cu femei adulte numite în mod veterinar „lot fertili” care trebuiau să fabrică copii (sau avortori), cu un corp ierarhic foarte bine organizat de securiști și activiști care aveau sarcina să încadreze aceste lungi și indurante coloane. Dacă adăugăm la aceasta și ridică și megalomania reitorică patrioțardă mergind de la tracămanie și pînă la anti-maghiarism avem acel amestec de Caragiale și Kafka pe care, odată, Ion Negoițescu l-a descoperit ca definitoriu pentru societatea românească. Începînd din 1965, dar mai ales din 1971. Trebuie spus că blindarea tradițională a românilor, propensiunea lor către uitare și lăstare sănt și ele, în parte, răspunzătoare de faptul că pumnul ceaușist a intrat astăzi de adine în corpul național. A existat și rezistență, multă rezistență care în virtutea același legă și amnezie este trecută azi în mare parte sub tacere și de care trebuie să ne reamintim. Să nu uităm mică secolul sutele de milă de tineri morți la canal sau în timpul colectivizării al cărui principal aparatice era un anume Nicolae Ceaușescu.

• Deceașzarea societății românești nu se poate face fără un cadru legal. Fără cadre legal ar fi o întreprindere foarte grea și cu sanse relativ slabe de reușită. De aceea ea mi se pare indispensabilă. Dar această încadrare juridică ar trebui să fie numai un început la care în paralel ar trebui să se adauge o masivă participare a întregii suflare românești. Începînd desigur cu inteligențialii,

• O societate, un popor, nu se mintuiesc în mod necesar, Gabriel García Márquez spunea că popoarele menite unul veac de singurătoare nu au decit o singură sănătate. Noi, români, nu suntem nici definitiv pierduți, nici definitiv salvați. Astăzi este libertatea, aşa cum o privesc toate soferiologile, încă din antichitate: o posibilitate de alegere în care cel ce știe că poate că nu este cu necesitate nici damnat, nici mintit.

Fragmente dintr-un dialog purtat la Timișoara

Raport al Grupului pentru Dialog Social și al Comitetului Helsinki din România asupra evenimentelor din 13–15 iunie 1990

CRONOLOGIA ZILEI DE 13 IUNIE 1990 (III)

5. Incidentele de la Televiziune

1. PROLOG

In jurul orei 14.30, un speaker de la „Actualitate” citește un comunicat al Președintelui, în care se afirmă că grupuri organizate sunt pe cale de a veni la anumite obiective de stat, printre care, probabil, Televiziunea, și roagă forțele fidèle democrației să apere aceste obiective.

După-amiaza se desfășoară linștit: nu apar nici forțe dornice de a ataca, nici forțe dornice de a apăra.

In jurul orei 17 se transmite pe post un comunicat cu conținut asemănător celui precedent.

După-amiaza continuă să se desfășoare la fel de linștit. **Po la ora 19** apar diferite persoane curioase să afle dacă în Televiziune se întâmplă într-adevăr ceea ce. Sunt oameni care par să sosească din apropiere, inclusiv casnici pe care curiozitatea le-a făcut să părăscă, pentru cîteva momente, bucătăria.

La ora 19.35 sosete o coloană de demonstranți din Piața Universității.

2. SOSIREA COLOANEI DIN PIATA UNIVERSITATII

Po la ora 18.15, în Piața Universității se formează o coloană de manifestanți care se îndreaptă spre Televiziune, în semn de protest pentru modul brutal în care fusese evacuată Piața, pentru modul impropriu de prezentare a situației etc.

In capul coloanei merg două autobuze articulate cu geamurile sparte, apoi un ARO și un TV pline cu oameni. Le urmăză o mulțime rarefiată și, în general, timorată. Sunt chemați și cei de pe margini fără mare succos. Lumea este cu totul non-violentă.

Manifestanții sunt filmati de pe traseu (dărăca) ca acela care filmau să se ascundă) din mai multe zone: din blocurile lângă Hotelul Ambasador, din blocul cu coloane de la Români, din cîteva blocuri de pe Calea Dorobanților (cel cu cofetăria de lîngă ASE, cel de vis-à-vis de Magazinul Tineretului). Cel care filmau urmăreau mici grupuri din diferite poziții: mai departe, mai aproape, lateral, frontal.

Cind, po la ora 19, coloana ajunge în Piața Dorobanților, apare, din spate Televiziune, un grup de tineri care spun că munclorile de la „23 August”, ajunși la Televiziune, vor ataca cu bîtele pe manifestanți și le cere să se retragă. În acel moment, la Televiziune era încă linștit.

Po la 19.35 primii manifestanți ajung la Televiziune, pe str. Pangratti. Aspectul lor este cu totul pașnic. Oamenii duc în mîini serviete, haine, cineva are o cutie de violă. Se strigă lozine anti F.S.N., „Jos Chitac”, „Assasinii”, „Mincinosii”, „Ați mintit poporul / Cu televizorul” etc. Coloana intră pe Calea Dorobanților, și urcă lîngă gard, în afară. Purtările căsătoare este și ea blocată.

Dincolo de gard, în curte, este dispus sîrul soldaților, care apără Televiziunea. Un militar arată mulțimii cartușera goală. Manifestanții se bucură, dau mâna cu soldații. Unii le aruncă fructe și ligări. Un ofițer le interzice soldaților să le ia, și le huiduit de mulțime, în cele din urmă revine.

Scena este absolut linștită.

3. CUM SE SARE GARDUL IN CURTEA TELEVIZIUNII?

Po la ora 19.45, cîțiva tineri (5–6), de vîrstă soldaților (18–20 ani), sar gardul cam în același timp (gardul din spate Cola Dorobanților).

Unul se duce la un soldat, îl ia cătușiera (gest absolut netipic, ca regulă generală demonstranții nu se ating de soldați) și o aruncă mulțimii: e goală.

Tinerii alcărgă paralel cu gardul, în interior, chemind lumea înăuntru. O mulțime de oameni se hotărăște să sară gardul.

CUM SE SPARG GEAMURILE?

Prințul geam e spart de o persoană care loveste un geam mic cu o piatră. E luate de oameni și dat afară: rămîne surprins și speriat.

Ai dolcea gram spart este unul de dimensiuni mari și foarte gros (grosimea tipică a acestor geamuri: 3 cm). Un bîrbat scoate din vîpușca pantalonului o veriga metalică scurta (20 cm), puțin indoită la un capăt. Se îndreptă spre soldațul care stă cu spatele la geam; și pleacă în spate cu soldațul, aproape lipit de el și cu un gest brusc loveste geamul cu vergeau și-l sparge.

De data aceasta lumea să-ă temut să intervină.

Aspectul spărgătorului: bine făcut, bine hrănit, început de bură, îmbrăcat curat, cămașă albă, pantalon gri, căciuți, pantofi îngrăjiți, tună normală, bărbierit.

Urmăză spargerea tuturor geamurilor cu un aer profesional.

4. CE FAC MANIFESTANȚII IN CURTEA TELEVIZIUNII?

5. CE SE FILMEAZA?

6. CE DOREAU MANIFESTANȚII?

Manifestanții doreau o discuție cu conducerea Televiziunii (Răzvan Theodorescu și Emanuel Valeriu) în care să ceară următoarele:

— să intre în emisie după „Actualitate”;

— să informeze corect lara în legătură cu evacuarea violentă a Pieței Universității;

— să intrebe Guvernul ce să-l înțeleagă cu greviștilor noastre;

— să ceară eliberarea arestaților.

Din partea manifestanților, Ion Nemețiu, președintele „Alianței Poporului”, primește acceptul lui Răzvan Theodorescu pentru înțerea dialogului.

7. CUM INCEP VIOLENTELE?

Cind delegația (10 persoane) se pregătește să intre în clădire, din mulțime se desprinde un grup care forțează intrarea (spargeră un geam, intră în clădire, deschide usa de acces dinăuntru) și cere celorlalți să-l urmeze. (ora 19.53).

Situația s-a înrăuțat brusc. Un tînăr a cerut prin portavocu să nu se răspundă la provocări și i-a indemnă pe cei doveniți nerăbdători să se compore civilizat. Pentru că apelul nu a avut nici un rezultat, iar soldații erau în pericol de a fi molescați, un membru al delegației a cerut unui ofițer să spună Direcției despre ce e vorba și să coară o soluție, asigurîndu-l că cei 10 îl vor apăra pe soldați. Ofițerul pleacă să-să mai întoarcă. Armata să se retrăse în clipă în care cei care au spărat ostiai erau pe cale de a fi striviti și să suțină că se sparg primele geamuri. (L.C.)

culoar foarte îngust în mijlocul căruia este un fotoliu parăsit la întimpire ce ocupă jumătate din spațiu și astă destul de redus. Culoarul duce într-un hol foarte larg, închiș din toate partile. Delegația încearcă să discute cu un bîrbat ce bloca drumul spre studiouri, dar bîrbatul îl rugă să aștepte pentru că momentan nu se poate intra. Intrusii au aşteptat aproximativ 10 minute, discutind sau fumind o țigare, fără să-să dea seama că au fost înconjurați de scutieri înăuntru pe scară de incendiu. Am abordat imediat pe unul dintre ei și mi-a spus să fiu înțelești că nu se va întâmpla nimic. Busculada să-a produs aproape imediat. M-am uitat la cel cu care discutam. Spre surprinderea mea, acesta a ridicat bastonul și mi-a spus să plec imediat sau mă omoară. Cei care au fost prinși au fost bătuți, căciuți în picioare. Un tînăr m-a luat de mînă și m-a tras pe culoar, spre

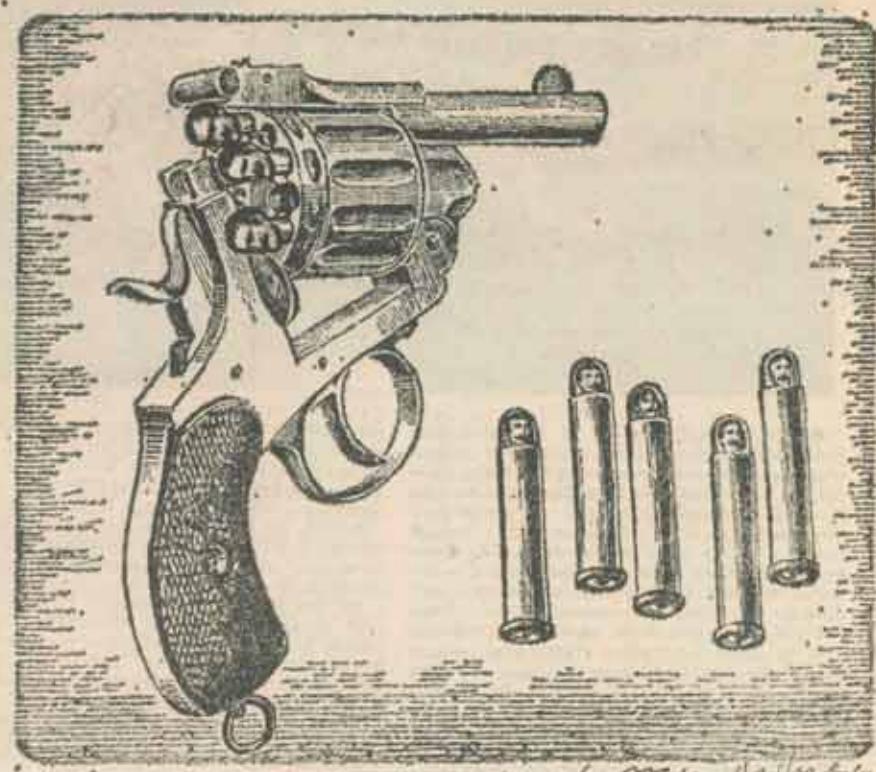
legire. Mi-am amintit că fotoliul e-pe culoar și l-am ocolit. Cei alii s-au impiedicat și au căzut unul peste altul. În spatele meu se auzeau urle și gemete. Am văzut un bîrbat pe pervazul unei ferestre hotărît să sară de la etaj, deci să cadă pe minile scutierilor. La parter, ieșirea era liberă. Cineva nu invita să ieșim printre un anumit loc. Nu am avut încredere și am ieșit pe un geam spart. Cei care au ieșit pe acolo au fost bătuți de civili cu bîte groase, cioplite din crangă de copac și arestați de polițiști. Citeva geamuri au fost sparte din interior de către cel ce au incercat să ieșă pe orice cale.

După aceste arestări a început devastarea Televiziunii, dar nici polițiști și nici scutieri nu au mai intervenit.

Un component al delegației care, fiind grevit al noamei (deci mai slabă), nu a putut tine după grup, a intrat într-o clădire din interior pe unde trebuie să meargă (l.). Aceștia l-au îndrumat spre Studioul 4.

„Pe culoare se aflau pe lîngă militari de pază și cîteva zeci de tineri civili, unită din ei de o vîrstă foarte fragilă (10–12 ani). Intrucît prezenta lor acolo nu era în nici un fel justificată, le-am cerut imediat să părăsească clădirea.

La usă Studioului 4 era o aglomerație mai mare decit în celelalte părți din cauza faptului că înaintarea pe coridor era blocată de un grup de 5–6 scutieri.

M-am adresat domnului Nemețiu cu intrebarea dacă dialogul a fost aprobat chiar de domnul Răzvan Theodorescu. Mi-a confirmat.

In afara de delegați reprezentanți ai celor din Piața Universității pe care îi cunoșteam, se îngrămadau și se agitau foarte turbulent. Dîndu-mă seama că aceștia ar putea pune în pericol bună desfășurare a dialogului sau chiar ar putea impiedica total acest dialog, am scos de la gât însemnatul de greviști al noamei, l-am înălțat deasupra capului și le-am cerut să însă imediat să-ătă din clădire, deoarece nu-i recunosc ca reprezentanți pentru cei din Piața Universității.

Aceștia s-au potolit pentru moment, răgăz în care m-am adresat soldațului

frunță care păzește ușa studioului unde eram adunată cu rugămintea de a transmite celor dinăuntru că delegata este constituită și aşteptă să fie invitată la dialog.

Necrimindu-se nici o confirmare din interior am cerut militarului de pază să repetă spînul nostru.

In acel moment, grupul turbulent a început să se agite.

Dinăuntru s-a auzit un răspuns pe care nu l-am înțeles. Grupul turbulent a declansat atunci în mod deschis atacul împotriva noastră, scotînd dintr-o dată din veghete bile de lemn cu care au început să ne lovescă în cap, în spate și pe unde apuan.

Ei au fost loviti printre primii de cei din dreapta mea. Observind bîsă ce se ridica deasupra capului meu, m-am așteptat astfel incit locul să aplique am receptionat - mai puțin violent în zona cefală și mai mult pe spate. A doua învîtură mi-a fost aplicată peste omoplătul drept, fiind trăs în acel moment de un bîsă de un tînăr ce însotea delegația. Simultan cu declansarea acestei agresiuni, fiind aplicat din cauza loviturilor, am văzut degajindu-se din toate unghiuurile podelei culoarului un gaz subțios care se ridica înecat în masă compactă. În momentul de pannică creat de acest nou act de diversiune și sub presiunea loviturilor de bîsă am alegat înspre lege. Toate fazele acestei agresiuni și diversiuni au fost filmate de un cameraman care se afla pe coridor cu o cameră video, între soldații scutieri și soldații de pază la ușa studioului. Întrebă la sosirea noastră pentru cine filmează și a declarat că este din partea Agenției Reuter. Menționează că am observat cum unul dintre agresorii a lovit cu bîsă în scutul unui soldat pentru a induce în eroare prin acest gest asupra identității reale a agresorilor.

Deoarece din cauza loviturilor primite m-a cuprins amețeala, am fost ajutat să ajung în curte de către tineri eroi măsuzați pe soclu statului și au plecat după autor.” (I.C.)

10. ESCALADAREA VIOLENTEI (?)

Cam în același timp în care cei din interior sunt bătuți și puși pe tuga, din 2-3 camioane deschise care vin pe strada Pangratti, apare un grup agresiv care strigă: „Iliescu nu uită / Tara e de parte ta”.

Sunt cam 50 de persoane, înarmate în special cu pari, cu drugi de lemn. Cei mai mulți au un aspect neglijent (murdari etc.), dar printre ei există și călăiva cu infâșătare îngrijită (de exemplu în costum).

La ora 19.34, grupul intră pe poarta Dorobanț.

Răzvan Theodorescu este vînat pe pasarelă, de unde spune: „Filmaj totul!”. Este huiduit de mulți.

Manifestanții păgini „curioși” veniți pe la ora 19 și cei din Piața Universității, veniți pe la ora 18.30) par spăriți de apariția grupului agresiv. Unii au crezut că grupul face parte din forțele despre care comunicatele oficiale anunțau că vor să stăte TVR.

11. ALTE DECLARAȚII ALE MARTORILOR OCULARE

„S-a intrat în TVR aproape invitați. La un moment dat, unii urcau, alii coborau. Am avut senzația că cineva dorât să se ocupe TVR (...). Oamenii nu prea sună să să facă, nu aveau bideri. (...)

Din clădire au fost aduși oameni bătuți și urcați în salvări. (...) După părere mea (salvările, n.m.), au acționat pe post de dubă, deoarece seara la televizor au fost prezentați direct agresorii cu toată că erau îngrăzitorii de bătuți.” (G.G.)

„...am găsit grupuri de oameni care invitați de apărurile de la TV, se așteptau să fie atacați. Cind au apărut grupurile de demonstranți din spatele centru, am văzut că soldații de pază au fost retrăziți.

Demonstranții au pătruns în curte ocupind o parte a ei, fără să fie violenti. Tentativele de spart geamuri au fost sanctioionate chiar de demonstranți. Violența a început atunci cind din interior demonstranții care fuseseeră însăși să pătrundă la început să lasă tipid, urmărînd de civili înarmati cu bîsă care loveau în dreapta și în stînga și care apoi au fugit sau au fost prinși de către demonstranți. Aceștia au fost atacați tot cu bîsă din spatele Dorobanț. Atacurile l-au indemnat să se înarmeză cu ce au găsit prin zonă. Tensiunea a crescut iar unii dintre cei din curte au început să arunce cu pietre în geamuri.” (A.R.)

12. CARE PARTE DIN CLĂDIREA TV A FOST ATACATĂ ?

Atacul clădirii a afectat cabine de actori și de machiaj, sală de proiecție, mașinile de scris pentru titră, birourile reprezentanților de medie, cîteva birouri obisnuite. Mai tîrziu, spre ora 21, cu mobilierul adus din interior se întreține un foc din care se sprind sticlele incendiare cu care se va arunca în clădire.

In tot acest timp partea din clădire cu adevarat importantă sub aspect tehnic, dinspre poarta Pangratti, este apărăta la modul propriu. Persoanele care au incercat să pătrundă în acasă zonă au fost arestate.

13. DE CE S-A INTERUPT EMISIA?

Pe la ora 20.30, emisia se interupe cu total, inclusiv mira, din decizia Ministerului Postelor și Telecomunicărilor. Lip-

șă de motivatie tehnică a interrupterii a fost expusă într-un comunicat al Sindicatului Liber al Lucrătorilor din Televiziune (v. Anexele). Mai mult, orice telespectator stie că, deasă are loc o defecțiune în studio, pe carea continuu să aibă loc.

14. CUM SE VEDE SITUATIA DIN INTERIOR ?

Povestea Dumitru Iuga, președintele Sindicatului Liber al Lucrătorilor din Televiziune, care, auxind comunicatul guvernului, se decide să meargă la Televiziune, unde descoară o figură cunoscută, domnul Ivanovici, îmbrăcat într-o combinație kaki cu multe buzunare, care se năpădește împotriva moaște cu o serie de invective. Începe un dialog - sătul agresorii verbal și fizic de acest individ care îmi cere imperativ să părăsească instituția. Învinuții călătoare îl temeră.

„Privesc în drum spre holul Studioului 4 chipuri ce se perdează agale pe lingă mine. Nu remarc vreo față cunoscută. În general, tineri; unii destul de curat îmbrăcați. Geamul la ușa holului studioului e spart, ușa larg deschisă. La fel, deschisă, ușa spre holul păzit care duce în sectorul emisiunii. Îl întâlnesc pe domnul Stănculescu care îmi spune să nu mă expun. Pătrund pe holul respectiv. Cățiva oameni, „asaltează” ușa Studioului 4 zgâriind de căldă, dând elte un picior în blindajul gros. Cineva încercă să angajeze un dialog prin interfon cu cei aflați înăuntru. La un moment dat o persoană pătrind în mină parță o portavocă, insistă să vo-

răspunde pe un ton amenintător cerindu-mi să ias și eu afară. Are loc un schimb violent de cuvinte. Pe holul Studioului 4, evacuat și el, simt o atmosferă încercată. Încep să apară niște civili cînd imbrăcat împătrînd, i, care se prezintă - căpitan, colonel în rezervă... alii civili în salopete soloase pătrind în mină stîngile de lemn sau bare de fier. Prelau controlul asupra noilor căi de acces. Apără din nou domnul Stănculescu, rugindu-mă înștiințat să nu mă expun, deoarece massa de oameni care invadă televiziunea a fost evacuată. Înțeleg că civili aflați în hol au altă menire. Mă conduce în studioul 5 unde descoară o figură cunoscută, domnul Ivanovici, îmbrăcat într-o combinație kaki cu multe buzunare, care se năpădește împotriva moaște cu o serie de invective. Începe un dialog - sătul agresorii verbal și fizic de acest individ care îmi cere imperativ să părăsească instituția. Învinuții călătoare îl temeră.

Surprind discuții. „L-am bătut pe unul în stradă, de l-am cocosat, ca pînă la urmă să constată că era unul de al nostru, îmbrăcat civil”. Au venit parașutisti; un ofițer cere grupului respectiv să pără-

se agitate evacuate din clădire. Aceșia, probabil, regrupate aruncă cu diferețe obiecte și din cînd în cînd cu sticle incendiare spre clădire. Unele ajung pînă îngrijorător la turn. Un furton vîzând apă de la un etaj superior asupra bonzinei aprinse. O femeie adună pietre pe bratul stîng, apoi pătrund prin jetul de apă și aruncă cu stîngă în grupul de militari cu scuturi aflată la baza clădirii. Unii tineri fac tunbe pe peluze îmbibate cu apă. În stradă se disting o aglomerare umană. Este greu de apreciat numărul lor sau vreuo împărțire a acestora”. (D.I.)

15. CUM SE DESFASOARA IN CONTINUARE ATACUL ASUPRA CLĂDIRILOR ?

Violentele au loc în continuare, în partea clădirii dinspre Calea Dorobanților.

Cu mobilierul scos din interior se întîine un foc în afară, la care se aprind sticlele incendiare.

De la etajele clădirii se încercă sătul focului sau (mai curind) udarea demonștrantilor.

In acel loc sunt prezenti permanent sunte de soldați, care nu intervin niciodată cind se aruncă cu pietre sau sticle incendiare doar la călătoare.

Scena pe care evoluază atacatorii este bine iluminată de către ecătăci: reflectoarele din clădire luminează zona unde sporează noaptea.

Numerul celor care atacă (în special cu sticle incendiare), este mic: ei sunt udăți de jeturile de apă trimise din clădire.

16. CIND SI CUM INTERVINE ARMATA ?

La ora 1.00 regula jocului se schimbă:

- reflectoarele din clădire se stîng;
- reflectoarele din curte (de pe sol) sunt sparate unul după unul;
- se face o pauză în aruncarea de sticle incendiare;

- armata atacă pe manifestanți.

Sunt adunate persoanele din jur, probabil mulți curioși care nu au aruncat încă arestatii sau hainele uscate. Printre militari sunt și civili, unii în costum și cravată. Arătau că fac de către o echipă mixtă, doi civili plus doi militari. Civili sunt foarte agresivi, lovesc cu bîsă sau cu piciorul în figura victimelor, care nu se potă apăra, avind ambele mâini tînute în spate.

In jurul orei 1 multimea care fugă speriată dinspre TV spre strada Belier declară că „a tras în oameni”. (P.P.)

17. PATANILE SI OBSERVATIILE ULTERIOARE ALE UNEI VICTIME

O persoană din delegația care a intrat în TV în calitate de greviș al foamei, în speranță dialogului, și a fost rănită în interiorul clădirii, a fost dusă la Spitalul de Urgență cu un ARO pe care soferul îl declară că îl aștepta Agenția Reuter. Ulterior Agenția a confirmat că ar fi avut un vehicul de acest gen sau vreun cernământ în interiorul Televiziunii.

La Spitalul de Urgență, victimă constată că sunt aduși cam 30-35 de răniți dintre demonstranți și doi dintre agresorii care atacaseră cu bîsă. Aceșia din urmă au venit însoțiti de un civil soldat și au fost îngrijiti de un doctor aparte, care nu aparținea spitalului. Numărul lor n-a fost trecut în registrul de gardă. Întrebă de motivul nelinieșirii, medicul de gardă răspunde că probabil nu a legimitat activitatea, emisia poate începe oricând din punctul lor de vedere.

Merg spre blocul turn. Întîlnesc pe domnul Răzvan Theodorescu, care după obisnuitul salut pe care nu-l poate evita, mi se adreseză pe un ton din care simt impunitate: „vă place, domnule Iuga?”. Rămin consternat. Încep să intreb ce se petrece. Conducătorul Televiziunii pătrund în Studioul 4 pentru a deschide emisia. Eu rămin pe holul studioului, în așteptare, îngrijorător de la munca de la Republica care păzesc cu străsnice ușa și plutonul compact de scutieri.

Apare operatorul Costică Trandafir care vrea să filmeze. Nu îl se permite să intre. Intervin, prevenindu-i pe civili că este statutul nostru. Aceasta începe filmarea cu un panoramic peste grupul de scutieri. Civilii săcăză cu arși interzicindu-i să facă acest lucru. I se cere cu insistență să filmeze geamul spart. La obiectivul acestuia că nu are lumină pe geam, acesta devin agresivi. Aparțin domnului Emanuel Valeriu dezamorsează situația, Costică Trandafir va aduce lumină și va filma geamul. Sunt atențional să nu mă mai amestesc (de către civili) pentru că „grozesc din nou”. Mă întreb ce se întâmplă în clădire. Grupuri mariște de militari sează concentrată spre poarta

într-o acte de violență înregistrată la TV (pînă la ora 20) au fost oprite de manifestanți, nu de forțele de ordine.

Delegația își justifică prezența în clădire prin acceptul lui Răzvan Theodorescu;

- grupuri de 5-10 persoane agresante și bănuite a fi apărut din interiorul clădirii;

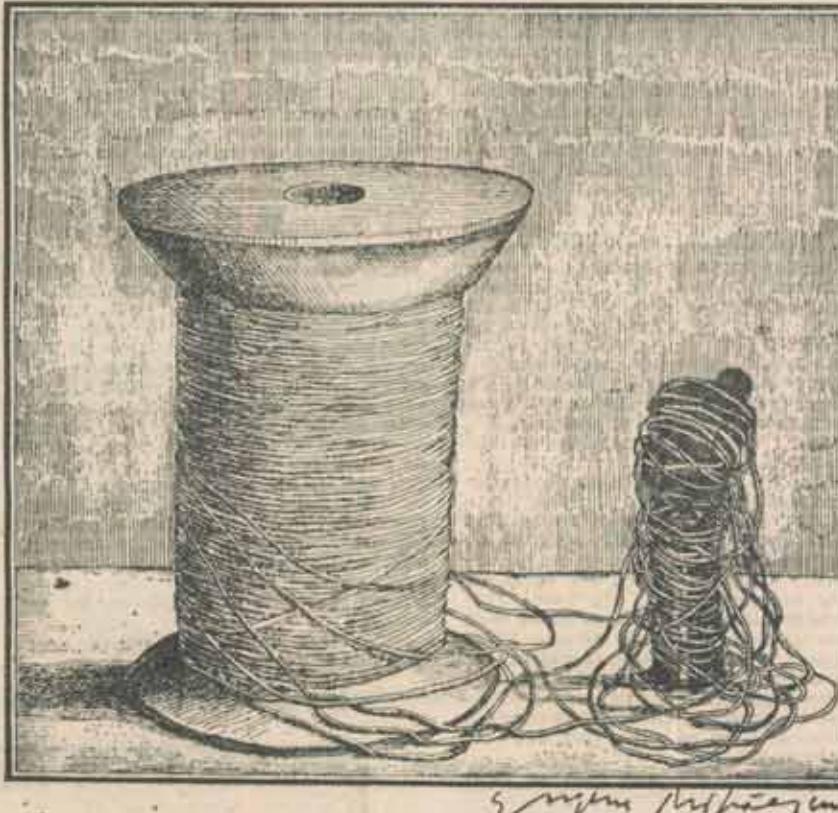
- o dovedă a provocării premeditate este eliberarea gazoului albicioz.

18. EPILOG

1) Dumitru Iuga primește un telefon de amintire cu moarte.

2) Ancheta privind evenimentele din 13 iunie începe după ce au trecut 6 (sase) săptămâni (10 de zile) de la eveniment. După depășirea acestui termen mistic, a venit o echipă a Poliției și a Procuraturii care a invitat un număr mic de persoane din TV să prevescă fotografii (din față și profil) ale căror sufe de oameni, bărbati și femei, având urme grozne de bătucă, și să spună dacă recunosc prietenii și fotografi pe agresorii din ziua de 13 iunie.

Comisia își apropă vizionarea unei casete realizate alunci, din interiorul clădirii Televiziunii, dată pe post în ziua de 18 iunie, dar a refuzat.

Emil Popescu

Interviu cu EUGEN MIHĂESCU realizat de STELIAN TĂNASE

• Lucruri care depășesc realitatea

Stelian Tănase: Cum se vede din America România?

Eugen Mihaescu: O intoleranță nemalomenită și o coborire a discuțiilor politice la o mică biră de cafea fără nici un fel de anvergură.

S.T.: Aducerea minerilor în București nu e „ea o biră de cafea”. Astăzi amintesc de un bataillon de asalt sau de „Brigazile roșii” la Pekin în 1956.

E.M.: Am avut totdeauna o administrație extraordinară pentru mineri. Mie nu-mi vine să cred că s-a întâmplat aşa ceva. Depășește orice fel de imaginație. A fost o orbire nemalomenită. Universitatea și un luer sătul. Să vă să distrugă planetele, apăratura, să distrugă multa studenților înainte de examene, mi se pare de necreuz! Astăzi nu e o greșeală, e o crimă!

S.T.: Dar aici a fost crezut că s-a întâmplat? Pare un film, o făciună.

E.M.: Se întâmplă lucruri care depășesc realitatea. Sigur că pare o făciună. Este trist pentru că astăzi chiar realitatea.

S.T.: Care a fost imaginea României în S.U.A. după aceste evenimente?

E.M.: E o degradare dezastruoasă a imaginii noastre. Nu-si, nu am făcut un desen pentru revista „Time” în care e un miner, un muncitor, care-i legăt la ochi, stând de vorbă cu un tiner intercelular foarte firav, care-i legăt la gura. Adică, ceea ce se vede în desen sunt cele două... părți aflate în conflict. Două năframe — una pe ochi și alta pe gură. E o tragedie națională ce se întâmple.

S.T.: Cineva e vinovat. Cineva î-a adus. Cineva le-a spus: „Nu veți fi pedepsiți pentru lucrurile astea”. Le-a dat adresele ziarelor de opozitie, ale partidelor, ale persoanelor. Aveau fotografii unor persoane pe care voiau să le lovească — a Anel Blamadiana, a lui Paler, a lui Lîiceanu...

E.M.: Ce au făcut astăzi, nu făcut — după părere mea — o greșeală politică nemalomenită. Pentru că, a compromis o clătină a muncitorilor, niște oameni care au fost primii care au ridicat impotriva lui Comitetul, care au plătit cu singe, care au avut cel mai mare număr de dispariți — să fie aduși, instigați, este un lucru care virtual se va întoarce impotriva celor care l-au ordonat, pentru că astăzi este o greșeală politică — zvonările — e o crimă politică!

• Dupădezlanțuirea forței carbe

S.T.: Ce ar putea acum România, guvernul român — să facă pentru a-și corecta această imagine dezastroasă pe care o are în Statele Unite?

E.M.: Ce trebuie să facă de la început — să aibă un limbaj democratic. Or, după forța astăzi carbei dezlanțuită și e foarte greu acum. Mi se întâmplă să văd un croitor care încercă să dreagă o haină pe care a greșit-o de la început; dacă tăietura minelor e preașă oicun ai puie vătămașii îmănuie n-ai să le faci să stea bine ca de la început. Mă gîndesc și la niște patenți care au demisită lipse de înțelegere. Pot ei să se schimbe? S-ar putea întâmplă

să reușească, dar sunt foarte pessimist. Nu-j judec pe Luther sau pe Calvin pentru că au fost catolici și au fost puși în niște catedrale de către papă. Umanitatea îl ia în considerație pentru cariera lor de protestanți; din clasa în care locuiește dintre ei, a vrut să schimbe cova.

S.T.: În care s-au rupt de biserică. Ii vezi pe dl. Iliescu rupindu-se de convingerile sale comunitate?

E.M.: Așa am crezut, dar în momentul când văd că se întâmplă cu mine și cind văd că nu încarcă să-si apropii ce are mai bun — intelectualitatea română — sunt foarte dezamăgit. Am crezut că o să-si facă un „trust al creierului” — cum spun americani — în care să ia niște oameni (nu care să se părere să intr-un consiliu de șefiei, de consilieri, un fel de consiliu de opozitie cu care să discute și să incerce să facă o pace socială. Am crezut în Iliescu și, pentru că astăzi a fost sloganul, astăzi a fost deviza lui. Dar și-a contrazis toate declaratiile din timpul campaniei electorale. Cind un dezenator care ar face față peste tot în presă mondială, cum este Cristian Topan, e malratat; bătut, ajuns în Spitalul de Urgență numai pentru că este caricaturiul „Români liberi”, iar cei care au făcut astăzi săi nepedepsiți, este o situație groznică. Astăzi, putem să mi se întâmpile și mie dacă eram la București, pentru că purtam barba și umbram cu o mapă de desene. Lui Tonita, cind făcea desenele pe care le făcea cu 1907, i-a spart cineva capul pe stradă? Milne o să fie bătuți alti dezenatori, alti jurnaliști, dacă niște nu condamnă...

S.T.: Mă întreb ce să facem. Nu numai noi, grupul: intelectuali au condamnat, G.D.S.-ul a protestat...

E.M.: Bun, dar autoritățile au recunoscut?

S.T.: Nu. Niciodată n-au luat apărarea unui om lovit?

E.M.: Exact. Unii spun că au fost condusi de securiști, alții spun că au fost provocatori.

S.T.: Oricum, cineva î-a cărat cu niște trenuri speciale din Valea Jiului la București. Astăzi nu se poate face decât în ordin de foarte de sus. Adică masarea acelor trenuri, seocarea lor din depouri, ora fixă la care an fost acolo, faptul că au fost goale, că au avut combustibil, că au avut trasee libere. Astăzi nu se poate face decât de sus.

E.M.: Imaginea, așa cum se vede de aici este dezastroasă, pentru că după o agresiune ca astăzi, a dezilanjuit o furie de magnitudinea astăzi, este foarte greu să mai faci ceea ceva pe urmă, chise deasă vrei să ajuti la plăierea imaginilor revoluției române. Nu te mai ascultă nimănii, intrucât toată lumea, începând cu colegii de redacție, nu vă decât să spuna „Uite, domile, ce se întâmplă în țara astăzi. Cum e posibil astăzi cova?” Au venit colegii de redacție care mi-au spus „Ați ajuns Sud-America Europei”!

S.T.: De la Etiopia la Sud-America e un pas!

E.M.: Nu pot să susțin decât că durează degradarea acesta a imaginii României în exterior. Iar afirmația astăzi „năi și să ne descurcăm sineuri” te care a spus unii...

• Cine a uzurpat puterea?

S.T.: Dl. Iliescu a spus că să nu ne da niște statuiri de cum să facem o democrație în România. Ca și Ceausescu. Dar trebuie să învățăm. De ce să nu luăm lecții?

E.M.: Nimănui nu-l e placut să primească lecții. Dar eu sunt surprins că un om care trece drept un intelectual și un om foarte pregătit — cum e ministrul de externe, actualul ministru de externe, Adrian Năstase — poate să facă o declaratie despre care forțe multii colegi de breasă, jurnaliști, mi-am spus „Bine, domile, uită ce spune: „Dacă Europa nu ne vrea, noi o să ne ducem în altă parte!”. Adică cum o să ne ducem în altă parte? Unde? Toți ținem să fim în Europa. Un om care e doctor în drept internațional cum poate să facă astăzi? Astăzi aduce aminte de Catavencu: „Stabil-mă cu Europa. Nu voi să ţin de Europa, voi să ţin de ţărisoara mea!”. Toată lumea spune „Armată e cu noi! Minerii săi cu noi! Aia săi cu noi!”. Eu să spune „Caragăi e cu noi!”. Atâtă vreme cit nu există o toleranță, o înțelegere pentru idei diverse și o deschidere în care să fie niște semne evidente, nu e nimic de

ŞANSA SUPRA — DIALO

• Experiență

S.T.: Vedea în ecuația unei ciate, eu pe te să ducă la faste. Experiență de comunism, o altă experiență.

E.M.: Timp volit, trecut, vole să facem. Si în artă orăduce la un lucru acolo un lucru merge după multe lăzile că lucru bine de unde.

S.T.: De la E.M.: Exact curajul să spătătoare lumina de stâncă, total de acord niciun opozitie.

S.T.: Opozitie facută greșeli și cintele.

E.M.: Si nici 29 mai a fost „proxima” năști să scăpare, dar de cînd se înțelese năști și din partea de învățătoare de minge peste ferea în grădină devină. Jocul astăzi de unul să gresca gen se deplasează și-o nișă din

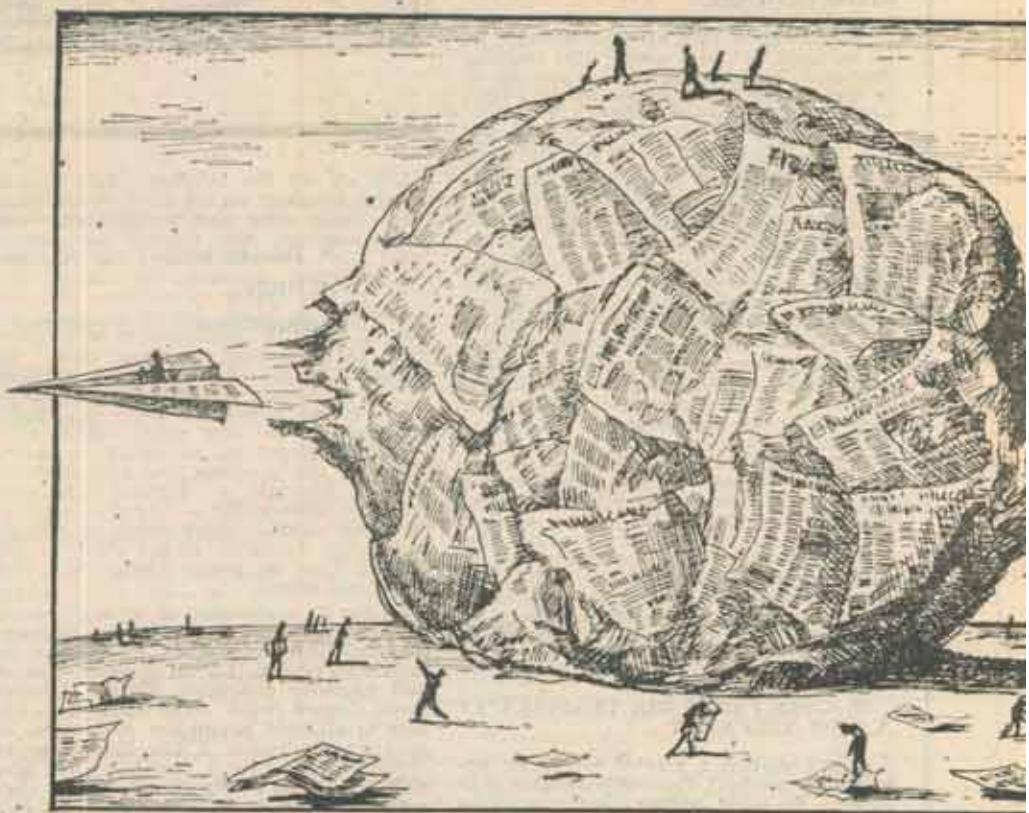
făcut... Aud că sediul vostru e foarte disputat în ora actuală: că aveți dreptul să fiți, că nu aveți dreptul. Cine a dat asemenea ordine? Criticate, putere și guvernul trece la represaliile administrative. Așa ceva nu se face nicăieri. Astăzi e un semn că lucrurile nu merg spre bine. Că, dimpotrivă, se radicalizează: și radicalizind o parte, e normal să se radicalizeze și partea altă. E o anumită generație de mijloc, care a uzurpat în luptă politică toată puterea. Nimeni nu mai privește spre oamenii de 20 de ani, de 18 ani. Si nimeni nu mai privește cu incredere spre niște oameni care sunt astăzi de 70-74 de ani, și uită prea des că dacă n-ai bătrâni, să îți cumperi. O anumită parte de mijloc, între 30 și 35 de ani are tendință să acapereze puterea pentru ea. Ori astăzi sunt niște „mucosi”, ori astăzi sunt niște „bătrâni semili și Zahariști”. Or, astăzi este o grecă într-un consens național. Si cred că lucrurile sunt extraordinare de exacerbată. Mie îmi vine foarte greu să spui: „Cineva ar putea să spună: „Cum își permite astăzi de-acolo...”, dar eu am trăit toti anii astăzi în România. Am participat. Am lăsat lobby alci impotriva lui Ceaușescu în presă. Nu numai că am dezinat impotriva lui și mi-am pus în pericol viața familiei care avea securitatea la usă, al meu erou urmărilii, traesat... Astăzi nu-mi dă dreptul să dau locul culva, eluzi de putin, dar sufăr pentru că am crezut, nu sperat, am admirat, am fost condus tot suflul altării de oamenii din decembrie. Cred că se duce o politică mioapă, alita vremă că tot ce are mai bun intelectualitatea română, sindicale, oamenii politici de orice fel de cunună, nu sunt luati într-un fel de consiliu.

S.T.: Este vorba de oamenii care ar putea să facă ceva.

E.M.: Bineînțele. Nu trebuie să uităm că el e futurolog. Si că om de știință și ca matematician, el piște într-o zonă unde matematica interfețează poezia și filosofia. Il văd ca un Barbilian modern, dublat de un om politic redutabil.

S.T.: Cine altineva ar putea să contribuie la un mai mare dinamism al vieții politice românești, dar și la o mai mare curațenie a el 7?

E.M.: Aș face apel la George Palade. Nu înseamnă că trebuie să fie ministrul sau să aibă un post permanent. Pur și simplu să fie întrebat. Noi trebuie să reinventăm niște lucruri. Cind altii au inventat avionul, să venim să inventăm automobilul. Te a-

E.M.: Un om ar fi Mariana Celac-Botez. Cum se poate ca o personalitate ca ea să nu fie implicată? Niște oameni extraordinaire care ar trebui să fie implicați săi înțeleși în margine. Eu am pentru Brucan respect. Poate că sunt subiectiv, pentru că îl cunoaș din '89, său foarte bine ce a făcut și cum a luptat. Dar termenul Astăzi, grecă de origine, „sicoantă”, eu îl spune pe românește. Atâtă vreme că nu există o funcționare. Deci putem să primim lecții de democrație?

S.T.: Ideea ar fi en, dacă luăm tehnologie de la alții pentru că au ajuns la un nivel care-l depășește pe al nostru, tot astăzi putem să preluăm și anumite instituții și tipuri de legi pe care alții le-au exercitat și au văzut că funcționează. Deci putem să primim lecții de democrație?

E.M.: Bineînțele. Să folosești un băgaj de cunoștințe pe care oamenii astăzi îl au și să sint gata să îl oferă. Si romantismul disidenților politici năști frizerii (în timp co-ii tătălie și te ar trebui conciliu de experiență răspundere. Si dar cei puțin în același timp să te tale.

AVIETUIRILOR

GUL

pe oameni

puterea intră în noi

experimentări cu so-

ciatia, care să-și

nu și alte posibili-

tăți în viitorul apropiat?

E.M. : Îmi dău seama că este o ra-

dicalizare a situației, a opoziției.

Cineva trebuie să facă un pas.

Cred că pasul trebuie să-l facă puterea. Ea

să intindă mina, că are puterea.

S.T. : Se pare că e incompatibilă, este

într-o anumită expectativă, temătoare

să mi piardă ceva din puterea pe care

o are. O va pierde oricum dacă con-

tinuă așa! Greseliile se plătesc în po-

litică.

E.M. : Astădă doar și poate. Din

propriile greseli pe care le-șu facăt

în ultimale luni n-au invățat nimic.

Dacă ei nu pot să învețe în lumi de

zile unde s-a gresit, ca un sahib, și

să refacă o mutare, atunci ce

să mai avem pretenții și să ne mințim

că nu pot să înțeleagă nimic din tra-

gedia ultimelor decenii. Dacă nu ne-

gociază, dacă nu încearcă să recon-

cileze, să ajungă la o înțelegere cu

cei care au alt punct de vedere, vor

vea sigur de pe scena politică. Sunsa

lor de a supraviețui politic este toc-

mai acest dialog. Aș apropia că o mică

smecherie a unei echipe de fotbal care

trage de timp dind mingea pe afară,

acest imobilism — o chestie veche

a noastră pe care am avut-o dintot-

decsuna.

S.T. : În afara de aporii unor personalități care deocamdată nu s-au implicat în viața politică, ar mai fi și alte soluții? Prevezi și alte posibilități în viitorul apropiat?

E.M. : Îmi dău seama că este o radicalizare a situației, a opoziției. Cineva trebuie să facă un pas. Cred că pasul trebuie să-l facă puterea. Ea să intindă mina, că are puterea.

S.T. : Se pare că e incompatibilă, este într-o anumită expectativă, temătoare să mi piardă ceva din puterea pe care o are. O va pierde oricum dacă con-

tinuă așa! Greseliile se plătesc în po-

litică.

E.M. : Astădă doar și poate. Din propriile greseli pe care le-șu facăt

în ultimale luni n-au invățat nimic. Dacă ei nu pot să învețe în lumi de

zile unde s-a gresit, ca un sahib, și

să refacă o mutare, atunci ce

să mai avem pretenții și să ne mințim

că nu pot să înțeleagă nimic din tra-

gedia ultimelor decenii. Dacă nu ne-

gociază, dacă nu încearcă să recon-

cileze, să ajungă la o înțelegere cu

cei care au alt punct de vedere, vor

vea sigur de pe scena politică. Sunsa

lor de a supraviețui politic este toc-

mai acest dialog. Aș apropia că o mică

smecherie a unei echipe de fotbal care

trage de timp dind mingea pe afară,

acest imobilism — o chestie veche

a noastră pe care am avut-o dintot-

decsuna.

Corupția în revoluție

S.T. : Că nu se stie ce se-așteaptă?

E.M. : Exact. El au cîștigat cu o mare masă de oameni care au votat pentru el. În momentul asta trebuie să lea niște măsuri nepopulare. Or, măsurile asta nepopulare se vor întoarce împotriva corporului electoral care a votat cu el. Aici problemele vor devine foarte acute, pentru că vor fi probleme sociale și am impresia că niște nu vrea să le ia în considerație. Dacă ar putea împinge consulul în apoi; să fie din nou ora 10.00 cind e ora douăsprezece fără cinci. Vor să împingă consulul în apoi și să acceptă și fictiv: că nu-i ora douăsprezece fără cinci minute, ci este ora zece. Deja au împins consulul de cîteva ori în apoi! Să mai e un lucru. Am impresia că există o „camarilla” în jurul puterii (astăzi de care vorbeam — tutărălii) care a navigat pînă ieri în altăieri într-o zonă turbulentă a societății, a bînălui și care cred că facînd acelora lucru pe secol mai mare asta se numește „cariere”. Sau politică economică. El rămîn niște bînălări care au ajuns în „centrifuga” puterii și acum e ponțu ei bătăia peștelui, în care pe săi locușă o situație. Dacă cineva a făcut revoluția, asta sănătatea care au furat-o. Sunt îmhogătișii de revoluție, cum erau odăi îmhogătișii de răbobl. Să cind totă ziua o să-i vadă milioane oameni în B.M.W.-uri, în Mercedes-uri aduse, în vîlă pe care le-au închiriat cu speranță că milioane vor deveni proprietari — că ei șiu asta, pentru că nu au aceste informații.

S.T. : Si vor da ei singuri legile care săi avântaže?

E.M. : Exact. El au „INSAT INFOR-

MATION” — șiu dinainte exact ce se-năștimpă. Or, e o pleavă coruptă de îmhogătișii ai revoluției!

S.T. : Si în Occident corupția există?

Aici cum se luptă împotriva corupției?

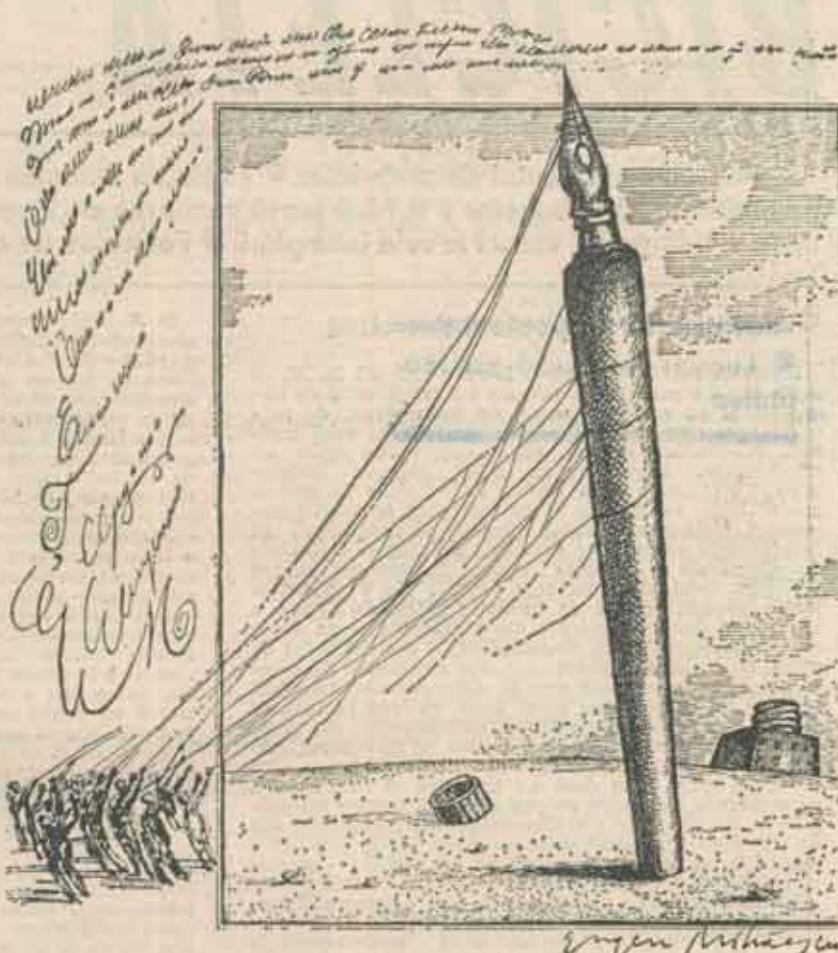
E.M. : Există o patru putere în stat — care e presa — și crește imediat pune refeclorul pe ei.

S.T. : Crezi că atacurile din jură împotriva presei vin din partea acestui grup care se teme de puterea presei?

E.M. : Bineîntele. Este evident ce fel de mită se dă pe sub masă și se depune la ora actuală în străinătate pentru tot felul de semnături și tot felul de aprobații, pentru tot felul de concesii. Într-o bună zi or să înșa la suprafață toate asta. Or, sănătatea — îmhogătișii de revoluție — vor să-și umple buzunarele. La orice afacere se dau 10-15 la sută comision. Sunt uniti care au ajuns să ceară comisioane mult mai mari. Cum să spun, așteptarea unui naționalism de

Fotografie de EMANUEL PARVU

Abonamente CFR și trăsul de timp

S.T. : De aceea iau măsuri „mine-

rești”?

E.M. : Exact. Si de cîte ori? Or să le facă abonamente pe C.F.R. la mini-

nieri?

S.T. : El, uite, astă-i o propunere:

să facă abonamente CFR, mini-

nieri. Măcar o dată la o lună să vina

și linștească opozitia!

E.M. : Ce-ori să facă? Un fel de po-

line nouă? Si ce-o să se-năștimpă cu

carburante?

S.T. : Securisti în mină! Să ne

deasă lumină! e o lozincă la București.

Principală tensiune va fi una de tip

economic și social. Frontul a cîștigat,

avea un guvern legitim.

E.M. : Rămîn la părerea mea că trăs

de timp. Tot ce au făcut lăsa o fluiditate

a situației — ca niște supape pe

un boiler sub presiune, să mai fluere

într-o parte, într-alta — însă sint în

îmobilism. E ca o casă în dezordine,

în care nu știu de ce să te apuci întil-

De obicei multă lume se apuci întil-

și se ștergă praful, de lucrurile apa-

rente, și după asta să bată covoarele,

să mute mobila... Sunt lucruri cosmetice care se fac într-o ideologie îm-

obilistă. Am făcut un principiu din a

nu mica lucrurile de la forul lor.

Lucrurile astăi pot să dureze încă o

bucață de vreme, dar vor produce

contrasens: evident: într-o situație

în care se fac într-o situație

de apă și de apă.

S.T. : Pe cîteva

care sunt de la

BICICLETA FĂRĂ PEDALE

● Comportamentul de proprietar ● Hoția ca fenomen social ● Unde dispare producția? Desfăcerea sistemului productiv ● Impărtim deficitul bugetar? ● Fără bursă vom avea o „vinere neagră” în economie ● Formula „hibridă” ● Cine va administra investițiile? ● Bogați și săraci la voia intenției ● Formarea de cadre ● Transparenta și „consensul național”

● Privatizarea nu poate fi decretată

DANIEL DAIANU: Într-o lucrare apărută în '73, se arăta că fără proprietate privată nu există sunoul de stimulare și nu există procesul de descoperire, de inovații, care este esențial pentru viabilitatea unei entități economice, pentru că nu este vorba numai de reproducere. Reproducerea nu îl asigură viabilitatea, cel puțin prin faptul că entropia în sistem crește. Deci, nu trebuie să te reproducă în același patruncătre, trebuie să înovezi, trebuie să progresize. Să fără această proprietate privată care asigură multimea de stimulente și incitație pentru descoperire, pentru inovație, acest lucru nu este posibil. În *Frankfurter Rette*, revista editată de fundația *Friedrich Ebert*, a Partidului Social-Democrat din Germania — se poate citi o dezbatere legată de posibilitatea socialismului de piață. Deci, există oameni care sunt preocupati de o reconstrucție conceptuală sau de găsirea unor căi de a persista pe o asemenea piață. Însă, eu cred că ceea ce domină acum, nu numai lumea specialiștilor, dar și pe cea a cercurilor politice, este opinia că fără proprietate privată cu o pondere covârșitoare nu se pot realiza economii care, chiar dacă nu ar putea să funcționeze, ca în spațiile avansate, pot cel puțin să asigure un progres și un nivel de trai decent pentru populația din aceste zone. Problema care se pune, deci, este de a realiza privatizarea. Privatizarea ca proces — pentru că privatizarea nu poate să fie decretată.

VASILE PILAT: Înseamnă că dării o anume acceptă în sensul conceptului de privatizare.

D. D.: Privatizarea presupune și un comportament de proprietate. Comportamentul de proprietar, al celui care este constient de faptul că are o cooperare care îl poate motiva acțiunile, îl poate sprijini și să îndrăznească și-l poate angaja în tranziții cu ceilalți agenti economici. Este vorba de un comportament care nu poate fi achizițional, nu poate fi creat peste noapte. Nu există magazine unde te duci să cumperi comportamentul de proprietar. Dacă împărtășim titurile de proprietate după care agenții evaziști economici, care trebuie să devină agenți economici, vor schimba aceste titluri de proprietate în acțiuni, acest lucru nu înseamnă că acesti agenți vor avea comportament de proprietar.

V. P.: Dar comportamentul de proprietar nu se poate forma decât în măsură în care omul devine proprietar.

D. D.: Este un argument de care trebuie să se țină seama. Eu însă am vrut să relev că procedeul privatizării este o componentă esențială, poate prima componentă a procesului de transformare ca proces social. Transformarea nu poate fi decretată, și nici privatizarea nu poate fi decretată. Se poate spune că dacă omul nu are acel ceva care să justifice statutul lui de proprietar, nici comportamentul lui nu se va schimba. Dar nu este asta. Nu trebuie neapărat să ai resurse materiale și financiare pentru a fi proprietar, pentru a te simți proprietar. Poți să fii proprietar unei tdele mărete care, combinată cu resurse materiale și resurse financiare, să ducă la o rezultă mare.

D. D.: Privatizarea prezintă o importanță majoră din următoare perspectivă: la noi se pare, totuși, că s-a pierdut controlul asupra resurselor economice. Noi spunem că n-avem nici piață și că nici comenziile nu ne funcționează. Să acasă perioadă, care acoperă tranziția în mare măsură — nu toată perioada de tranziție, dar o bucată bună din perioada de tranziție — acest teritoriu, sigur că îl putem înținde la toate sistemele de comandă, deci nu este valabil numai pentru noi. Din păcate, la noi lucrurile sint de o amplesoare mai mare și, acasă, este senzație mea, că s-au pierdut padelele ca la bicicletă. S-a încercat să se ia mină de pe o serie de părghii economice în condițiile în care nu există un cadru legislativ adecvat, nu există instrumente care să fie substituibile celor de care guvernul, administrația doreau să se dețină peste noapte. Să își putem explica și reacția multor „capitani” al industriei noastre, șefii de întreprinderi care au spus: „Da, dar ne lăsătă astăzi în fundul gol!”. Scuzăți expresia, dar a fost o reacție naturală și firească. Să mulțumitorii au gindii același lucru. Există această stare de confuzie, există această inacțiune a comenziilor și inacțiunea la pieței — pentru că piață nu are cum să funcționeze ca mecanism de disciplinare în momentul de față, și atunci sintem în situația în care butoiul nostru nu mai are doage. Eu cred că privatizarea poate fi înțeleasă dincolo de valoarea centrală pentru procesul de transformare. As vrea să mă refer la comportamentul indivizilor în momentul de față, ilustrat de hotările ca fenomen social. Acest fenomen de căutare a rentei. Nu-i vorba, numai de specula asiduă. Acest „rent-seeking” pe care-l înținem la orice nivel și societățile, de la cel mai ușor stăjău până foarte sus. Este un fenomen social care a cuprinzat întregă societate. Vorbind de societatea noastră ca de o societate atomizată, atomizată și ca o entitate economică. Fiecare cetățean face export și face import. Fiecare cetățean a devenit o întreprindere. Nu este bine, pentru că se rupe anumite texture. Totuși, avem o entitate economică. Privatizarea ar avea un rol deosebit, în sensul că ar consolida omul asupra consecințelor acțiunilor sale. I-ar întări respiciția bugetară, pentru că și-ar deosebi cea ce intră în lumea lui în tranziții și ar niste limite dimensionale care-l apartin lui în mod real, nu resurselor pe care le lăsă de la alții, sau pe care le fură de la alții.

V. P.: Constituam însă că accelerarea procesului de privatizare și-a mutat izbi de concepția conform căreia privatizarea pe calea distribuirii proprietății societății, membrilor societății, nu ar fi de dorit. Că această privatizare ar trebui să se realizeze pe calea răscumpărării de către membrilor societății a proprietății sociale. Astăzi ar însemna umiliarea sine die, decenii. În măsura care dominată rămîne proprietatea de stat, fenomenele sociale de care amintesc aici, vor fi greu stopite.

D. D.: As vrea să precizez că dacă ar fi astăzi de simță evaluarea privatizărilor, a căror care realiză privatizarea, nu ne-am putea explica de ce altii care au gindit de mult timp asupra acestui lucru și care au

datorii externe. În situația noastră, criteriile de natură etică prevalează în absența datoriei externe și în prezența unei enorme cereri de consum interne nesatisfăcute. Cui dă acces bunuri? E chiar că acest sistem este falimentar din punctul de vedere al producției — pentru că astăzi nu interesează — iar cind a dispărut coercitia extra-economica — cum a fost într-o perioadă de dictatură — a dispărut și jumătate din producție. Nici vorbă să mai existe atea jumătate de producție. Să nu povestesc nimănii din guvern că utilajele sunt moștenite și că n-aveau reparări capitale, să că da nici nu se produce acum decât 63 la sută din producția industrială. La fel erau și acum 9 luni de zile, exact în aceeași situație: și, totuși, producția se realiza cel puțin la nivelul unui proces economic, să-i zicem, evazi-complet.

D. D.: Dar producția nu a dispărut. Această cădere de 20 la sută a producției nu-i producție dispărută. Partial e o scădere a normelor, pentru că oamenii fac legătură la locul de muncă, și, parțial, este o întrare în circuitele subterane.

A. T.: Dar problema nu este unde se distribuie produsul efectuat. Problema este unde există produsul de la efectuat. Deci, producem 12.000 de vagoane de cale ferată, standard, anul trecut. Anul astăzi am produs 4.000. Deci e o producție care a dispărut. Această producție a dispărut, într-adevăr, prin reducerea cu circa 7-10 la sută a timpului de lucru și, se pare, de asemenea, din cauza reducerii și dezorganizării comerțului exterior. În aceste condiții, conceptul de privatizare are două fețe. Una este ce vor să facă oamenii, ei însisi, cu minimum de capital la care au acces, cu minimum de mijloace de producție la care au acces și cu minimum sau cu maximum de idei de care dispun. Cu totul altceva este să desfaci un patrimoniu de stat sau o structură economică de stat și să-o distribuie. Sunt două lumiuri complete diferite.

D. D.: Da. De astăzi se spune „privatizarea privatizării”.

A. T.: La noi s-a întâmplat exact cum s-a întâmplat în toate celelalte țări foste socialiste — în prima fază oamenii nu au avut inițiativa speculei, care este o inițiativă, de data aceasta apărută la lumină, boala pe care o scoră cova mai largă, își produce dintr-o parte și le vine în altă parte. Nu produc. Același lucru însă, se întâmple și în sectoarele productive. Să acum să-ți punem problema: care este calea cea mai bună de a desface sistemul producțiv sau contra-producțiv care a existat, de să-l desface în părți componente și să-l distribui oamenilor cu inițiativa speculei. Care oameni? La noi nu se ține să anța în reconstrucția acestei infrastructuri.

A. T.: Dar nu avem infrastructuri. Si numai statul poate să facă acest lucru. Iar asocierile economice, astăzi, pe o infrastructură solidă, presupun nu numai resurse financiare interne, presupun și bani din afară. Adică, pot să ai o datorie externă și să ai în perspectivă sănse mult mai bune, și pot să n-ai datorie externă și să ai sănse mult mai proaste. Deci să nu ne ghidăm după dimensiune și existența unei datorii externe. Aceasta este un aspect. Si, de asemenea, sănse să altă ramură industrială, oricărui am dori noi ca numai agenții privați să actioneze în economie. Dar, hal să fim realisti. Sunt sectoare unde, totuși, autoritățile publice va avea un cuvânt încă de spus în efectuarea unei investiții. Si nu vor avea bani. Dacă se va merge ne formula gratuității, de nildă, nu vor exista deloc bani. Asta este cert.

V. P.: Nu, eu cred că la nivelul economiei naționale rămîne aceasi. Nu mai sună, în cazul în care vinzarea se face către agenți externi. Însă în cazul în care vinzarea se face către agenți interni, statul are de la împărtășit niste capitaluri pe care le-ar fi utilizat atât de acești detinători de capital. Dacă-i formula urătății, ce capitaluri preleagă? De la cine? Dacă nu le are statul, le iau agenții interni. Dacă ar fi să vindă populației, nu ar avea loc decât un transfer al resurselor din sectorul privat, în cel al statului. Si îl va folosi statul în loc să-l folosească cetățenii în calitate de la capital.

D. D.: E vorba de altceva. E vorba de un deficit bugetar care va crește. Ginditi-vă la întreprinderile noastre — nu vei știe să-ți privatizezi întreprinderile mari, gigantice. Si toate le vei tine ne linia de plusie ani de zile. Deficitul bugetar la noi va crește. Dacă vei dori să ajungi într-o situație în care să nu mai poți controla procesul inflaționist, adică deficitul bugetar, care în un moment dat, va fi factorul ce va genera inflație, va trebui să ai venituri.

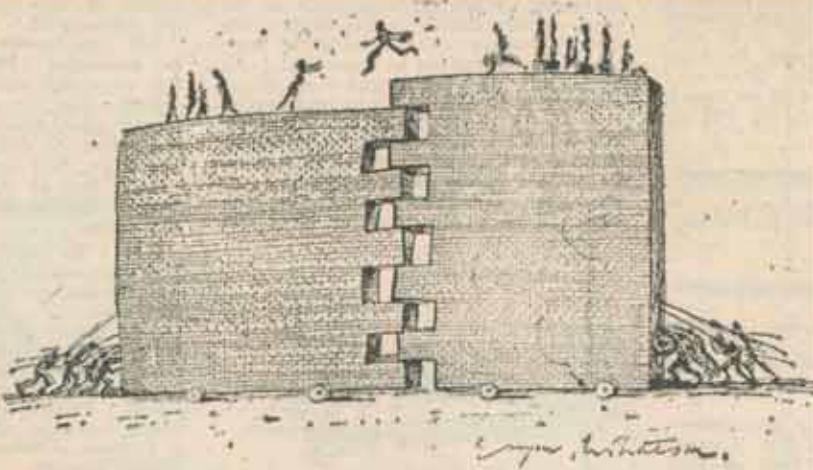
● De unde procurăm venituri?

V. P.: Venituri se pot realiza din impozitări asupra neobișnuitelor. Filindă resursele sănse aceleași. Ori le utilizează statul concentrându-le, ori le utilizează agenții privați, care acum le are și cu ele ar putea să cumpere de la stat.

D. D.: Nu, dar sănse cheltuieli ale statului ne care îl le poti acoperi ori imprumutindu-te de la agenți, ori având tu resursele respective.

V. P.: Principala și ca resursele de care disponem economia națională să fie mai eficient utilizate. Cum? Concentrandu-le la stat prin vinzarea patrimoniului ori lăsându-le la dispozitia sectorului privat.

D. D.: Sunt două lumiuri diferite. Unul este procesul

V. P.: Deci, menținând proprietatea de stat...

D. D.: Eu n-am spus că menținând. Eu am vrut să spun că la un anumit argument se poate aduce un contra-argument. Pentru că, dacă admitem că fără a distribui aceste titluri de proprietate care sănse schimbate în acțiuni, nu putem să purceăm la acțiunea de privatizare. Înseamnă că „ab initio” excludem de la proces pe cel care vor să cumpere... care disponă de acele resurse mărunte și pe care doresc să le țină la bătăie, dacă ar însemna să-i excludem pe acestia. Iar acestia au comportament de întreprinzător. Mareaza, într-adevăr, nu are comportament de întreprinzător. Vreau să subliniez că acest comportament, nu este transferul odății cu transferul acestor titluri de proprietate. Si de aceea poate că ar trebui să facem o distincție între „privatizare” ca proces activ, unde agenții economici este cel care încearcă să se privatizeze, și un proces pasiv, atunci cind cineva — statul, o instanță de decizie publică — încearcă să facă acest lucru — să transforme un agent pasiv, un simplu executant, un simplu lucrător, într-un om care să le prospere decizii.

● Un butoi fără doage

V. P.: Fără îndoișă că modalitatea concretă de rezolvare a privatizării constituie un subiect în sine. Ar trebui să urmărim însă vizionarea globală: piață, proprietate...

pornit procesul de transformare mult mai devreme, sănse confrontați cu atelea dificultății și de ce merg săt de greci. Chiar din punct de vedere etic, nu știu dacă am putut să considerăm că aceasta ar fi formula care să satisfacă criteriul de a da tuturor în mod egal — sigur, în funcție de vîrstă și a — pentru că cei care au fost proprietarii și care își au luat averile, ar putea foarte bine să-și revindice averile.

V. P.: Deja le revindică.

D. D.: Nei, ar trebui să căutăm o combinație de căi în așa fel încât privatizarea ca proces să fie căt mai eficiente și să ne conduce la acea configurație a drepturilor de proprietate care să asigure o funcționare și mai corespunzătoare economiei.

V. P.: Sigur. Este adevarat, însă, că tot din punct de vedere etic, privatizarea prin răscumpărarea de către populație a proprietății sociale, ar putea să contrarieze, fiindcă de cămpăra vor cumpăra cei care ori au fost în nomenclatură și au resurse, ori baniștrări din ultimul timp, care disponă de resurse.

● „Privatizarea privatizării”

ALIN TEODORESCU: Procesul de vinzare a drepturilor de proprietate înseamnă de fapt o concesionare a dreptului de extracție a profitului în moneda care îl-a înțintat. Dar problema e mai puțin importantă, poate, din punctul ștării de vedere. Pentru că pe noi ne interesează situația unei țări care nu are

de privatizare, cind distribuie activele statului la agenții și, în același timp, cauti ca statul să disponă de niște resurse financiare. Să sint acțiuni în care statul trebuie să se implice. Ce va trebui să facă? Va trebui să taxeze populația, nu? Deci, de fapt, e cam același lucru. E o formă mascată. Ce nu da prin vinzare, de fapt vei recupera după aceea prin impunere fiscală.

V. P. : Singurul avantaj, însă, care ar fi? Că deja, acum, resursele productive, materiale, sunt în măna privatului și cel puțin teoretic utilizarea acestor resurse de către întreprinzătorilor privați poate fi mai eficientă decât...

D. D. : Nu. Asta este o idee. Nu pot să cred că 5 milioane de întreprinzători vor aloca resursele necesare. Cum se va reuși concentrarea acestor atomizări initiale a activeelor de stat în astă fel incit să se concentreze puterea economică? Pentru că, să nu ne imaginăm că la „General Motors” sutele de mii de deținători sunt reuși totuși într-o mare agoro să decidă asupra vieții concernului.

● Titluri de proprietate la ciorap?

V. P. : La noi concentrarea se va realiza printre o calo normală. Marea majoritate, probabil, a deținătorilor de acțiuni, le vor vinde – fie pentru nevoie de familie, fie să-si cumpere ceva. Vor vinde aceste acțiuni și le vor cumpăra cei care au spirit de întreprinzător și vor să devină proprietari. În orice caz, e clar că populația nu vine să vîne aceste acțiuni.

D. D. : Ceea ce spunți dvs., din punct de vedere economic, ar fi o catastrofă. Să vă spun și de ce. Știți că ar valora aceste titluri de proprietate?

A. T. : O mie patru sau de miliarde.

D. D. : Aşa. O mie patru sau de miliardi.

V. P. : Nu. Astă în cazul în care sără privatiza întregul sector industrial, dar întrucât nu va fi privatizat tot – o serie de sectoare-cheie...

A. T. : Să spunem 30 la sută. 500 de miliarde.

D. D. : Nu. Pentru că 500 de miliarde nu înseamnă o lichiditate care imediat se va duce pe aceste titluri de proprietate. Aceasta este o lichiditate care e ținută de foarte mulți oameni nevoiași, pentru zile negre, care nu vor fi dispusi imediat să cumpere titluri de proprietate, să săbă acțiuni. Sunt bani ținuți la ciorap pentru zile negre. Sunt economii de o dimensiune atât de mică, incit oamenii nu se pot dispune de ele. Este un motiv de precauție să spunem, nu neapărat pentru zile negre, dar pentru că te gândești că peste o săptămână sau două săptămâni îți cumperi mobilă s.a.m.d. Nu putem miza pe această sumă în ideea că reprezentă o lichiditate care îndată va fi schimbată contra titlurilor de proprietate. S-ar putea să fie 80–70 de miliarde. Nu stiu. Deci ce se va întâmpla? Vom avea o masă valorică enormă (pentru că spunem că aceasta ar cam fi comportamentul generalizat – majoritatea vor dori să se debarzeze de aceste titluri de proprietate pentru că n-are comportament de întreprinzător). Aceasta va fi o „vinere neagră” fără a avea bursă (pentru că nu ne imaginăm că vom avea bursă), fără bursă vom avea o „vinere neagră” în economia noastră. Ca să nu mai vorbim de o presiune inflaționistă extraordinară, pentru că aceste titluri de proprietate au propriul lor grad de lichidare. Ele vor exercita o presiune inflaționistă extraordinară. Pentru că oamenii acestia care vor căuta să scape de titlurile de proprietate și să cștigă bani, sănt cei care vor să-si transforme puterea lor de cumpărare obținută prin cadouri de la stat – o putere de cumpărare potențială, pentru că vor fi restricții asupra titlurilor de proprietate. Ele sunt generate de faptul că trebuie întâi să schimbi în acțiuni titlul de proprietate. Deci gradul de lichiditate este mai mic decât la monedă. Acești oameni, de fapt, ce vor? Vor căuta să-si aducă niște achiziții potențiale. Să vor fi mai mulți oameni care vor alerga după o masă de bunuri, care este massa disponibilă în economie.

V. P. : Se va putea realiza numai în limita disponibilităților monetare la populație. Ca să pot cumpăra măslăi sau salam, eu trebuie să transform în bani acest titlu sau acțiune, iar cantitatea de bani în circulație e cea care este, cu condiția ca statul să nu pună magina în circulație. Să atunci posibilitățile de inflație sănătate la disponibilitățile de bani existente în circulație.

● Statul – cu un picior pe frină și unul pe acceleratie

D. D. : Admitând că viteza de circulație a banilor este același, atunci încă este o iluzie. Știți foarte bine că viteza de circulație va crește foarte mult și vom ajunge la o hiper-inflație. Statul va fi constrins într-o asemenea situație să pună piciorul pe frină, să aplică o politică fiscală la singe în o rată redusă a dobânzii – deci nu nominală, cu cîteva procente peste rata inflației; vei ajunge la o rată a inflației ca în Polonia de 30–40 la sută pe lună, nu anuală – iar într-un mediu cu hiper-inflație nu sănătatea să se mai putea vorbi de coerență proceselor economice. Sigur, noi, teoretici, putem vorbi despre căile de privatizare și putem imaginea foarte multe soluții, dar atunci cind esti pus ca factor de decizie, într-adevăr să hotărăști: „Domile, ce facem în momentul de față?”. Să îl în fată întregul angrenaj complicat al economiei și să dai seama ce pericole sint și să le te expui”. Factorul de decizie se gândește să îl binele lui, la suorătură lui ca „animal politic”. Nimeni n-o să ia o decizie atunci cind există posibilitatea ca lucrurile să se complice și săducă la o explozie. Deci este verba și de o retinere generală, de faptul că nu noi să fim indiferenți la suferințele oamenilor și la niște explozii, la niște convulsii sociale și mai sint și niște retineri legate de supraviețuirea ta ca „animal politic”. De acesa, mie mi se pare că lucrurile sint mai complicate. Nu le-am pune într-un scenariu aşa de simplu: că masa monetară duce la scădere prețurilor titlurilor...

V. P. : Noi avem nevoie de aceste rationamente, cred ou să simplifică, tocmai pentru a putea identifica posibilitățile efective care există, a delimita între aceste posibilități și pericolele potențiale și în măsură în care putem să de căciuță cu acest pericol, să sim orientați în privința amplorii deciziilor. Pentru că o decizie într-un sens sau altul trebuie să se ia. Mai există și cîlălăt pericol: de teama urmărilor unor consecințe (vorbesc în principiu, nu numai în cazul de față) să trenăm adoptarea unor măsuri mai mult sau mai puțin ferme. Astă depinde de ce rezultă din analiză, să nu ajungem într-o situație mult mai gravă. Este indiscutabil că amintarea momentului adoptării sau declanșării procesului de reală trecere la o economie de plată va fi tot mai greu și costurile vor fi tot mai mari. Aceste rationamente, de asemenea, și foarte simplist – că vor fi costuri mai mari dacă amintim etc., dar, totuși, cred că nu putem să facem abstracție de aceasta. Aceste sint rationamentele în mare măsură, în cadrul căror apoi

trebuie să încercăm să decelăm „algoritmul”, dacă vrei, procesului și dimensiunile fiecăruia dintre pașii pe care trebuie să-i facem. Fiindcă este evident că fără precizarea unui asemenea algoritmul și a dimensionării acestor pași, vom fi ori în pericolul unei explozii, a unui catastrofism economic și social, fie în pericolul de a trema atât de mult, incit se va ajunge într-o situație din care nu va mai fi leșire fără catastrofism social.

B. D. : Toțmai de aceea, eu cred, totuși, că formula hibridă este mai bună. Pentru că formula hibridă asigură de fapt acea împărțire a riscului care duce la o diminuare a lui. Distribuirea totală pe etape din ceea ce este de distribuit. Pentru că totală nu poate să fie. Am căzut de acord că nu poate să fie totală.

V. P. : Eu vorbesc total, ceea ce am convenit că va trebui distribuit pe etape: 10 la sută, 20 la sută, apoi mai mult sau mai puțin, în funcție de...

A. T. : Să dacă investitorii străini vor să cumpere?

V. P. : Foarte bine. Le oferim posibilitatea să cumperi. Fiindcă noi nu am distribuit încă de la început total. Dacă la început distribui 10–20–30 la sută, îmi rămîne restul, pe care pot să-l vind. Adică formula exactă hibridă, să am și vinzare, dar să am și distribuire. În măsură în care nu sună posibilitățile de vinzare – adică dau în limită posibilitățile de vinzare și o altă parte pot să-distribui treptat.

● Să ne orientăm după copaci

B. D. : Să cum rezolvă problema atomizării?

V. P. : Problema atomizării se rezolvă prin insuși mecanismul pieței. Fiindcă, inevitabil, odată distribuite, ele vor avea tendință naturală de a se concentra în măiniile citorva. În afară de aceasta, există și o altă posibilitate. Există într-o serie de tări, după cum suntem, instituții care se ocupă de administrarea investițiilor. Se poate crea o instituție ca să administreze acțiunile noastre. Noi nu ne creezepe, nu suntem, dar o instituție anume se ocupă de administrarea acestor acțiuni și investițiile, pentru că orice acțiune e o investiție.

D. D. : Sunt procese pe care orice încearcă să le controleze, nu le poate controla.

V. P. : Fără să mai vorbim de impactul factorilor externi, care are o pondere mai mare decât bănuim.

D. D. : De aceea sunt multe avertismente de bun simt care spun că nu-i bine să intri în pădure fără să stii care este potecă. Sună, dacă-s mai multe poteci, ar trebui să stii înainte de a te duce fiecare, dacă te scoate din pădure sau nu, pentru că te pot invîrti în cerc, sănt avertismente care spun, totuși, să nu pleci la drum cu o incredere orăba că această potecă te va scoate la lumină. Sigur, este posibil să te orientezi și după copaci. Drumul poti să-l identifici. Pe drum are loc chiar și un proces de invățare. Cel care a pornit la drum nu este cel care ajunge la capătul drumului – este un alt om.

MARIANA CELAC : Să nu este neapărat necesar ca cei care pleacă să si ajungă.

D. D. : Sigur, și aceasta este o problemă, pentru că este un călător colectiv. Astă sint lucruri extrem de teoretice. Totuși, ele indică dilemele celor care sunt puși sănătate în decizii și sănătate din observarea unei realități. Ma scuză. Eu am fost plecat în Italia și am avut niște relații cu democrația creștină. Au spus că, evident, ceea ce avem noi acum este ce au avut ei după război. Însă și adevarat să colo există capital... Dar situația este totală diferență. La ei a fost vorba nu de reconstrucția instituțiilor, de schimbarea sistemului, la ei a fost vorba, practic, numai de reconstrucția capitalului. Agentii economici existau. Deci cadrul instituțional există, a fost un proces de reconstrucție economică.

M. C. : Noi suntem vrea mai repede. Sigur că cel care suntem suferit atât de dor să se petreacă totul cît mai repede și din cauza aceasta a apărut acest proces fantastice al speculei.

D. D. : Eu cred că totuși aici cîteva lucru sunt de importanță: proprietatea privată și dominantă, că distribuirea acesta este absolut necesară pentru că fără ea amintim procesul pînă la „calendere grecoș”... Totuși, trebuie să discutăm și de o reformă agrară. De ce să-dăm pămînt tărânilor? S-a dat din considerente economice. Dar dacă ai dat tărânilor pămînt același lucru trebuie să-l fac și cu aceste acțiive, care tot erau ale oamenilor. De fapt, nu-i un fel de improprietăre, ar trebui să o numim un fel de individualizare, pentru că se spunea că este proprietatea întrugul popor – așa se spunea, ca nu era, de fapt. În mod abuziv, astă facește ca volau cu acțiunile noastre. Dar astă are loc o individualizare care dintr-o dată transformă mentalitatea și gîndirea omului, omul stie că are ceva în spate. Nu pornește cu cîrula goală, pornește la drum și cu merindă și cu ceva bani și se poate angaja în tranziții mînd pe ceva. Acest lucru este foarte important. Să introduce noțiunea de restricție. Acest lucru este foarte important. Să introduce noțiunea de restricție bugetară. El se va angaja în afaceri în raport cu puterea de cumpărare care îl este conferită de salariai, plus de aceste resurse. Astă nu înseamnă că vom elimina, vom stîrpi dorința de a te imbogăti sau că neapărat vom stîrpi fururile.

M. C. : Astă este cel mai gray la ora actuală.

● Instituții pentru administrarea investițiilor

D. D. : Există o serie de factori pe care intr-un sistem mare nu-i putem controla. Dar există și factori tehnici. Adică, odată ce te-ai apucat de siderurgie acolo intră un set de reguli pe care trebuie să le respecti, combinat cu respectarea reguliilor vinzării și cumpărării, a reguiliilor pieței. Trebuie să fie respectate și aleasă și alături. Dacă, avem de-a face cu funcționarea simultană a unor sisteme de autoregulație care pot să ne rătăcească complet, maiales dacă avem în vedere că agentul economic privat – și maiales colectiv dacă e vorba de societate pe acțiuni care sunt și instituții – se orientează după ce fac alții: nu numai după ce poarte vinde. Ei poarte intra în legătură care să-i ghideze din afară. De pildă, la noi este această gîantomanie și nu s-a realizat ceea ce R.D.G.-ul avea ca infrastructură, un tesut industrial făcut dintr-o multime de întreprinderi mici, așa-zis mici. Vedeti, aici intervine factorul timp care totdeauna ne va juca festă. Noi luăm niște decizii sau agentul economic colectiv, între timp însă marfa nu mai are căutare. Astă s-a întâmplat de fapt cu toată industria noastră, pentru că s-a crezut că, avind 5 combinate de utilaj greu vom bate piata mondială. De aia este bine să ai și întreprinderi mai mici... De aia mariile companii își distribuie riscul între componente și.

V. P. : Compania e firma, dar ele sunt individualizate în mulțe componente.

D. D. : As vrea acum să revin la o idee susținută de colegul Filat, o idee care mi se pare importantă, și

suntem că va fi nevoie să existe instanțe de decizie, unde să fie reunite acțiunile micilor și numerosilor proprietari, pentru a se clăui o decizie care să îmbunătățească din punct de vedere economic. În astă fel incit să fie gestionate. Este vorba de companiile de investiții. Acele trusturi care să se ocupe cu administrarea investițiilor.

V. P. : Începând din anii '70 ele s-au dezvoltat teribil în economiile occidentale. Ele, de fapt, detin piața finanțării, într-un fel.

IHOR LEMNIJ : Deci în bursă merge instituția.

D. D. : Nu. Poate să meargă și individual. El are dreptul să se retragă. Economia noastră este lipsită total de transparență. Ai dat titlurile de proprietate oamenilor, da? Peste un an de zile le dai voie să-si schimbe titlurile de proprietate în acțiuni. Pentru că trebuie ca fiecare să aibă sunse egale atunci cind intră pe plată. La noi sunt numeroși cei care vor să, dar massa mare nu va avea informații. Să atunci să fi un proces totalmente arbitrar. Titlul de proprietate pe ce acțiuni să-si convertesti? Unde? În ce întreprindere? Va fi la întâmplare. Unii vor putea datoră purului hazard să pună mină pe niște acțiuni într-o întreprindere care să funcționeze, iar alții vor rămâne prăpăditii ca și-ninie, pentru că tot hazardul i-a aruncat în „grăpa cu lei”. Eu merg la cele două extremități: deci unii pot deveni destul noapte imbogăti de stat, iar alții... Pe unii îi fac bogati și pe unii îi fac săraci, lăsând întâmpinare să hotărască. Trebuie să ne gîndim și la aceste aspecte, pentru că se pot născ reacții violente. De aceea apare justificată existența unor asemenea instituții, în astă fel incit, cel puțin o perioadă de timp, pînă cind economia noastră va cîștiga transparență, pînă se va sătă mai bine care sunt întreprinderile care funcționează bine și care nu funcționează bine. Trebuie să protejezi oamenii,

● Sistemul „hibrid”

V. P. : În orice caz, cred că un aspect mai merită remarcă – privind utilizarea acestui sistem de distribuire, nu de vinzare a proprietății de stat. Cum se va face – în etape sau nu? Etapele ar putea juca rolul de amortizor al reacției sociale. Pentru că una va fi reacția omului cind n-are în buzunar decît salariul lunar și altă va fi reacția în fata consecințelor inevitabile ale liberalizării prețurilor. Alătura va fi reacția omului în momentul în care are o bază – fie ea la început și potențială, în acèle sisturi de proprietate, care apoi le va putea schimba.

D. D. : Am căzut de acord că totuși, formula „hibrid” este cea mai potrivită.

V. P. : Absolut. În privința astă putem folosi „hibrid” dar să nu se creadă în principiu că formulele „hibrid” în economie funcționează. Cind e vorba de mecanisme, formulele „hibrid” nu funcționează. Să zicem: preturi libere, pe de o parte și statul cu prețuri fixe, pe de altă parte. Astă nu mai funcționează.

A. T. : Aici trebuie să mai subliniem un fapt. Trebuie să se pregătească terenul pentru ca atunci cind va fi avalanșă, să spunem, de convertire a titlurilor în acțiuni, impactul asupra prețurilor, impactul asupra stabilității prețurilor la noi, să nu fie atât de puternic incit și astă fragilitatea economiei să fie afectată atât de puternic incit factorul de decizie să fie confruntat cu o situație în care să nu mai tină sub control nici prețurile pe care le maj utilizau.

V. P. : În orice caz, este indiscutabil că guvernul nu se pregătește pentru un asemenea moment. Au trecut, uite, atîea luni de zile și o acțiune care trebuie declanșată din primele luni, din prima lună, a doua lună – formarea de cadre, de pildă – n-a intrat în preocupări. Trebuie să avem trimis pînă acum, cinci–zece mii de oameni în afară să se formeze. Într-un an de zile cova invățau din practica de acolo.

● Călători pe același drum

A. T. : De exemplu, guvernul Mazoviecky, în 3 luni de zile, pentru că el au început dezbatările imediat după preluarea puterii, din septembrie pînă în decembrie, nu dezbatut în Parlament 9 lege de bază pentru programul lor – terapia soc și transformarea. Pentru că terapia soc înseamnă mai mult stabilizare, decît transformare și o notiune mult mai amplă. În 3 luni de zile au dezbatut 9 legi fundamentale. Problema privării și a fost mai complicată, și au rezolvat-o de-abia în luniile-lunile. Dar 9 legi fundamentale au dezbatut. Au chemat economisti din străinătate – deci cei mai b

PRIVATIZAREA ȘI UMBRELE EI

In Mitul Cavernei, Platon imaginea realitatea ca pe o simplă umbră, proiectată pe unul dintre pereti. Această falsă percepție era generată de focul prin dreptul căruia treceau subiecții și la care se încâlzeau ceilalți, receptori, cit și de tendința omului de a deformă, de a nu crede puncte, decât în ceea ce vede cu propriile ochi. În situația umbrei se află, în momentul de față, privatizarea. Desi, ea a devenit totuși ceva real, palpabil, de care ne lovim tot mai des. Pentru că ea este doar o slabă imitație a ceea ce ar fi trebuie să fie — forță aducătoare de bunăstare și de echilibru social. Nu putem găsi un vinovat pentru acest lucru, decât poate inconștiștiența puterii provizorii, care în febra ciștințării electoratului a contribuit, într-o mare măsură la alterarea acestui concept și la crearea haosului dezinformării și nîntărișării la nivelul maselor. Acum susținem consecințele, iar alături de noi și guvernul. Pentru el, privatizarea fiind o problemă de existență. De aceea măsurile radicale, preconizate de guvern (înăuntrul acum simple inițiative fără acoperire în fapte) surprind în special acea parte a populației care i-a acordat credit, tocmai în ideea unei politici de liberalizare temporizată. De aici și neparticiparea unor largi straturi sociale la acest proces. Pentru că o anumită mentalitate înălținănată vrem de douăzeci și cinci de ani și, în mod paradoxal, înărtită după revoluție este cel mai greu de schimbă.

● Privatizarea pe hirtie

Spre deosebire de primele luni, imediat după revoluție, cind legislația nu era încă pe deplin lămurită, (cu toate că legea nr. 54 fusese emisă și sistemul birouistic funcționa după principiul „nu stinge ce face dreapta” iar oamenii erau purtați săptămâni în sir pe drumuri pentru a obține o simplă hirtele, care se dovedea ulterior a nu fi necesară), acum lucrările merg mai bine. Numai că eliberarea autorizației de funcționare nu presupune și privatizarea propriu-zisă. Explicația este simplă. Pînă la sfîrșitul lunii septembrie, s-au înregistrat 86.573 de cereri de autorizare, au fost eliberate 70.917 autorizații, fiind în curs de eliberare 15.771. Din cele 70.917 de autorizații eliberate, deci de întreprinzători care la ora aceasta ar fi trebuit să producă și să cîștige bani, numai 27.582 sunt efectiv în funcțiune. Mai puțin de jumătate, rezult fiind privatizări... numai pe hirtele. Cauzele sunt multiple. O dată, spațiile de desfășurare a activității, a căror lipsă constituie o pledică serioasă în începerea ei. Din 18.672 de cereri de spațiu, au fost satisfăcute numai 6.958, deci cam 1/3. Pe de altă parte o serie de întreprinzători nu au găsit piețe de desfașurare la nivelul aşteptărilor, nu au reusit să stabilească relații contractuale sau nu dispun de fonduri financiare suficiente.

● Cine se privatizează ?

Si pentru că privatizarea, cel puțin într-o primă fază, nu se reduce numai la a beneficia de fonduri financiare, ci și de un capital de idei, curaj și inițiativă, o bună parte a celor care s-au lansat în afaceri sunt tocmai persoane care au manifestat de la început deschidere spre înțelegerea fenomenului. De aceea, eliberări de prejudecăți sociale, acesti oameni, printre care și mulți intelectuali, au intrat în comerț sau în activități de servicii, deschizându-și bistrouri (Nick, Fikus, Hamka) agenții de turism (Paramela 45, Nova, Simpa turism și altele), consignații (Europa, care are filiale în toate mariile orașe, Trident) agenții de taxiuri (Sebastian), ateliere de protecțare în construcții și arhitectură, ateliere mecanice, cabinete medicale. În anumite domenii, prezența titrajiilor este însă absolut indispensabilă, pentru obținerea autorizațiilor de funcționare fiind necesare acorduri din partea ministerelor de resort. În sectorul comerțului exterior este necesar un aviz din partea Departamentului de Comerț exterior și studii superioare sau o activitate de minim trei ani în specialitate. În domeniul sănătății, construcțiilor sau în cultură (edițuri, presă) se cer de asemenea avize din partea ministerelor, lucru absolut normal, în scopul protejării populației.

• La ghișeele Agenției Naționale de Privatizare

Agenția Națională de Privatizare, înființată printr-o hotărâre a guvernului la 1 septembrie 1990, elibereză acordurile de privatizare, autorizația proprie-zisă fiind emisă de către primării sau prefecturi. Fiind deocamdată singura de acest gen din țară (filialele din județe sunt de abia în curs de organizare), este supra-aglomerată, în dreptul unicului gheșeu fiind o coadă ca la pilne. Mulți oameni, în special cei din provincie, sint dezorientați, nu știu bine ce vor, nici ce să facă, au bani pe care sint dispusi să-i dea pe loc, dacă este cazul. „Eu vreau să fac bere, am și un teren mare, spune o bătrînă, cam cît trebuie să dau? „Dar n-ar legătura berea cu terenul, îi explică exasperat, pentru a zecea oară unul dintrre funcționari. Orzoalch poate cumpăra din sat". „Da' căi bani îmi trebuie,

• La saison

Si ar mai fi ceva. Popularizarea întreprinderilor particulare prin toate mijloacele, presă, televiziune, cataloge, aduce la cunoștință publicului larg a tuturor tipurilor de afaceri inițiate pînă acum. În acest sens, discreția „politicenească” a anumitor instituții, în special a Primăriei, care refuză furnizarea oricărora informații într-un domeniu de un alt de larg interes, este de-a dreptul suspectă. Mai ales că numai la Primărie se află situația reală a întreprinzătorilor care funcționează efectiv. Mai multă transparență”, dominilor!

● Previzibil și imprevizibil

Programul de liberalizare, care crecează coșmaruri din virful piramidei în jos, produce la nivelul populației reacții care, deși intră, poate, într-o programare anterioară, nu pot fi impiedicate. Oamenii, săraci sau mai puțin, caută orice posibilitate de a-și investi banii. În orice. Adică în ceea ce se găsește. Case, terenuri, mașini, obiecte de uz casnic, aur, valută. Ciumără și stochează. Alimente.

pastă de dinți, săpun, mobilă, haine, pantofi... „Să fie acolo, pentru cind să-oi scumpui”. Dar amanții la ziua Cumpărăimi ofer serviciile, cauți partener, spații pentru... am bani și... Este doar începutul. Așa cum tot un început este și programul de desatizare. Un înșim pe drumul privatizării.

● Bonuri de valoare sau părți sociale?

Deszatizarea este preconizată a avea loc în mai multe etape, începînd cu inventarizarea și reevaluarea patrimoniului național, desfășurată pe o perioadă de patru luni. Ce înseamnă concret aceasta? În primul rînd se muncă extrem de labioasă, făcînd de oameni consilienți că numai trebuie „ să-și fure singuri caciula”, mai exact de oameni corecti și buni profesioniști. Se va analiza uzura efectivă a fiecarui utilaj și se va stabili durata reală de funcționare. Valoarea acestora va fi adusă la prețul de achiziție din anul 1950, chiar dacă fondul fix respectiv a fost cumpărât în anul 1972, de exemplu. Pe de o parte se va mări va-

Ioarea datorată creșterii prețurilor, iar pe de altă, se reduce foarte mult din cauza uzurii. Se va stabili astfel, cu aproximacie, valoarea reală a avuijel naționale. Această operație se va efectua de către comisii constituite la nivel de întreprindere, cu care ocazie se va face și inventarierea fondurilor circulante, a materialelor achiziționate, semiprelucrate, a produselor încă nevinădute, a credi- telor, stabilindu-se un patrimoniu național. Aceasta va sta la baza capitalului cu care întreprinderile respectivă se va înregistra la Agenția Națională de Privatizare, ca societate comercială. Desigur, va exis- ta fireasă tendință, ca fiecare întreprindere să-și stabilească un capital mai mare sau mai mic, funcție de interes. De aceea la nivel superior va funcționa o comisie alcătuitură din trei cadre ale fostului Oficiu de gospodărire a fonduri- lor fixe din fostul Minister al Economiei Naționale, directori din patru instituție cu profil financiar și economic. Încheiată această etapă, o parte de 30% din între- gul capital înregistrat se transmite Agenției Naționale de Privatizare sub formă de titluri de valoare, ce vor fi dis- tribuite către populație sub formă de inscrișuri nominative de valoare, func- tie de valoarea totală care se va acumula și de numărul de oameni care au dreptul de a primi inscrierile conform legii nr. 15. Restul de capital, în valoare de 70% va rămâne în patrimoniul statului, putind fi transferat în timp către populație prin

Această minimă distribuire de capital nu va avea nici un efect în cazul întreprinderilor mari sau în stare de faliment. Bonurile de valoare, în perspectiva că vor fi luate de către lucrătorii respectivei instituții de bunivole și nu prin conștrîngere, riscă să se transforme în nu-de-mai-utilatele părți sociale, dacă nu se va trece în paralel la o reformă de fond. Pentru că ele nu înseamnă de fapt privatizarea întreprinderilor și că astfel puțin vor duce la rentabilizarea lor.

ANDREEA PORA

DESCURCATI-VĂ !

Despre hirtie. În DEX, stă scris: „HIRTIE, hirtii, s.f. 1. Produs industrial special pentru scris, tipărit, desenat, impachetat etc., fabricat din substanțe organice vegetale și materiale de încluziere și de colorare, în formă de foi subțiri și întinse... și chietija”. Cuvântul este de origine slavonă, dar produsul este inventat în China — cu și praful de pușcă — de Tsai-Lun prin secolul al II-lea; răspândit, apoi, în secolul al VI-lea, prin țările Asiei, ajunge în Europa căm în jurul secolului al XI-lea. Tiparul va acceleră producția de hirtie și, astfel, omul va deveni dependent de ea.

O întîlnim în muzei. O întîlnim pe masa unde mincăm, după ce, dacă o găsim, cu ea ne împachetăm „pachețelul”. Pe căile scriu copiii noștri. Pe hirtie se scriu ziarice; hirtie și praf de pușcă în același timp. Tot din hirtie sunt și banii noștri ruști, gâuriji și fără valoare (în leu este, de fapt, 10 bani).

Astfel, drumul către un combinat de hirtie nu poate trece doct în viață de zi cu zi. În librării nu se găsește hirtie de scris, nu se găsesc caiete studențești, nu se găsește hirtie de împachetat și mal ale cărora nu se găsește hirtie igienică. Servetele? Tot cu hirtie igienică nețiergem.

De ce nu se găsește ? Directorul Combinatului de celuloză și hirtie Câlărăști, domnul inginer Pachica Mihai, nu se ascunde : „Domnule, eu, de la început, vă spun că nu fac nici un fel de politică. Nici Rățiu, nici Iliescu, nici Cămpescu. Pe mine oamenii m-au ales. Le-am spus că asta înseamnă muncă. Cu ce să muncești ? Toată lumea se plinge că am moștenit o economie învecită. Ce proiecte au guvernările pentru înnoirea ei ? Toată lumea cere hirtie. Cind arătăm ce se problemează, ni se spune... descurăcati-vă ! Cu

arată un dosar cu proiectul de construcție al unui cheu pe malul Dunării, care nu s-a mai aprobat de cînd cu revoluția". Pe apa nu mai vine nimic. În curte văd cîteva lemne. N-ar ajunge unei familiile nici măcar o lună. Aici, consumul zilnic se ridică la 15 vase. Popul este, acum, totuști, prinții între două furniri, și vindut ca bucătărie.

"Cu plop n-am mai avut nevoie de celuloză de răsinașe. Face combinatul de la Dej dar, nici el nu poate ține 17 fabrici de hirtie. Face canadianul. Dacă luăm de la el, nici nu vreau să mă gîndești că ar costa un cașet. Este foarte scumpă, Rusia..."

Încerc să-mi închipui în ce fel o mină de pămînt, așa cum este Danemarca, poate de materie primă pentru o fabrică de celuloză din țară. Anglia face 1.000 de tone de celuloză din țară pe zi. Fânia noastră nu se face tot din gru?

"Avem nevoie de 180.000 tone de țară pe an. Se poate rezerva din trei județe de cîmpie. Pînă acum, dădesă partidul ordine. Azi, pacio ard pe cîmp. Înainte costa 300 de lei/tonă. Tăraniile le aducu la capitolul locului. Acum, vor 700 de lei/tonă. Fără transport. Cașetele costă la fel. Din 24.000 de tone contracitate în județ, au intrat doar 8.000 de tone. Facem hirtile din țară putred de doi ani. Au să ne le nemîni și paicle."

Drumul prin combinat avea să-mi aducă mințile de sintagma comunismă a "eroicii clase muncitoare". Nu știa cu cît de "eroică" o fi fost înainte de 1948, dar imagini de după aceea aveam să văd acum. Într-o hală imensă cu geamuri sparte pînă cu tîufe de hirtie, stau niște moșe pe care mai multe femei ridice, manual, sute de kilograme de hirtie pe zi.

Vrei? Ce productivitate a muncii? Totul e manual. "Ai mari" te cheamă că depășești consumurile. Colosii săși, antediluvieni, merg cu 200 de metri pe minut fata de 430 de metri din proiect. Nu se găsește ulei. Trebuie ulei fin. Hirtia avea și ea finețea ei. Spor să o regăsim?"

În secția de celuloză se postează filmă. Fie despre Siberia, din cauza curențului însoțitor, fie despre sciul românesc. Perejii

sunt minciuni pînă la armătură. Miroșul de clor te amoștește.

"Anul trecut n-avea nici acoperis. Peștele din spate nord și să cădă. De unde beneficii? Curențul și păcera îl au scumpit. Hirtia a rămas la același preț."

În secția de cașete, zgumotul este internal. Oamenii au cerut un spor pentru zgumot, dar nu sunt aparate care să măsoare nivelul lui. Sindicalul... Mașinile merg anevoile. Din cînd în cînd se mai strică ceva. Se cirpește.

"Astă cred că este cea mai veche mașină de cașete din Europa. Un cizmar de 100 de ani. La Intreprindere se așteaptă mașina de la Ustica din Alba Iulia.

"N-au avut nu știu ce. Au promis că să trimit în trimestrul patru."

Tot în trimestrul patru voi discuta cu liderul sindical, deosebit, după ce și-a făcut pana, a plecat din nou în concediu.

"Am avut coloana noastră. Avem stație de combustibil și atelier de depanare. Acum luăm mașini de la o coloană specială de transport care costă de două ori mai mult. Soferii vin cînd vor ei. Cu săi noștri neicăma orice ora."

In depozite, hirtile pînă în Egipt, 750 de dolari/tonă. Mai sunt contracte cu Anglia și Elveția, 500 de dolari/tonă, și cu Turcia, 700 de dolari/tonă.

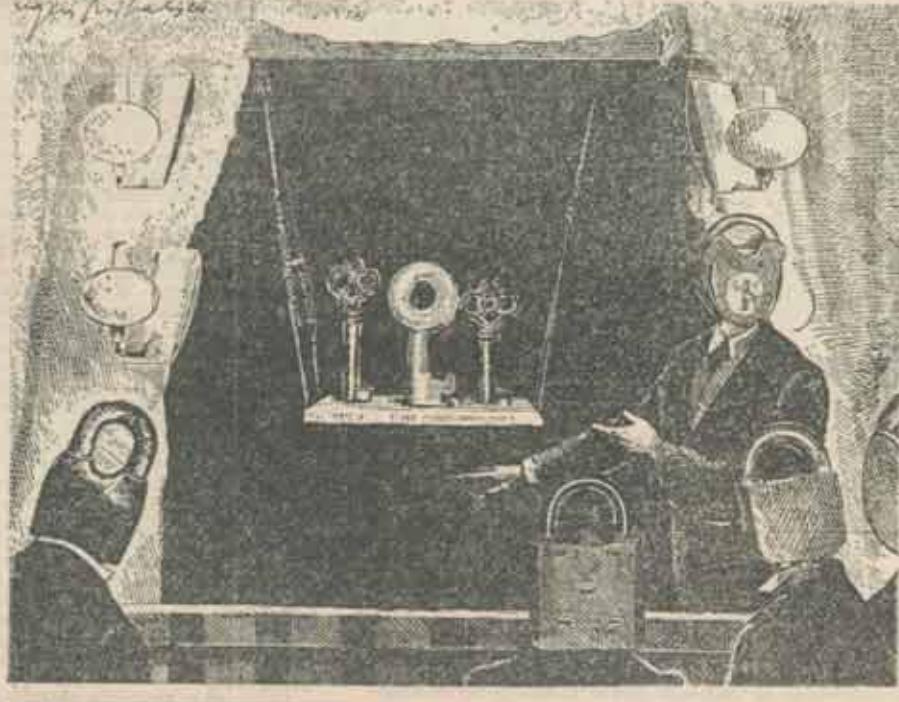
"Să avem acum materie primă și tehnologie! Cu zece ani în urmă se corea, pe plan mondial, hirtile calitate Călărași."

Englezii de la "Parsons & Whittemore", furnizerul general, au propus un contract. Oferează un cașan de regenerare, o secție de fierbere a celulozei și o mașină modernă de hirtie unde probele se iau prin computer, nu cu căntări, cu o capacitate de 20.000 tone pe an. Totul costă 100.000.000 de dolari. Este mult?

"Dacă înmulțim 80.000 cu 800 sau cu 1000, ieșe!"

Deci, domnilor guvernării... descurcați-vă!

MIHAI STAUB

— și astă este doar una din reglementările abordate ale decretului 54 — firme mai rare ca angajați un contabil, un jurist, un economist pentru probleme de Comerț Exterior, un gestionar și o secretară. Desi nu este de mari cum să se potă crede, salariile angajaților sunt substanțial mai generoase decât cele de la stat.

După aproximativ o lună de la autorizare s-a concretizat primul contract semnat SIRCOM: vinzarea către o întreprindere de stat a unor telefax-uri și mașini de copiat, afaceri care a adus firmei un beneficiu (impozabil) de 150.000 lei. Este usor de înțeleasă euforia care a urmat ca și anxietatea care s-a instalat apoi în vară. A fost perioada în care patromii au constatat pe propria piele ce însemnată stabilitatea social-politică în țară și în lume în general. La nivel individual rezultă afectiv invazia minorilor în capitală sau a irakienilor în Kuwait dar ca societate comercială și simț direct în cont. Toate contactele inițiate înainte de 13 iunie cu străinătatea au înghețat iar în august, partenerul din Irak, dl Zahar Marouf cu care SIRCOM decisese să înființeze o Societate Mixtă, a dispărut pur și simplu.

Timpul include înălțări și scăderi din trupul înțerei noastre democrației originale, răni care dacă nu se văd — după cum bine stiu — nici nu există.

Patronii firmei SIRCOM sunt toții — ca orice patroni — oameni practici. Dacă nu merge într-o direcție mereu în caleală: la începutul lui septembrie au reușit să deschidă la Ploiești la nr. 2, pe strada Primăverăi, un magazin de cosmetice și bijuterii care vine în sistem comandă și numai pe leu produce ale unor firme de renom din Franța și Anglia. Dar fără succesul acestui magazin, patronii au inițiat demersurile necesare deschiderii unui asemănător în București.

SIRCOM are în momentul de față o cifră de afaceri de cca. 10 milioane de lei, corespunzător volumului de import-export pe care îl face. Societatea importă cosmetice, tehnici de calcul, mașini de birou din SUA și Coreea de Sud și exportă produse de uz casnic, ale industriei usoare și mășteșugărești. "Străinii sunt foarte interesați să intre în legătură cu noi" — declară dl. Dragos Mihalache — "nentru că suntem o dinamică ridicată. Noi putem realiza un export — cum a fost cazul recent — de la încheierea contractului pînă la livrare, în numai cinci zile spre deosebire de întreprinderea de Comerț Exterior care ar avea nevoie de cel puțin două săptămâni".

Este un fapt că peste tot în lume agenții comerciali mărunti se miscă mult mai repede și în plus rentabilizează transacțiile mici imposibile de efectuat în cadrul marilor ICE-urilor.

Firma a participat cu succes la TIB '90 ocupând în Pavilionul A și în exterior o suprafață de 70 mp unde a reprezentat cinci întreprinderi industriale și un Institut de Cercetări. Investiția în această

participare s-a dovedit justificată. Întrucât s-au încheiat contracte și protocoale de intenții care odată implementate vor înmulții de multe ori cifra actuală de afaceri. Tot la tîrg firme a încheiat contracte cu alte firme particulare românești pentru studii de marketing și de prospetime de mîna.

Tîrgul a constituit un bun prilej de contact cu firmele străine și pentru că — este situația — ca noi le nimenea — întreprinzătorii particulari nu primesc pasaportul de serviciu și în consecință trebuie să aștepte vizu turistică pentru orice călătorie în străinătate. Adevarata libertate de mișcare pentru oamenii de afaceri români este încă deosebit de îndepărtată. D-l Cristian Goamanu spune: "în mod normal ar trebui să plec din țară o dată sau de două ori pe săptămînă și pînă acum nu am fost decât în Italia și Cipru. Cu fiecare călătorie nefacută pierdem banii".

Alte dificultăți administrative se referă la fiscalitate. Modul de impunere este descurajant. Impozitul pe venit se plătește anticipat pe baza unei exploatări făcute de Ministerul de Finanțe asupra cîstigului pe prima lună. Apoi cursul de revenire al dolarului, diferit la particulari, nu face decât să sporească prețul de vinzare cu amănuntul de care il reacționează scăzindu-le competitivitatea. Noua devalorizare a leului va fi o mare problemă pentru societățile comerciale particulare și este foarte posibil să se înregistreze primele falimente. ADAS-ul nu are deocamdată mijloacele financiare pentru a asigura bonurile întreprinzătorilor și acestia stau cu frica în sân pentru mărfurile asupra căror operație. De asemenea, anumite forme comerciale cum ar fi contactele Barter, sau mai ne românește troc, nu sunt autorizate particularilor de către MCE ceea ce devine într-un lemn de cărămidă dar și pe consumatori, privați astfel de o abundență de bunuri de larg consum, oferite la prețuri avantajoase. Se pare că MCE și BRCE preferă transacțiile măruntă contra bani din cauză prezentării în dolari care este schimbat po leu în cursul oficial.

„În general însă, relația noastră cu organismele de stat este satisfăcătoare” — spune dl. Dragos Mihalache. „Cu timbul să-nui toti aspectele încrente începutul. Funcționarii de la minister și Banca sunt din ce în ce mai amabili, actele mierii sunt mai ușor și particularii nu mai sunt priviți cu suspiciune. Găsesc că este un proces normal. Poate că initial s-a crezut că ceea ce facem noi este o joacă dar am dovedit că suntem mai serioși decât multe întreprinderi de stat.”

Date fără realizările de pînă acum, patronii de la SIRCOM au totuș dreptate să numească inițiativa lor un succuș pe care nu întenționează decât să-l consolideze folosind toate situațiile favorabile ce se vor ivi în procesul transformării economiei noastre.

LAURENTIU CONSTANTINESCU

GLADIATOR CU BISNITARI

Patru asociații, opt consilieri: 86 de autoturisme, 12 microbuze, 217 vile și apartamente, peste 90 de guizi, o sumedenie de colaboratori. Agenția IMPACT este o firmă particulară autorizată să desfășoare activități de turism internațional, comerț, servicii de informare-documentare și publicitate. Oamenii tineri, care n-au ajuns să clarifice întregul cadru legislativ, întreprinzătorii erau și ideea de la prima dată să anunță primul incasări — la mijlocul lunii mai. Este o bănsită să vorbești de greutățile începutului unei afaceri, cu atât mai mult dacă respectiva inițiativă se încăpăținează să respice rigurosele legături, disciplinele ei. Colecții de hiroge justificând administrația parimonului cunoscute și garsonice — biroul IMPACT, Metropoli și răbdător, predecesorii firmei, Dan Popp, sprijinit de tenacitatea colaborătorilor săi, Carmen Sandușescu, absența A.S.E.-ului, specializarea în servicii, supără cu eniușism conioarele poliției economice, ale L.C.R.A.L.-ului, ale administrației financiare, ale ADAS-ului; poate și insignificanța raportul că firmele organe de control nu prea își contează de acreditație acuzații lor și chiar și delegație, printre un mandat... și totuși...

Pînă la mijlocul lui iunie, IMPACT se ocupă de comerț exterior, fără a neglija însă gama de turism și servicii care constituie azi principala sursă a incasărilor. Aventurile minerilor au înghețat tratavile firmei cu niște parteneri italieni, de la care urmă să se achiziționeze produse de larg consum pe piața românească. Sansa de a rămîne în afaceri a fost facilitată de un standard înalt al serviciilor oferite. Patronii agenției sunt convinsă că afacerea lor este foarte utilă în condițiile deficitului valutar al țării. Dacă marea majoritate a firmelor de turism, de stat sau particulare, facilitează cheltuirea devizelor în afara granitelor, IMPACT aduce valută țării, oferind clienților străini — ambasade, consulate, reprezentanțe comerciale, organizații (ne)guvernamentale,

SORIN FAUR

5 PENTRU SUCCES

Cu justificată incredere în ei însăși, Maxim Beinisch, Dragos Mihalache, Cristian Goamanu, Dan Grigore și Cornel Giurgea, patroni associati, vorbește cu plăcere despre firma lor SIRCOM. Organizată ca întreprindere mică, conform Decretului 54/90, Societatea Independență a Relației Comerciale a fost autorizată aproape imediat ce legea a permis. „Ca în orice început — spune dl. Dragos Mihalache — cîteva se miscă repede și ajungă în față. Pînă să se dumnească concurența ce și cum, nod primise de la autorizată. Am avut într-adevăr un efort favorabil, dar am și stănit ce să facem”.

Firma noastră se află în înfamația de a călători la capitalul, la nr. 15 de pe strada Smirdan și este autorizată pentru activități de comerț interior și exterior, comercializare de bunuri de consum și prestări servicii. Ca mulți alții, patronii

au introdus în autorizările și alte activități precum turism, alimentație publică și editură pentru a scopri la timp alte socio-afaceri comerciale „închinări”, dar pe parcursul au constatat că — cel puțin în perioada acasă — o stare diversificată nu este convenabilă.

Arlile de competență ale asociațiilor au fost stabilite în funcție de afinități dar nu sunt fixate ca stare. Fiocare este liber, ba chiar încurajat să își dezvolte activitatea în orice domeniu, pentru că, după cum spune dl. Maxim Beinisch, „libertatea de a misca este creativă, nu duce la rutină și asigură o rapiditate în executarea contractelor pe care și structura mai rigidă nu le permite”. Există un permanent ajutor între asociații și atmosfera de lucru este stimulată.

În afară de patroon, care, conform legii își asigură veniturile numai din beneficii

In campania electorală, echipa frântăstrușului se mindrea cu aderență pe oare oare în rîndul muncitorilor, căreia îi promitea programatic o sporire protecție socială. Iată însă, că la 100 de zile de la investire, puțera constată o scădere alarmantă a producțivității, în primul rînd în sfera activității direct productive. Bilanțurile guvernului Roman demonstrează, nu fără elemență, că se poate munci și mai puțin eficient, comparativ cu anii trecuți. În stradă și la modă și nepermeabilă nostalgia a bînciului lui Ceausescu, capabil, vezi Doamne, să disciplineze, însă nu se prea răspunde mobilizărilor, cu temei patriotic, la munca. Birocracia și mentalitatea statului de tip comunista — cel mai rapace patron cunoște vredosă — blochează pe mai departe pasii timizi spre liberalizare: salariații își plătesc cuminile cheltuielile de întreținere a locuinței, dar primește „motive obiective” în locul apei sau al căldurii. El nu va mai munci decât atunci când oferă pietei și va transforma într-un consumator potrivit. Clientul unui restaurant particular sau scandalizat cînd plătește 70 de lei pentru o bere, și însă disciplina la rînd să cumperi un televizor de import, pe care statul î-l vinde tot la partea pietei negre — 100 de lei, dollar. În atare condiții, mecanismele economiei de plată, privatizarea sterizează într-afăruri goale ale magazinelor ca un Boeing pe o uliță infundată și strimbă. Președintele Senatului energetic etern, Jeanul cu perspectiva că vîitorul proprietar ar putea proveni din înalță suflare și corupție, iar televizorul e portavoca gospodiniei ofensate de „privatizatul” care înlocuiește aprofazul cu un bîrî. Improvizat, teamă, confuzie de valori, conservatorism. Dar să răminem optimiști. Urmează liberalizarea prețurilor. (S.F.) ■

Lungul drum spre privatizare

IHOR LEMNIJ

Trebuie să recunoastem că ne putem imagina o societate în care un grup mic de intelectuali poate lăua în numele membrilor ei toate deciziile economice și această tentativă ar putea fi opriță de prezența calculatorelor de mare capacitate care ar efectua toate calculele necesare pentru a întocmi un „plan”, adică un document care să cuprindă toate ordinele de producție și repartiția astfel, încât cu resursele date să ar putea obține o cantitate maximă de bunuri și servicii repartizată egal membrilor societății. Intelectuile ar administra astfel cum nu se poate mai bine avea societăți, restul membrilor ei nerămândesc decit să execute fiecare parte din ceea ce trebuie calculată de grupul de intelectuali. Se stie că în istorie asemenea aspirații au ființat. De obicei taxate drept utopii, societăți care nu există nicăieri. Unor asemenea idee ar trebui să le pară o probă de mister și science-fiction, deși cu totii am trăit ceva de acest gen.

Utopiile erau concepute ca reacție la relația societății — din antichitate și pînă în zilele noastre. Ele (relele) erau atribuite forțelor economice impersonale, deci nemiloase față de cazarile individuale, nîncătoare de destine umane. Istoria literaturii beletristice este plină de oameni care suferă din cauza acțiunii „oarbe” a legilor pieței, a circulației banilor — forță despersonalizată — și a instituțiilor monetare. Someri, ratați, faliti, avari, flăminzi, escroci, bolnavi neajutorători și mulți alii nefericiti populează literatura românească mai ales din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, pînă în prima jumătate a celui de-al XX-lea, alimentând speranțele utopice ale multor oameni de bună credință, și de ce să nu recunoastem, cu un oricare temel.

Sint destul de vechi și obiectile la aceste idei naivă. Se admite, de pildă, că o asemenea economie ar putea funcționa în producția de uniforme pentru o armată, numai că producția militară este finanțată din afară, un fel de funcție parazitară și simplificată la maximum. Este o activitate rentieră decit, în sensul că o producție nerentabilă este întreținută din afara sistemului. Deci nu este o producție ci un consum. Această situație în care o întreagă societate este rentieră este o realitate în cîteva țări unde numărul cetățenilor țării este mic în raport cu extracția de petrol în care lucrează străini și, ca atare, cetățenii țării trăiesc în socialism, din renta petrolierului care este atât de mare încît poate întreține în afara de cetățeni și o populație muncitoare dublă decit cea a cetățenilor, inclusiv specialiști străini de înaltă calificare.

In țările „normale” relații sunt atribuite deci fie bănilor, fie proprietății private. În această vizionă demagogică populistică care mizează pe naivitate este profund nedrept ca unul să fie patron și să incaseze

grasul, iar celalți să muncească pentru el în schimbul unui salariu de subsistență, într-o asemenea vizionă se uită întotdeauna că „patronul” face investiții.

Imaginea schitată mai sus are cîteva vicii de principiu: grupul de intelectuali nu poate detine informație necesară pentru a da ordine (a planifica), mai ales în absența unui sistem monetar normal, mulțimea de bunuri și servicii necesare chiar și cele privind nevoile elementare: oamenii nu sunt egali: diferă într-între de toate după sex și vîrstă, după starea de sănătate etc. Chiar dacă am vrea să îmbrăcăm populația în uniforme și tot ar fi nevoie de calcule biometrice complicate pentru a putea produce haine după măsuri, alimente după nevoile specifice ale vîrstei, starea de sănătate etc. Dacă abordăm problema medicamentelor întrănu de la într-un domeniu unde grupul de intelectuali devine total incompetent, și nici calculatoare nu-l ajută. La bolnavii gravi ar putea rezurge la eutanasierea sau la asasinat pur și simplu. Dar chiar și pentru a produce lucruri relativ simple la un cost redus este nevoie de resurse naturale relativ abundante și bine plăsite de mașini, de tehnologii, iar acestea presupun o evoluție tehnică anterioară, ceea ce o societate condusă de intelectuali de genul nostru nu poate supăra, pur și simplu pentru că intelectuili nu sunt inventatori și nu doresc să fie. Ei sunt intelectuili o dată pentru totdeauna, înțelepciunea lor fiind învățată din texte sacre definitive. Societatea trebuie să rămână neschimbată pentru a se menține, starea de dreptate constând în egalitatea perfectă așa iluzorie cum este. Societatea planificată trebuie să fie staționară (în jargonul economistilor, aici străvechi), cîci dacă admitem factorii generatori de schimbare mai ales în mod aleator, introducem imprevizibilități care anulează înțelepciunea definitivă a grupului de guvernanti.

Chiar și o societate simplă se întemeiază pe o diviziune a muncii, deci este formată din sectoare de activitate distincte. Chiar și dacă numărul de sectoare nu este mare, alcătuită (atribuirea, repartizarea) resurselor productive (a clădirilor, mașinilor, materialelor prime, a oamenilor) devine o problemă a cărei dificultate crește foarte repede (poate exponential) cu gradul de complexitate, dacă mai sus am vorbit de incapacitatea informațională a sistemului, aici am ajuns la incapacitatea lui alocativ. Este celebrul exemplu dat de economistul italian cu preșă matematică — Barone — care a arătat că problema alocativă este solubilă dacă putem să punem într-un sistem de milioane de ecuații cu milioane de necunoscute. El a spus-o cu multe decenii în urmă, dar specialistii actuali în domeniul calculatoarelor stiu că nu există o masină de o asemenea capacitate. Specialiștii în economie-matematică mai cunosc încă multe alte probleme, fară soluție, pe care le ridică asemenea calcule.

Dar se pune și problema cine să intelectuali. Evident, ei nu pot fi ingeri și nici genii. Prin lovitura de stat din octombrie 1917 la conducerea unuia dintre cele mai mari state din lume a fost propusat de istorie un grup de intelectuali lipsiti de scrupule, hotărâti să realizeze utopia, indiferent de jertfele umane pe care ar presupune o asemenea acțiune. În primul rînd prin conflictele intestină au fost assassinati toți membrii grupului de către cel mai puțin intelligent dintre ei. Pentru a-și menține puterea ei nu s-a dat în lături de la cel mai oribil și gigantic crime. Înțenția de a extermina poporul ucrainean de 40 milioane de oameni realizată numai parțial din cauza dimensiunilor întinse, etnociud săvîrșit asupra unor popoare mai puțin numeroase (țătarii din Crimeea, cecenii și ingusi, calmuci, germanii de pe Volga), assassinat în masă, deportarea, strămutarea, întemnițarea multor zeci de milioane de tăranii, muncitori, intelectuali, (mai ales) aristocrați, burghezi, membri de diverse ranguri ai proprietății grup social, ai birocrației, ai nomenclaturii, rentierilor comuniști, devenind metodă curentă de guvernare. A fost decapitată armata. Pentru asigurarea domniei grupului a fost înființat ordinul cavalerilor morți (pe scurt Ceka, NKVD, GPU, KGB etc.), organizație subterană tenebroasă care difuzează teroare permanentă.

Grupul intelectuilor a fost constituit dintr-o birocacie aferodocă perfectă devotată sefului suprem, apărătoare de cavalerii morți, dar și permanent însărcinată de

tată de ea. Supunerea cadaverică (Kadavergehorsam) era condiția principală de existență a acestui grup de răspăliți cu rente grase (în comparație cu veniturile celorlalți cetățenii) și cu o evaziune-inactivitate. Este evident că un specialist care execută ordinele unui analabet în schimbul unei răspăriri oarecare este un rentier, deoarece activitatea specialistului după cum oricine știe constă în diagnostica, prognostic și recomandarea remediorilor, adică, în gîndire și de vreme ce nu gîndeste un specialist nici nu muncesc și este un parazit integral, un rentier.

După cum știm, după al doilea război mondial sistemul (descrierea lui amăruntul ar cere volume) a fost transplantat cu forță în țările din estul Europei. În țara noastră nici nu s-a încercat încă o evaluare a numărului de victime din perioada 1948-1964, numărul de morți și traumatizati de la canal, de la închisorile din Aiud, Sighet, Pitești etc. În orice caz nu există nici un raport oficial al nici unei comisii de stat și nici evaluări facute de persoane sau grupuri particulare printre altele pentru că pînă în decembrie 1989 o asemenea activitate ar fi fost pedepsită. Nu se vorbește nici măcar de o intenție de înălțare a unor monumente ale acestor victime.

Ceas ce știm însă este că din partidul format la început din 800 de oameni a crescut o pătură amplă de rentieri nomenclaturisti selecționați după criteriu de votamentul personal de tip feudal față de o familie, prin invârsarea valorilor. Pătură rentieră s-a bucurat de privilegi locală. Este foarte interesant acest lucru și explicabil prin faptul că desă privilegiul acestor rentieri este minuscul: salariul președintelui și secretarului general (salariul oficial) era mult sub nivelul salariului unui măturător de stradă din New York, de aceea renta era completă prin jaf și corupție, mai mult sau mai puțin ascunsă. Încosind renta pentru simțul obediencă, endrele chiar dacă porneau cu intenție bună, se degradau la rangul de simpli executanți care de fapt nu aveau nevoie de cunoștințe.

Politica economică era elaborată și implementată de acești rentieri cu o gîndire infantilă dar cu cruximea de care am vorbit. Eșecul nu a întrizat.

Imediat după moartea lui Stalin teroarea slăbește întrucâtiva. Rentieri și intelectuali integri, specialiști, încep să dea în vîlăstă starea lamentabilă a economiei. În toamna lui 1953, la cîteva luni după dispariția lui Stalin, succesorul lui zugrăveste într-un discurs kilogmetic prăbușirea sistemului colhoznic. În țara noastră în 1954 încep încercările de modificare a politicii economice în sensul unei oarecare ameliorări a nivelului de trai. În 1956 are loc Congresul al XX-lea al P.C.U.S., care dezvaluie parțial dimensiunile crimei și efectele ei: prăbușirea economică generală. În toamna aceiasi ană un izbucneste eroica revoluție maghiară. Prin solidaritatea internațională a rentierilor nomenclaturiști ea este înăbușită în mult singe. Într-temp au loc și alte manifestări de protest: apăr lucrări ale economiștilor în care în mod prudent se încearcă elaborarea unor sisteme care să atenuze insuficientă teribilă a sistemului administrativ de comandă. În 1968 după cîteva ani de pregătire se pune în operă reforma economică botezată poetic „Primăvara de la Praga”, făcindu-se aluzie la unele fenomene culturale și politice care erau însă minoră față de reforme care urma să pună în mișcare rotile ruginite ale unei economii potrivnice rațiunii. Că un socialism de piață nu putea da rezultate bune nu se prea stia. Exemplul jugoslov era îspititor în raport cu cele ale economiilor etatist-fideale: aici defectele fusese alungate de la suprafață în profunzime. Apoi între cele două țări diferențele de cultură economică erau immense. Dar rentierii de pe nomenclatoare nu admit în nici un fel diminuarea prestigiului lor; făcind o gaftă de dimensiuni cosmice (gafele fiind inerente regimurilor comuniste și dictatoriale în general) ele pun în mișcare divizile și Cehoslovacia este ocupată. Conducerea de partid și de stat este înlocuită de trădori total lipsiți de inteligență. Astfel în sfîrșit o experiență care ar fi atenuat dramatismul trecerii la privatizare la care asistăm astăzi în Europa de Est inclusiv în republicile sovietice de unde provină divizile ocupante. ■

(Vă urmă)

Un „înoccenț“ proiect de demolare: FINTINA DE LA UNIVERSITATE

Primăria Municipiului București ne reține atenția printre-un apel către cetățenii capitalei, difuzat (prin Rompres) în „România Liberă” de vineri, 26 octombrie: „Avind în vedere caracterul complex al unor lucrări, cum sint, de exemplu, cele de la Universitate, presupunând reaménajarea statiei de maxi-taxi din fața restaurantului Dunărea și dezafectarea finitării arteziene, Primăria Capitaliei își reînnoiește apelul către cetățenii, spre a înțelege că unicul rost al acestor reaménajări îl constituie dorința de a marca, așa cum se cunosc, locurile unde și-su pierdut viața eroilor din decembrie.”

Dar tocmai prin sublinierea „unicului rost al acestor reaménajări”, Primăria Capitaliei își pune, precum cheful, mina în cap, lăsând să se întrevadă — instabilă, mascată — adevarata cauză a apelului: tristeza de comemorarea de la 21 Decembrie, cînd se vor împlini „douăsprezece luni de minciuni”: „Primăria Capitaliei își exprimă încrederea într-o atitudine civică deosebită, a tuturor cetățenilor, precum și speranța că pregătirile pentru comemorarea din decembrie vor decurge normal, fără incidente.”

Si, probabil că în virtutea aceleiași speranțe, televiziunile nu a transmis incidentele manifestației anticomuniste, antisecuriste, antigovernamentale și anti-prezidențiale ce a avut loc la Universitate, cu prilejul comemorării din 21 octombrie. Pentru că televiziunile se conformează atitudinii „civice, demne”, pe care autoritățile aparținătoare ale elilor socialiste încearcă să-o obțină cînd eu ajutorul clinilor, bocancilor și bastoanelor, cînd eu ajutorul minerilor, cînd cu vorba dulce a Primăriei Capitaliei...

Dar de ce tine mortis primăria la „dezafectarea fintării arteziene” de la Universitate?

Pentru că atât după fenomenul „Plata Universității”, cînd și după plecarea minerilor, Piața Universității a devenit o agoră în care se adună zilnic, după-amiază, parlamentul străzii... Oamenii de toate vîrstelor și profesiile — de care s-a atins lumina Golaniiei — stau de vorbă în jurul

mare! Dar noi suntem oameni din 21 decembrie. Avem aici morți nostri, ucisi de guvern. Puscările sunt pline de revoluționari nostri, trimisi în puscările de fosti activiști.

Vreo 30-40 de oameni scandăză „Jos Iliescu”, dar vorbitorul tîne să precizeze că „nu Iliescu singur nu terorizează, ci o clasă întreagă, condusă de K.G.B. Se spune că e stat de drept, dar de fapt e stat comunist! De ce România e Republie? Pentru că în '47 Ana Pauker și Gheorghiu-Dej l-au somat pe rege cu pistolul în mină să semneze! De ce se preluă opțiunea Anel Pauker pentru Republică? Atunci, mai bine să-l spunem Republică Populară Minerească!”

Sociologul Lucian Stanciu: „minerii nu vor mai veni, pentru că minorii au venit cu sentimentul că fac un act de dreptate, dar acum să-si convins că televiziunea i-a dezinformat”.

Este corectat de glasuri din multime:

— Miron Cozma a spus la televizor că vor veni dacă vor mai fi chemați!

Liniștea auditoriului este tulburată de o ceară izbușnită între doi bărbătași. Taberele sintă gata să se formeze, dar intervine la timp un tigan poreclit „Făraonul”:

— Doamnelor și domnilor, ascultați-mă, bre! Dacă există o discordie între acești oameni, ei să-si rezolve în altă parte!

In linșteau restabilită continuu să vorbească sociologul Lucian Stanciu:

— Arestații nostri sunt tratați ca deti-

nți de drept comun, cu hoții și cu proxeneti la un loc. Dar procesul intentat lor este de fapt un proces politic, dacă chiar domnul Iliescu a recunoscut că pe 13 iunie s-a încercat o lovitură de stat! Să se recunoască public că avem detinuti politici în România. Noi nu vrem înăpoli „arestații”, ei, de fapt, îi vrem pe eroi Revoluției noastre. De ce nu veniți la tribunal, unde se judecă procesul? — îi măstră vorbitorul pe cel din Jurul său. De ce îl lăsăți singuri, cînd el caută cu privire în sală pe cineva care să-i încurajeze?

— Ce „placi memorială” și ce recunoștință poate fi mai vie decit acest parăment al străzii, pe locul celor căzuți?

De fapt, aici, în Piața Universității, în locul recent amenințat de neodemolatori, e vie nu numai amintirea Jertfei din Decembrie, ci și a martirajului studentilor anopliti în bătălie de minori și aruncăți apoi în finilișa cu pricina, în stare de inconștiență, clasic peste grămadă.

Si atunci, cum să nu inițieze (și încă în numele eroilor din Decembrie). Primăria Capitaliei stergeră oricărora urme prin schimbarea topografiei locului. — Pe de o parte pentru că nici o geografie concretă să nu amintească evenimentele revoluționare și postrevoluționare, pe de altă parte, ca să lipsească de „imobil” parlamentul „destabilizator” al străzii.

Oprîră-vă, domnule primar, de la o nouă provocare a răbdării publice! Căci tuturor ne e clar că „dezafectarea fintării arteziene” de la Universitate are într-adevăr un „unic” rost — cel adevarat — și anume: demolarea unui prea

elevețian monument istoric, incomod atât pentru memoria cit și pentru prezentul emanatilor.

Si dacă vroți într-adevăr să fixați plăci memoriale în cîstea martirilor, atunci una dintre ele — reținetă, vă rugăm — ar trebui neșipărată fixată pe parapetul fintării... ■

TRAIAN CĂLIN UBA

MIZERIILE UNUI SPITAL DE LUX

• „Apărarea” Spitalului Elias.

Alături de prevedea decet-lege emis de Consiliul Frontului Salvării Naționale prevedea, în 4 ianuarie 1990, militarizarea Spitalului Elias. Graba cu care a fost promulgat acest decet te poate face să crezi că, în acel moment, atât de abucuit, pentru putere provizorie Spitalul Elias reprezintă un obiectiv cheie care trebuia luat în posesie rapid. Întradevăr, spitalul este luat în posesie de către armată, mai întâi pentru a fi apărat (desi asupra lui nu s-a tras niciodată nici un foc), pentru ca, mai tîrziu, el să devină subordonat Ministerului Apărării Naționale. Generalul Traian Băndilă este instalat la conducere, ignorându-se complet prevederile testamentare obligatorii ale lui Menahem Elias; se va construi un spital, unul dintre cele mai bune din Europa și care va oferi îngrijire medicală cetățenilor de rit mozaic, săraciști, membrilor Academiei și alor cetățeni ai României.

Sigur că dispozitiile testamentare ale lui Elias nu au fost respectate nici întâiate de decembrie – spitalul respectiv fiind renunțat tocmai pentru că el apără în primul rînd nomenclatură. După decembrie, în loc să se revină asupra scopurilor initiale pentru care a fost edificat acest așezămînt, puterea soșită pe crește valului ignoră o dată în plus testamentul Elias, militarizând spitalul.

Incepe o lungă discuție asupra Spitalului Elias. Memorii, intervenții în presă, decrete ale guvernului. Atmosfera în spital se deterioră. Suspiciunile cresc. Dar armata rămîne pe poziții, în ciuda decretului din august prin care se precizează că Elias apără, totuși, Ministerul Sănătății.

• Elias după revoluție

Ce se întâmplă acum la Elias? Printre salariații spitalului – înțelegind următorul. Polyclinic și Laboratorul de igienă și epidemiologie – există în momentul de față 31 de militari distribuiți atât în corpul administrativ, cât și în corpul medical.

CORPUL ADMINISTRATIV. Militari din administrația spitalului dublează administrația civilă de existență. De pildă, majorul Crișea (salariu 6.000 lei pe lună) îl dublează pe directorul adjunct economic. De la soșirea sa la Elias, majorul Crișea se preocupă insistenț de crearea unui birou cu mai confortabil cu perdele, covor și canapea. Așa a reușit să desfășoare atelierul de tehnică dentară. Vocabular, gesturi cazonice. Mai nou, și-a adus o ordonanță, un militar în termen, pe care îl folosește după bunul lui plac.

Colonelul Gheorghe, 7.000 de lei pe lună, umbra generalului Băndilă, liniază totuși zîu un calet studentesc. Cum înainte lucra la contrainformații, se presupune că pregătește dosarele.

Domnule general,

În absența dialogului pe care îl urmări continuu, vă aduc la cunoștință următoarele: au trecut 6 luni de când ați promis și noi să nu am primit regulamentul de organizare și funcționare a unui spital militar. Noi nu știm încă ce îndatoriri, dar nici ce drepturi avem. Nu știm care sunt deosebirile dintre un salariat civil și unul militar (...) Neparticiparea dv. directă la munca din secția pe care o conduceți vă face să nu cunoașteți decit prin intermedii și nu intotdeauna obiectivi, problemele medicale precum și activitatea profesională oamenilor din spital. De altfel, majoritatea informațiilor le-ati obținut de la un om care, în 20 de ani de carieră, nu a efectuat o singură zi activitate pur medicală.

Recrutarea cadrelor medicale se face ca și în ultimii 2 ani, pe baza de relații, rubedenii, pile, în loc de a se folosi mijlocul cel mai corect, cel mai obiectiv, concursul.

Prin angajarea fără concurs a medicilor, vă asigurați precis niste susținători, dar nu veți imbundăți munca de îngrijire a bolnavului. Vă solicităm, în încheiere, să ne tratati ca pe niste medici și nu ca pe niste ordonațe fătu de care nu trebuie să dăfiu nici o explicație hotărîrilor de.

20.06.1990

Dr. GHEORGHE DINESCU

se operează pentru apartenența la Ministerul Apărării Naționale.

Aparția armată la Elias a adus cu ea amenințări, concedieri, scăderi de salariu, dublate de demisii ale celor care au lăsat astăzi față de situația anormală a spitalului. Au fost demisii și obligații să lase la pensie dr. Dumitru Gheorghe și dr. Ionescu. Dr. Oasanu Micea este amintit ca concedieră. Înainte de a fi obligat să se pensioneze, dr. Dinescu Gheorghe adresașă un memorandum lui Băndilă facând memoria il reproducând în stînga paginii, [citat].

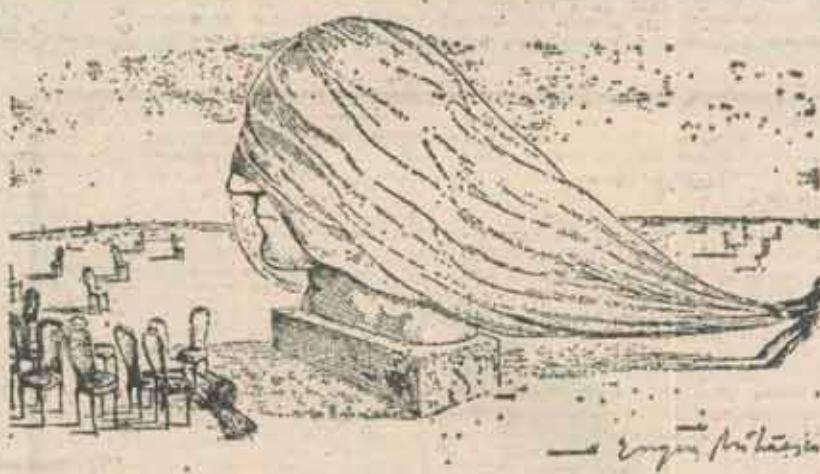
In urma astor frântării, la Elias, secese în primăvara anului 1990, în acea vreme prim vicepreședinte al guvernului și președinte al Academiei, și prof. Dan Enache, pe atunci ministru sănătății. Are loc o sedință în care se explică oamenilor că Spitalul Elias este subvenționat de Ministerul Sănătății și se reamintesc clauzele testamentului Elias. Este evocat momentul în care Academia română „vinde” spitalul Ministerului Sănătății, contra sumei de 1 leu.

Reacția este furioasă. Militarii din Elias nu-l cred pe acad. Drăgănescu. Li se aliază infirmiere, surori. Se contestă testamentul.

In timp ce, în holul spitalului, reinstalat pe soclu după revoluție, bustul lui Menahem Elias este păzit de un soldat...

• Directorul Spitalului Elias, generalul Traian Băndilă

Instalat la conducerea spitalului după revoluție, generalul Băndilă nu părăsește

— Eugen Mihăescu.

Un caz aparține și prezență dr. Dan Elena, soția d-lui Dan Marian, președintele Camerei deputaților. Dr. Dan Elena, actuala soție a secției de pediatrie, a făcut o cerere de activare în armată, cu sansa de a fi prima femeie general major din România, conform propunerii făcute de generalul Băndilă.

— medici ofițeri aduși fără concurs și numiți în Elias: Berea Ilieana, Paruța Viorica, Paruța Traian, Bobiriac Bogdan, Iliescu Elena, Marinescu Penelopa, Serban Daniela.

— medici existenți în spital prin detaliați anterioare, făcuți ofițeri și numiți în cadrul spitalului: Munteanu Lucia, Rădulescu Cristina, Dumitrescu Liviu.

— medici transferați de la Spitalul Militar la Elias: Traian Băndilă, director, Velea Vasile, Mocanu Constantin, Cipraru Tudor, Podani Tiberiu, Dr. Podani Tiberiu, în vîrstă de 65 de ani, înlocuiește astăzi pe fostul soț de secție din serviciul neurologie, obligat să se pensioneze la 62 de ani.

Pentru ce prezenta acestor militari la Elias unde nu se duce lipsă de personal? Si în nici un caz de personal militar? Pentru că, aşa cum este astăzi democrație, la o eventuală consultare, să

corpu destinat odinioară nomenclaturii. Este înconjurat, firește, de prieteni: dr. Nicolsu Paul, medicul lui Ceaușescu timp de 15 ani, dr. Dan Elena, soția lui Dan

• Ultimul memoriu

DOMNULE MINISTRU,

Profund îngrijorată de grava situație actuală a instituției noastre, membrii Sindicatului independent al Medicilor și Farmaciștilor din Spitalul și Polyclinic „Elias”, împreună cu numerosi salariați neafiliați vreunei organizații sindicale, adresăm conducerii Ministerului Sănătății, Academiei Române și Fundației Elias solicitarea de a lua de urgență măsurile care se impun pentru ieșirea din situația nefreacăză în care suntem menținuți de circa 8 luni și intrarea în legalitate conform Hotărîrii Guvernului ales al României.

Pentru cunoașterea stării de fapt, vă aducem la cunoștință următoarele:

Ca urmare a trecerii, la începutul anului curent, a Spitalului „Elias” în subordinea M.A.P.N., a fost numit Comandant al Spitalului Gral. Dr. Băndilă Traian, restul conducerii rămînând în înălțări mari cea din trecut; au fost aduși înălțări, treptat, în personalul funcționar, un număr inutil de mare de angajați militari. Schimbările în bine așteptate de noi toți nu s-au produs ba, dimpotrivă, s-au lăsat numeroase măsuri dăunătoare bunului mers al lucrurilor:

— pensionarea impusă (...), transferarea forțată a unor medici (...), angajarea unor cadre medicale militare (...), acordarea de grade de ofițer superior activi unor medici din spital și polyclinic fără nici o competență medico-militară anterioară (...), întreținerea prin toate mijloacele (presturi, amenințări, zvonuri, crearea de astație). În masă de salariați ai spitalului și polyclinic și opiniei că avantajele obținute (mantinerea sporului la salar, beneficii, ai treisprezecelea salaria, etc.) sunt datorate M.A.P.N. iar revenirea în subordinea M.S. ar duce la pierderea acestora și la concedierea unui mare număr de salariați. (...)

Adăugăm și faptul surprinzător că, nesocotind mai multe Hotărîri anterioare ale Guvernului: Hotărîrea Guvernului nr. 278 din 17.III.1990, Decretul CPN nr. 104 din 30.III.1990 art. 1 paragraf H, Hotărîrea Guvernului nr. 372 din 10.V.1990, Adresa Guvernului nr. 884 din 25.V.1990 către M.A.P.N. iar revenirea în subordinea Ministerului Sănătății din 10.III.1990 care prin semnătura Primului Ministru certifică prezența Spitalului „Elias” și a Polyclinicului printre unitățile bugetare-spuite de interes națională direct subordonate M.S. – conducedea instituției care poartă acum numele de „Spitalul militar Elias”, considerindu-se un fel de „stat în stat”, își continuă netulburată acțiunile de fățul celor consimțători și niciunul, rezultatul fiind evidentă deteriorare progresivă, materială și profesional-umandă, a instituției.

COMITETUL SINDICATULUI INDEPENDENT AL CADRELOR MEDICALE SUPERIOARE DIN SPITALUL SI POLYCLINICA ELIAS

Marian, farmacist Tomescu, dr. Bărlădeanu, soția lui Stefan Bărlădeanu, soțul canclerului Iuliu Ceaușescu și președintele al C.S.P. dr. Mircea Daniel, fost și actual director adjunct al spitalului Serban Rădulescu, Albu Anatol, fost președinte de sindicat pe Polyclinică și actual lider al sindicatului.

Generalul Băndilă, acolo, în corpul destinat edinării nomenclaturii, se ocupă de protocol, de aranjamente împotriva Ministerului Sănătății, de eliminarea imcomozilor și, firește, de propria meserie: a făcut trei anestezii și și-a vizitat boala de ecze ort. La 1 februarie însă, s-a autonumit șef al secției de anestezie și terapie intensivă. În ultima vreme, o parte din secția de anestezie s-a închis din lipsă de personal.

• Oficiul farmaceutic nr. 3

Acest oficiu nu aparține Fundației Elias, el aparține Ministerului Sănătății, dar este chiria la Elias. De aici se aprovizionează cu medicamente spitalul Elias, Polyclinică 10 (actualmente 2), Spitalul și Polyclinică Sahia (actualmente interdepartamentale). Tot de aici, putea cumpăra medicamente orice cetățean al României. Valeoarea medicamentelor și a substantelor se ridică la 40 milioane lei.

La mijlocul lui octombrie, directorul Oficiului, dl. Ghemigean Kevork pleacă în străinătate. Este momentul în care generalul Băndilă dă ordin să fie scoșă afară din oficiu toți salariații și sigilează usile. Cum dl. Ghemigean luptase ca oficiul să nu intre pe mîna armatei, reclamația farmacist Tomescu „privind anumite neriguri” dă prilejul închiderii lui. O comisie mixtă din partea Ministerului Sănătății și din partea Ministerului Apărării Naționale, face acum inventar. Care va fi soarta oficiului farmaceutic nr. 3? Cărul minister îl va fi destinat?

• O intervenție în presă atrage după sine transferul obligatoriu

„Trebuie să fie Elias arlergăda cenușănumul” î se întrebă dr. Petru Tudor de la Polyclinică 2 a Spitalului Elias în România liberă din 24 februarie 1990, încheindu-șă astfel intervenția: „Dar problema nu se reduce la apartenența în sine, ci la consecința ei, poate intimplătoare, dar reală: de la Revoluție încoace, în unitatea noastră sanitară, cadre cineaște au instaurat un climat de muncă mult mai sumbru și arid decit în epoca cineaște propriu-zisă”.

Doamna Petru Tudor a fost obligată să se transfere în altă unitate medicală.

RODICA PALADE

CORTINA SFÎRȘIATĂ

SFÎRȘITUL COMUNISMULUI

AGNES HELLER

(Urmare din nr. trecut)

Cum se deosebesc
marți dictatori de
Napoleon?

Dacă ne gindim că numai un număr relativ mic de oameni au sprijinit partidele comuniste chiar și în tările în care acestea au preluat puterea fără vreun ajutor sau, în orice caz, cu un ajutor militar extern nu prea mare, sursele rationale de legitimizare nu pot fi valabile. Legitimizarea charismatice oferă o soluție faciliă, în special în tările în care fostii lideri autocratici își trăgeau legitimizarea din instituțiile lor traditional charismatice (cazul Iaruhuii Rusiei sau al împăratului Chinei). Legitimizarea charismatice a unui lider modern nu era o inventie absolut nouă: Napoleon a fost primul care a folosit acestă metodă. Dar guvernarea lui Napoleon a fost un grandios show individual, iar Napoleon însuși fiind înainte de toate un mare soldat, el și-a putut baza pe anumite tradiții de sprijin. Noul dictator este diferit, deoarece el este în primul rând stăpânul unei instituții totalitare, și chiar atunci cind el ajunge personificarea regimului, fiind aproape zeificat, ordinea lui fără apel sănătatea numai și numai în numele acestei instituții. Dictatorul charismatic modern se află într-o poziție delicate, chiar contradictorie. El trebuie să fie emblemă nouii élite, un revoluționar și la sută: acesta este calitatea care justifică crimele în masă săvârșite de el și în numele lui, cu stîntă anturajului său. Această poziție implică o contradicție. Dictatorul extinde epurările singeroase asupra anturajului său și astfel devine periculos chiar pentru regim (Stalin a fost salvat de cel de-al doilea război mondial, iar Mao a murit înainte de a fi maturat), ori închidează de-a mai mult un „revoluționar”, ba mai mult, el punând capăt „revoluționilor de sus”, prin urmare își pierde charismă și devine vulnerabil (cum s-a întâmplat cu toți liderii sovietici care i-au urmat lui Hrușciov, precum și cu actualii lideri chinezi). De fapt, Stalin nu a fost înlocuit niciodată în Uniunea Sovietică, iar perioada post-brezneviană a suferit continuu de o lipsă de legitimitate. Lipsit de un lider charismatic, sistemul devine disfuncțional: biserica nu poate fi perpetuată nici măcar la scară mică, fără a pune în joc imaginea unui lider purificator, atotputernic, capabil să dezfațeze o companie de epurări. Apărătorii săi, la comandă, comit crime în masă, din motive politice, împotriva populației civile a propriei lor țări, trebuie să se agațe de o figură paternalistică de dimensiuni crasimifice, care îi asupra sa viață precum și responsabilitatea fiecarei crimi în parte, în virtutea faptului de a fi instanța supremă, un semiuș, o instituție. Nu în zadar fusese Stalin sovietist: el a înțeles cum să numă charismă religioasă în slujba politicii puterii.

Există mereu o opozitie comună față de elita comună

de charismă în jurul persoanei sale. Acest exemplu arată că intercondiționarea actioneză în ambele sensuri. Pentru exercitarea terorii este necesar charisma, iar teroarea trebuie exercitată pentru a confira charismă persoanei conducătorului. În momentul în care liderii de partid nu comandă armate sau politisti înarmati, cind nu mai sunt în situația de-a o face, sau nu mai vor să o facă, charismă lor dispără. Cu toate acestea, chiar dacă teroarea este necesară pentru a dobândi în comunism charismă, exercitarea terorii nu este suficientă pentru a deveni charismă: acesta să-și vadă clar în cauză masacrul din plata Tien-An-Men și în urmările sale. Vraja să-și desfăcă, de data aceasta, definitiv.

O opozitie comună față de elita comună conducătoare, fătă sau clandestină, a existat constant. Acești așa numiți „deviaționisti” sau „trădători” și-au sa-

tradiția leninistă trebule abrogată. A treia: de vreme ce regimul folosește ideologia pentru a sustine relația comună-supunere, această ideologie sprijinătoare trebuie să fie relativizată sau deconstruită. De exemplu, în 1956, în Ungaria toate cele trei condiții au fost întruite. Atunci Armata Sovietică a jucat rolul contrarului ideologic postirbit. Revoluția maghiară a ridicat întrebarea evidentă: ce curs ar fi istoria dacă ceva similar să-și petreacă în Uniunea Sovietică, centrul comunismului însuși?

Fără Gorbaciov (sau un alt prim secretar sovietic similar cu un alt nume) să nu acceptă și acum sfîrșitul comunismului, Gorbaciov este acel anti-Lenin care a declanșat o mișcare inversă. Așa cum în primul paragraf am spus, în statutul partidului include toate posibilitățile totalitarismului (fără necesitatea actualizării lor), tot asa abrogarea formală a „rolului conducător al partidului” include în nuce posibilitatea completei deafințări a tuturor instituțiilor totalitare (din nou fără suportul necesară istorică). Cea de-a doua condiție a „sfîrșitului comunismu-

Antiliderii sunt anșterși?

Nu se știe dacă Gorbaciov plănuiește să devină un anti-Lenin înainte de a pune mina pe poziția centrală a puterii comuniste, ori dacă a început să joace acest rol după multe incerturi și greșeli, obținând prin boala. A existat și a mai rămas un factor care în mod cert l-a impins în această direcție. Dar care este rolul unui anti-Lenin în termeni concrete?

Am văzut că la începutul secolului nostru o elită puțin numeroasă (dar talentată) și-aflată la marginile unei societăți traditionale și-a înzisit programul transformării totale, și în același timp și-a transformat societății. Lenin a inventat o nouă tehnica a puterii care să-a dovedit eficientă. Aparatul de stat a fost luate în stăpiniște și să-a înflințat guvernarea totalitară. Dar ce se putea face cu această putere? Proiectele noilei societăți erau preluate din alte surse (marxiste); au fost acceptate mesajul și eficiența proiectului. Dar formula magie să-a dovedit fără rezultat. Lenin nu a avut remediu pentru acesta, deoarece una este să înventezi proiecte socio-economice și alta este să învețe tehnici ale puterii. Rezultatul final este binecunoscut. Milioane de oameni au fost uciși, încă mai mulți au pierit sub povara muncii forțate și prin infometare, milioane au fost închiși pentru a se instaura o nouă, mai ineficientă și disfuncțională economie modernă, ceea ce găsește acum pe pragul prăbușirii totale.

Diminuarea interesului
începând din 1963

In cercurile comuniste mi era nici un secret că proiectul nu va rezista. Chiar de la început au fost abandonate anumite aspecte majore ale proiectului marxist. Celelalte au fost însă incorporate în structura societății totalitare. Cu toate acestea, cu decenii în urmă se faceau de la început de a transforma, a imbunătăți și a schimba aceste proiecte. Actuala „perestroika” vine ca o continuare a acestor traditii. În momentul de față acestă „perestroika” există în Uniunea Sovietică numai cu numele. Deși ameliorarea economică și a eficienței tehnologice par să fie obiectivele majore ale reformelor lui Gorbaciov, situația este mai rea decât inițial. Gorbaciov se confruntă cu aceeași problemă a „scopurilor” care cu eșec se confruntă cu el. Lenin în principiu, există propoziții, modele de urmat, dar nu există o cale de determinare a modului în care tara poate fi orientată în direcția dorită. Lenin credea că, odată cucerită puterea, modelul plasat în atmosferă calmă și birouriilor și bibliotecilor emigranților londonezi va fi implementat într-un timp foarte scurt. Dacă în posessia unei puteri dictoriale depline, Gorbaciov pare să nu știe cum să conduce tara în direcția unei economii funcționale. De aceea, el acționează într-un mod similar cu cel al lui Lenin, însă în sens invers. În loc să se concentreze asupra scopurilor, el se concentrează cu precădere asupra organizării, evoluției instituționale și ideologice. Să intră deosebit în această zonă, și nu în zona programelor sau a proiecțiilor economici sau tehnologici, și altă calea de ieșire din totalitarism.

Principală schimbare instituțională în Uniunea Sovietică în momentul de față nu este instalarea democrației, ci apariția unui tip de dictatură în care dictatorul nu mai este reprezentantul totalitarismului. Gorbaciov ar putea deveni un dictator plebiscitat, un mandat ne care nu-i are încă, dar el este deja independent de partid. Această gen de independență nu înseamnă că Gorbaciov poate lua toate deciziile de unul singur, prerogative pe care numai Stalin a mai avut-o. În orice caz, Gorbaciov a devenit independent de partid nu numai de facie ci și de fapt, astfel că el își poate pune în aplicare deciziile fără supunerea zelosă a masimii de partid și, dacă e cazul, chiar împotriva acestuia. Deși analogile istorice sunt mai degrabă ingăduință decât explicative, se întrevede deja o ironie a istoriei, și anume că troikașii și-au avut în final „Termidorul” lor, iar Rusia primul ei consul (cu sau fără sprijinul armatei). Cursul istoriei rusești este încă larg deschis, comunismul însă este deja o opțiune exclusă.

(Ve urmă)

Traducere de
MARINA SANDU

Eugen Popescu

criticat poziția liberală, adesea chiar viață, pentru disidență lor, dar ei n-au putut realiza nimic fără a îndeplini trei condiții principale. Prima era următoarea: întrucât modelul leninist presupunea central, conducere, decido total, iar cei ce-l contraziceau sunt condamnați, opozitia trebuie să pună mâna pe contrar. A doua condiție: atât timp cât modelul leninist de organizare determină întregul sistem al totalitarismului în nuce însăși

lui este, de asemenea, prezentă în Uniunea Sovietică, deoarece a treia condiție (relativizarea și deconstrucția ideologiei) a fost realizată cu incuvintarea, ba chiar cu încurajarea contrarului. Prin urmare, funcția de comandă-execuție a ideologiei nu mai acționează ca înainte, și, fără o democrație de forță a puterii represive, dispoziția de-a da ascultăre va dispărea. În fapt, totalitarismul comunist a creat milioanele proprii sale distrugeri.

Redacție: Anton Burtea, C-tin Serafimovici (secretariat), Dan Florescu (tehnoredactor), Emanuel Părvu, Ovidiu Bogdan (fotoreporter), Lucian Branea, Mariana Dinu, Radu Dobândă, Mihai Gherman, Ilieana Micu (corector), Nicolae Boltă, Laurențiu Constantinescu, Marina Mezei, Anca Olărescu, Dan Oprescu, Horatiu Pepine, Andreea Porajunct, Stelian Tanase (redactor sef).

Adresa redacției: Calea Victoriei 120, telefon 14 17 76, telefax 14 15 25. Tiparul executat la Combinatul Poligrafic București.

16 pagini - 5 lei